

NØTTEKRÅKA

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Bærum
Nr. 2 – 2002 (utgitt i november)

30 år
i Bærum med naturvern

Brev til en venn

Av Magne Midttun

Kjære venn!

Leste du lederartikkelen i aftenavisen her om dagen? «Organisasjonen mot alt», blir vi kalt, etter at vi på nytt har dristet oss til å sette et stort spørsmålstegn ved en samfunnsutvikling som løper løpsk i menneskets grådige hunger etter materiell vekst. Snakk om å snu saken på hodet! Vi slåss jo for livet!

Vi slåss for rugdetrekket over setervollens bjørkekroner med lillaskjær i bristende knopper og for svarttrostens sang i moll fra grantoppen i solnedgangen.

Vi slåss for for vevkjerringa som spinner nettet sitt en gryende vårmorgen, for maurtuas myriader av kravlende seksfottinger og for skjeggglaven i barhenget til kraggete fjellgran.

Vi slåss for det norske landskapet med Prøysens «steinrøysa neri bakken», for Skjæraasens «spede spire» og for Aukrusts «salme i skogen der vindsus syng».

Vi slåss for Griegs «Vårstemning» og for Myllargutens «Siklebekk», ja for hele eventyr-Norge, der dyr tasser og fugl flyr.

Vi slåss for fugle fjellenes vingede skarer og for livet i havet, – fra hval til plankton!

Vi slåss med Ibsens «folkefiende», for det rene vannet med ørretvak i mørke kulper, for den krystallklare luften som gir nærhet med stjernehimmelen og for det giftfrie jordsmonnet, matkornets seng.

Vi slåss for det store samspillet mellom alt levende som vi selv er en del av.

Det kan vel røyne på for noen hver av oss når motkreftene setter inn, men la oss likevel følge trøstig i fotefarene til «de gamle» som sådde vernetanken for noen mannsaldr siden, – professor Wille, Hanna Resvoll-Holmsen, Theodor Caspari, – for å nevne noen. Vi er i godt selskap, vi som slåss for livet i «Organisasjonen mot alt».

Jubileum

Den 29. august 2002 var det 30 år siden Naturvernforbundet i Bærum ble stiftet. Etter så vidt mange år kan det være grunn til å spørre: Hvilke viktige saker har dette lokallaget av Norges Naturvernforbund arbeidet med? Hva har det oppnådd? Hvordan har det organisert sitt arbeid? Dette har vi prøvd å gi svar på i dette jubileumsnummeret av Nøttekråka. En stor del av innholdet forteller således lokallagets historie.

Men vi har ikke bare tatt for oss lokallagets historie. Vi har også skuet utover egne rekker og latt slippe til dem vi har hatt meningsbrytninger med. Og du vil i bladet også finne navnene på de mange som i forskjellige sammenhenger har preget lokallagets historie.

Vi takker Bærum kommune – Seksjon kulturvern og våre annonsører for økonomisk støtte til utgivelsen av dette jubileumsnummeret. En betydelig del av kostnadene ved utgivelsen er dekket av midler fra lokallagets fond, Naturvernopplysning.

Bærum, november 2002

Redaksjonskomitéen

Christian Eitrem

Tom Ekeli

Finn Otto Kvillum

Forkortelser:

- BM = Bærum Miljøvern (lokallagets navn 1972–81)
- BNM = Bærum Natur- og Miljøvern (lokallagets navn 1981–91)
- NiB = Naturvernforbundet i Bærum (lokallagets navn 1991–)
- NNV = Norges Naturvernforbund (landsforeningen)
- NOA = Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (fylkeslaget)
- ØNV = Østlandske Naturvernforening (fylkeslagets navn frem til 1991)
- OOF = Oslo og Omland Friluftsråd

© Naturvernforbundet i Bærum 2002

ISBN 82-995824-1-5

Ansvarlig redaktør: Finn Otto Kvillum

Foto: Terje Jacobsen, forside- og baksidebilde og der hvor annen fotograf ikke er oppført.

Layout: David Keeping

Trykk: Haslum Grafisk A/S

Innhold

Brev til en venn av Magne Midttun	2
Jubileum	3
Hvordan det hele begynte av Christian Eitrem	5
Innblikk i lokallagets virksomhet 1972–2002	10
Bakteppe	10
Perioden 1972–1980	10
Perioden 1981–1989	23
Perioden 1990–2002	32
Privatisering av myrflangre og Røabanens forlengelse av Øystein Dalland	58
Naturvernets utvikling gjennom de siste 30 årene:	
Et globalt og et lokalt perspektiv av Sigmund Hågvær	63
Masseuttaket oppunder Gommerudåsen og glimt fra guttedager i Vestre Bærum før uttaket av Bjørn Aaberg Høvik	68
Nye Fornebu – en utfordring for natur- og miljøvernet av Torbjørn Endal	71
Hva er bygda Bærum uten Naturvernforbundet? av Tore Killingdal	74
Bærum – bygda med den flotte naturen av Gjermund Andersen	74
Hjalmar Munthe-Kaas Lund av Christian Eitrem	75
Æresmedlemmer av Christian Eitrem	76
Medlemmene utgjør ryggraden i naturvernarbeidet av Finn Otto Kvillum	77
Organisasjon og arbeidsform av Finn Otto Kvillum	78
Styreledere 1972–2002	80
Miljøvernprisen 1975–2001 av Finn Otto Kvillum	81
Miljøvern og politikk, intervju med Hårek Elvenes	83
Hvordan andre ser på oss	85
Intervju med Bjørn Frodahl	85
Intervju med Andreas Gjølme	86

Hvordan det hele begynte

Av Christian Eitrem

Stubberud Skogpark ved Griniveien var det første edelløvskogsreservatet i Norge.

Internasjonalt og nasjonalt

Naturverntanken slo ikke lett rot i Norge. Allerede i 1872 ble verdens første nasjonalpark, Yellowstone National Park, opprettet i USA. Sverige kom etter med Europas første i 1909. I Norge var Rondane nasjonalpark et faktum først i 1962. Pussig. For det norske folk har angivelig en gammel og inngrodd kjærlighet til naturen.

Likevel ble det også i vårt land tidlig tatt skritt for å verne områder av stor verdi for allmennheten. Fra Oslo-området bør to pionérvedtak nevnes, begge fattet av Kristiania bystyre i 1880-årene: Sikringen av Frognerseterskogen som tumleplass for hovedstadens borgere og ervervet av Ekebergskogen hvortil innbyggerne kunne ”søge hen for at nyde frisk Luft og Adspredelse i en smuk Natur.”

I 1929 ble Stubberud Skogpark (100 mål stor hagemark) i Bærum vernet ved kongelig resolu-

sjon i medhold av Lov om Naturfredning av 1910. Eierne av Nordhaug gård, oberst Egeberg Ottesen, hadde latt tinglyse en erklæring som bestemte at vernet hverken kunne endres eller tilbakekalles uten samtykke fra Østlandske Naturvernforening. Formålet var å sikre et område med vakker natur mot å bli trukket inn i en fremtidig villabebyggelse. Området eies nå av Bærum kommune, og forvaltningen reguleres av en skjøtselsplan hvor området er klassifisert som naturreservat etter Naturvernloven av 1970.

Landsforeningen for Naturfredning i Norge

I 1909 holdt professor Nordal Wille (1858-1924; første doktorgrad i botanikk i Norge) et foredrag i Det Norske Geografiske Selskab i Kristiania som fikk stor betydning for naturvernet i landet vårt. Foredraget førte til at det ble

nedsatt en komité til å utarbeide forslag til Lov om Naturfredning. Komitéen avgav sin innstilling i 1910, og loven ble vedtatt samme år. Den selvbestaltede komitéen tok også initiativet til å danne en landsomfattende forening for naturfredning basert på et nettverk av kretsforeninger. Først ute var Østlandske Kretsforening for Naturfredning, senere kalt Østlandske Naturvernforening (ØNV), i 1914. Etter hvert ble det fire kretsforeninger, hver med en landsdel som sitt arbeidsområde. Hovedorganisasjonen – Landsforeningen for Naturfredning i Norge – kom i gang i 1916. I 1963 endret den navn til Norges Naturvernforbund (NNV). Ved utgangen av 2001 hadde NNV kretsforeninger (fylkeslag) i 18 fylker.

Østlandske Naturvernforening

Opprinnelig omfattet ØNV alle østlandsfylkene. Etter hvert fant NNV/ØNV at det var behov for en ny organisasjonsstruktur. Medlemmene kom først og fremst fra byene, særlig fra Oslo-området, og naturvernet trengte et sterkere nedslag i utkantene. Derfor ble det besluttet å opprette kretsforeninger med fylket som virkefelt.

I løpet av 1960-årene ble Oppland, Hedmark og Vestfold skilt ut fra ØNVs opprinnelige område. I 1971 fulgte Telemark og Buskerud. I Østfold ble samme år en bestående forening - Landskapsvernet i Østfold – opptatt som kretsforening. Dermed kunne ØNV konsentrere sin virksomhet om Oslo og Akershus.

I 1991 forandret ØNV navn til Naturvernforbundet Oslo og Akershus (NOA).

Norges Naturvernforbunds organisasjonsutvalg

NNV nedsatte i 1971 et utvalg til å vurdere om det skulle opprettes egne lokallag. Utvalget konkluderte:

«Det er bred enighet om betydningen av lokallag for å kunne dra nytte av det personlige engasjement som kommer til uttrykk fra enkeltpersoner og

Christian Eitrem

En sentral person i stiftelsen av lokallaget i 1972.

grupper i saker vedrørende utviklingen av lokalsamfunnet. Det er likeledes enighet om at lokallagene må dannes av kretsforeningens medlemmer som er bosatt i de geografiske områdene lagene skal dekke (kommuner/regioner).»

I mai 1971 vedtok landsstyret å legge betenkingen frem for representantskapet som retningssigende for kretsforeningene. Representantskapet sluttet seg til landsstyrets vedtak. Lokallagene skulle sortere under hver sin kretsforening (senere kalt fylkeslag) med en formålsparagraf og et sett enkle vedtekter som harmonerte med kretsforeningens. Av kontingenten – den gang kr. 30 for NNVs personlige medlemmer – tilfalt kr. 5 lokallaget. Lokallaget fikk imidlertid beholde hele kontingenten første året for alle nye medlemmer det selv vervet.

Østlandske Naturvernforenings organisasjonsutvalg

I ØNV fikk et organisasjonsutvalg bestående av Henrik P. Thommessen, Reidar Eriksen og Christian Eitrem i september 1971 mandat til å opprette lokallag i nærmere bestemte kommuner

i Akershus. (Tidligere hadde utvalget medvirket til å opprette egne kretsforeninger i Telemark, Buskerud og Østfold.) Lokallagets utstrekning skulle samsvare med kommunens, en enhet beboerne identifiserte seg med. Kommunens oversiktsplanlegging var hjørnesteinen i den lokale arealforvaltningen.

I kommunene ble verneoppgavene ofte forsomt. Sentrale myndigheter vegret seg for å legge stramme føringer der av hensyn til det kommunale selvstyret. Utbyggingsivrige kommuner tilsidesatte som regel vernehensynene når de kom i konflikt med lokale næringsinteresser. Dessuten manglet den kommunale forvaltningen ofte både kompetanse og kapasitet i slike saker, og den led under trange bevilgninger til miljøvernrettede oppgaver. Kommune-Norge måtte snart forstå at naturvern var en påtrengende lokalsak.

Desentralisering – en klarere profil i nærmiljøet

Lokallaget skulle gi natur- og miljøvernet en klarere profil i nærmiljøet. Der fantes engasjement og kompetanse. Der ble naturødeleggelsene først synlige. Så der burde mottiltakene tidlig settes inn. Dette ville også gi naturvernet en bredere geografisk spredning og et større rekrutteringspotensial. Når man beveget seg oppover i organisasjonen, ville oppmerksomheten flyttes mot regionale og landsomfattende oppgaver.

Lokallaget i Bærum stiftes

Der hvor lokallag skulle etableres ble det innhentet uttalelser fra ØNVs medlemmer i den aktuelle kommune. Disse ble deretter innkalt til et orienterende møte hvor det ble redegjort for planene. Et arbeidsutvalg ble nedsatt som sammen med ØNVs organisasjonsutvalg skulle utarbeide forslag til vedtekter og arrangere selve stiftelsesmøtet.

ØNVs første lokallag – Bærum Miljøvern (BM) – ble stiftet i Sandvika kino 29. august 1972. Hjalmar Munthe-Kaas Lund ledet møtet. Omkring 100 interesserte hadde møtt frem.

Ordfører Willy Greiner ønsket lokallaget velkommen til Bærum. "Arbeidsutvalget som har forberedt stiftelsen, hadde gjort et grundig arbeid, og det ble bare en kort debatt i forbindelse med det foreliggende forslag til vedtekter," ifølge Asker og Bærums Budstikke.

I den "korte" debatten kom det kritikk fra formannen i Bærum Velforbund fordi forbundet ikke var blitt orientert på forhånd om etableringen av lokallaget. Velforbundet hadde nemlig et eget naturvernutvalg som vedkommende mente burde stå sentralt i naturvernarbeidet i Bærum. Møtelederen fremhevet at lokallaget ble til gjennom et selvstendig initiativ fra ØNVs side og oppfordret alle miljøengasjerte til å stå sammen om å verne Bærums natur- og miljøkvaliteter.

Det ble også tilløp til debatt om et punkt i vedtektene hvor lokallaget forpliktet seg til å "motvirke ytterligere konsentrasjon av befolkning og virksomhet i Oslo-området med Bærum." Velforbundets representant fant det nødvendig med fortsatt vekst, og ville derfor stryke punktet, men fikk liten støtte for sitt syn.

Til lokallagets styre ble valgt: Dag Fjeldstad, Petter Borgen, Cecilie Falch-Ytter, Bjørn Høvik, Øistein Koch. Varamenn: Hjalmar Munthe-Kaas Lund og Helge Børset. Styret konstituerte seg med Dag Fjeldstad som formann.

Konflikt

Representanter for lokallagene ble invitert til styremøter i ØNV. Et kontaktutvalg ble også opprettet som bindeledd mellom ØNVs styre og lokallagene. Her kunne lokallagene utveksle erfaringer seg imellom.

Organisasjonsutvalget hadde som mål å opprette lokallag i alle større kommuner i Akershus og kontaktgrupper i de øvrige, innen utgangen av 1974. Utvalget syntes imidlertid at ØNVs styre var for passiv i sin holdning til desentraliseringen, og at dette svekket fremdriften. I tillegg ble en del praktiske spørsmål ved stiftelsen av enkelte lokallag omstridt.

Bærum Miljøvern's første styre

Foran fra venstre: Dag Fjeldstad (formann), Cecilie Falck-Ytter, Petter Borgen.

Bak fra venstre: Helge Børseth, Øistein Koch, Bjørn Høvik og Hjalmar Munthe-Kaas Lund.

Fra Asker og Bærums Budstikke, 30.8.1972

I mai 1974 ba styret utvalget om å ta en pause med å opprette lokallag. Dessuten beklaget styret at flere av de nye lagene ikke viste den rette "ideologiske" holdningen. Under disse omstendigheter var det ikke mulig å holde fremdriftsplanen som organisasjonsutvalget hadde forespeilt sine kontakter i kommunene. Da utvalget fant at det heller ikke hadde styrets tillit, nedla utvalgets medlemmer sine verv i september 74.

Hvorfor Bærum?

Det var flere grunner til at valget falt på Bærum som stedet for ØNVs første lokallag. Der hadde ØNV flere medlemmer enn i noen

annen kommune i Akershus, og der var naturgrunnlaget i større grad truet.

I 1967 hadde Bærum fremsynt gått sammen med sentrale myndigheter og nabokommunene Asker og Lier om å registrere viktige naturområder og naturforekomster i de tre kommunene. Vegetasjonstyper av stor verneverdi ble systematisk kartlagt etter naturfaglige kriterier. Underveis ble tidsrammen for oppdraget fremskyndet slik at rapporten skulle kunne anvendes i den pågående debatten om forvaltningen av områdets naturverdier. Resultatet (*Dalland-rapporten*) forelå i 1969 og dokumenterte behovet for å skåne Bærums natur, fra fjorden og skjærgården til kulturland-

skapet og de runde og de forrevne åsene med stor-
skogen bak.

Dalland-rapporten kom i skyggen av langtidsskissene

Men Bærum hadde også et annet ansikt. I 1970 fikk et konsulentfirma i oppdrag å utrede Bærums arealbehov i tilknytning til kommunens generalplan. I debatten som fulgte fikk Dalland-rapporten bare beskjedne oppmerksomhet i forhold til generalplanens alternative langtidsskisser (1971), hvor ulike fysiske utviklingsmønstre for befolkningsveksten frem til 1990 ble trukket opp. Og sannelig ble Bærum forespeilt en grense-
sprengende vekst: Befolkningen kunne øke fra 76.700 i 1970 til 120.400/135.800 i 1990 (faktisk befolkning 1990: 90.600).

Lenge ble langtidsskissene forsvart av tone-
angivende politikere. For Bærum var dette en

utfordring, ikke et problem, ble det sagt. Men folket sendte snart ut andre signaler. Noen ville vite om realismen hadde tatt ferie. Og det var ikke fnugg av tvil om hvor opinionen sto: Bæringene ville ikke vite av at "bygda" skulle forvandles i langtidsskissenes bilde.

NNVs lokallag og medlemsmasse

Naturvernforbundet i Lunner under fylkes-
laget i Oppland ble opprettet i september 1971 som NNVs første lokallag. BM ble det andre. Ved utgangen av 2001 hadde NOA lokallag i 13 av de 22 kommunene i Akershus, samt et bylag i Oslo.

NNV har 17.866 medlemmer og tilsammen 177 lokallag ved utgangen av oktober 2002. Antall medlemmer har økt med 1.155 siden årsskiftet 2001/2002.

Slik så Vestre Bærum ut i 1972. Prøv å se for deg hvordan dette landskapet ser ut i dag.
Foto: Asker og Bærums Budstikke

Innblikk i lokallagets virksomhet 1972/2002

Av Christian Eitrem, Tom Ekeli og Finn Otto Kvillum

Bakteppe

En ”grønn bølge” skylte over landet. Folkets engasjement for å verne miljøet var til stede i rikt monn. Noen kunne ikke få lagt listen høyt nok. Internasjonalt lå Norge i tet med sitt påtrykk for handling. Miljøtemaer sto på dagsorden i mediene og i skolene, fra førskoler til høyskoler.

Det var i 1970 at naturverntanken fikk sitt gjennombrudd; året Europarådet erklærte for Det europeiske naturvernår, under mottoet ”Mennesket i naturen”. Målsettingen var å spre informasjon om naturvern generelt. Det året fikk Norge også en ny naturvernlov.

I 1972 ble Miljøverndepartementet opprettet, med professor Olav Gjærevoll som miljøvernminister. Dessuten ble FNs første konferanse om det menneskelige miljø avholdt i Stockholm. Videre kom boken ”Hvor går grensen?”, som vakte internasjonal oppsikt med sine dystre fremskrivninger av klodens ressurstilstand.

I 1987 utgav Verdenskommisjonen for miljø og utvikling sin sluttrapport ”Vår felles fremtid”. Lederen Gro Harlem Brundtland ble kjent som verdens miljøvernminister, og rapporten la grunnlaget for FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio i 1992.

Når Naturvernforbundet i Bærum (NiB) - tidligere Bærum Miljøvern (BM) – feirer sitt 30 års jubileum i 2002, er dette således et merkeår

for naturvernet i sin alminnelighet; lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

BM så tidlig behovet for en utvikling styrt etter veloverveide og fremtidsrettede prinsipper. Lokallaget ville ha defensive planleggingstiltak som en reaksjon mot de ensidig offensive tiltakene som lenge hadde dominert i kommunen. Bærum hadde ikke lenger rikelig med utnyttbare naturarealer innenfor byggesonen. De gjenværende arealer måtte derfor forvaltes ut fra inngående kjennskap til naturgrunnlaget og med respekt for naturens lover og mangfold. Marka og kulturlandskapet var kulturhistorisk, landskapsmessig og sosialt sett umistelige verdier. BM ville ha en debatt om mål og grenser for utbyggingen i Bærum. Hvor skal det bygges? Hvor skal det fortettes? Hvor skal det ikke fortettes? Hvordan sikres marka best?

Perioden 1972–1980

Befolkningsveksten, avfallshåndtering, Oslofjorden, jordvern, markagrensen. Stikkordene fanner hovedaktivitetene til BM fra 1972 til 1980. Lokallaget så konturene av en utvikling hvor arealreservene innenfor byggesonen ville bli oppbrukt og bebyggelsen spredt planløst utover Bærums nedre deler. Området bak strandsonen ville få et stadig tyngre infrastrukturpreg.

Grustak i Eineåsen – den første saken, og en klar seier

Styret ønsket å tydeliggjøre lokallaget som en pålitelig medspiller i vernet av Bærums natur og tok tak i flere sentrale saker, deriblant driften av et grustak i Eineåsen. Saken verserte i Budstikkas spalter utover høsten. BM påklaget tiltaket til Bærum kommune og fremhevet at dette masseuttaket i nærheten av et boligområde var uforsvarlig. Dessuten ble stede egne natur- og kulturhistoriske verdier påført store skader. Klagen ble tatt til følge. BMs styremedlem Bjørn Høvik, velkjent lokalhistoriker, dokumenterte hvor feilslått tiltaket var (se temaartikkel side 68).

Oddentjernet – et nederlag

BM protesterte mot reguleringplanen for Veritas-bygget på Høvik. Den planlagte fjerningen av Oddenskogen, med det idylliske Oddentjernet, skaket opp naturvernere. Skogen ble riktig nok forringet allerede ved fremføringen av veien til Henie Onstad Kunstsenter. Når den nå skulle føres videre til Veritas-bygget, måtte den

gjenværende skogen vike, og Oddentjernets dager være talte.

Fra BMs styreprotokoll (12.12.):

«Bærum kommunes befarung var på alle måter kritikkverdig. De høye herrer steg ut av sine biler, brettet utover et kart i gresset og skuet over et jorde inn mot Oddenskogen. Deretter vekslet de blikk og kjørte bort!»

Dette beseglet skjebnen til et ornitologisk og marinbiologisk skattkammer. Tjernet ble slettet av kartet.

Avfall – en ressurs på avveie

Papiravfall og resirkulering fikk stor oppmerksomhet i Bærum, og BM kom med mange innspill i debatten som pågikk. Dette var tiden for profetier om at jorden snart ville gå tom for ikke-fornybare ressurser. Men etter hvert ble man mindre opptatt av dystre fremskrivninger og mer opptatt av å foreskrive konstruktive løsninger. Holdningsskapende kampanjer fikk stor oppmerksomhet. Søkelyset ble satt på samfunnets ”bruk og kast”-mentalitet. Produktene trengte mer ”vare” og mindre emballasje. Lovmessigheten som åpenbart besto mellom et stigende

Grustaket i Eineåsen omkring 1972. De store steinene er fjernet og gravearbeidet er påbegynt.
Foto: Bjørn Høvik

velstandsnivå og en økende avfallsmengde, var alarmerende.

BM oppfordret Bærum kommune til å resirkulere avfallets verdifulle komponenter. Dette ville redusere søppelmengden og gi nye anvendbare ressurser. Lokallaget ville ha en bedre og utvidet renovasjonsordning. Tvungen renovasjon måtte innføres i hele kommunen. Særlig hytte- og landstedseiere kunne vise lett-sindig omgang med sitt søppel.

Da det ble bebudet at papirinnsamlingene til Norges Vanførelag skulle innstilles, la BM ned et betydelig arbeid for at ordningen skulle bestå. Oppsto avsetningsproblemer lokalt, måtte kommunen bistå med lagring av papiret inntil videresalg kunne finne sted.

Spredning av plastavfall i omgivelsene var både uestetisk og fysisk en fare for dyrelivet. Derfor bifalt BM forslaget til kjøpmennene i Bærum om å innkreve en avgift ved utlevering av plastposer til kundene.

Bråtebrenning var en uting. På vårparten kunne et surt røykteppe legge seg over hele nabolag, til sjenanse for særlig allergikere. Gress, løvresten og annet avrak skulle i kompostbingen, ikke på bålet. Kvist skulle buntet og bringes til søppelfyllingen.

BM "tenkte nytt" om avfall. Kildesortering ble anbefalt som forsøksordning i en boligblokk på Rykkinn. Beboerne skulle anvende fire søppelsekker, henholdsvis til glass, metall, papir og annet avfall. Det ble dessuten foreslått at enkelte skoler og butikker skulle utstyres med sentraler – miljøstasjoner – for å bli av med sitt avfall.

Dælibekken – blir den gjenåpnet?

BM påpekte (12.09.) overfor kommunestyret at dette bekkefaret måtte gjenåpnes. Bekken ble lukket nedenfor Rudsveien i 1971. BM ville at den igjen skulle renne fritt i sitt opprinnelige løp, uten stengsler for fiskens frie gang. Sportsfiskere og naturvernere var enige om at bekken hadde fått en stemoderlig behandling. Industri-

departementet godkjente at den ble lagt i rør, men kommunestyret vedtok samtidig at den skulle gjenåpnes så snart vannet ble tilstrekkelig rent til at sjørørretten fikk levelig vilkår.

1973

"La ikke detektimen friste. Husk, det er din bygd det gjelder"

Med disse ord ble medlemmene invitert til det første årsmøtet i lokallaget (16.03.), hvor bestikket ble gjort opp for virksomheten fra stiftelsen av. Innsamling av papir og gjenvinning av avfall var hovedtema under årsmøtet, med sivilingeniør Nils Kaltenborn fra Miljøverndepartementet som foredragsholder.

Bærum Unge Høyre og BM aksjonerte mot bilismen

Kaci Kullmann Five, formannen i Bærum Unge Høyre (BUH), tilskrev BM i mars og foreslo at BUH/BM skulle gå sammen om å arrangere en sykkelaksjon i protest mot prognosene for befolknings- og trafikkveksten i Bærum. BUH var særlig opptatt av de trafikkfarlige veiene. På lengre sikt ville man at hele bygden skulle omfattes av atskilte gang- og sykkelveier.

BUH ville at skinnegående baner og annen kollektivtransport skulle få større kapasitet. Kolsåsbanen måtte forlenges til Bryn-Rykkinn og opprustes til T-banestandard. BUH ville matpakkekjørerene til livs.

BUH formulerte parolene: "Bilen ut, mennesket inn" – "La bilen stå, bruk sykkel" – "Bilen ut av nærmiljøet" – "Ingen flere motorveier gjennom Bærum" – "135.000 innbyggere i Bærum i 1990, er dette ditt ønske?".

BUH/BM leverte 05.04. en felles henstilling til kommunestyret, solid utformet av BUH:

«Skal man klare å løse problemene, må det arbeides på to fronter. Først en bevisstgjøring av den enkelte borger slik at vi alle blir klar over de stadig økende problemene vi står overfor, og ikke minst slik at den enkelte skjønner at man må begynne

med seg selv hvis det skal nytte. La bilen stå og bruk kollektivtransporten i stedet. Eller aller best for helsen skyld – bruk bena eller sykkel. La sykkelens få sin renessanse.»

Et oppmuntrende brev

Et medlem tilskrev (03.09.) BM og foreslo at Bærum kommune burde tegne et kollektivt medlemskap i lokallaget for samtlige beboere i kommunen, fordi lokallagets virksomhet var til gagn for hele Bærum og alle bæringer. Kontingenten ble foreslått til kr. 0,10 pr. hode.

Miljødebatt med slagside

I november skulle BM og Bærum Velforbund sammen arrangere et åpent møte om miljøvern i Bærum. Men BM trakk seg som medarrangør da Velforbundet insisterte på at ordføreren skulle være eneinnleder til den etterfølgende debatten. BM fryktet at møtet da bare ville bli en sammenkomst hvor ordføreren fritt kunne samle opp spørsmål og besvare dem etter eget for godtbe-
finnende. BM møtte allikevel opp og tok del i debatten fra salen. Utfallet ble som fryktet.

1974

Jordvernet står svakt i Bærum

Det ble arrangert et åpent møte i Stabekk kino (13.02.) hvor alle politiske partier deltok. Både Budstikka og Aftenposten/VEST-siden ga fylldige referater. Møtet var et samarbeid mellom Asker og Bærum Bondelag og BM. Hensikten var å sette søkelyset på nedbyggingen av dyrket mark i Bærum. Dessuten håpet man at møtet ville gi et signal til kommunestyret når det neste dag skulle behandle utbygging av Levrejordene, jordene til Kolsberg gård og jordene nedenfor Løkenlia.

BM's formann ønsket velkommen og minnet forsamlingen om at mennesket er den eneste dyreart som rødmer når et eksemplar av arten blir pinlig berørt.

“Vi bæringer har i de senere år i stigende grad hatt god grunn til å rødme. Vår bygd har nemlig i flere år inntatt en ledende stilling i Akershus med hensyn til å bygge på dyrket mark.”

Varaordfører Helge S. Lie hevdet at Høyre hadde en restriktiv jordvernpolitikk. Men han

Gårdstunet på tidligere Kolsberg gård ved Kolsås består, mens jordveien måtte vike for Bærums befolkningsvekst.

sa at generalplanen måtte sikre reservearealer som neste generasjon kunne vurdere bruken av til boligformål. Han appellerte til BM om å strekke seg litt lenger enn til bare å si nei og heller positivt antyde arealer for de utbyggingstiltak som måtte gjennomføres.

Øystein Flack fra Arbeiderpartiet minnet om at et totalforbud mot bygging på dyrket mark kan føre til enten stans i all boligbygging i Bærum, eller til at man angriper marka, eller fortetter allerede utbygde områder. "Den første muligheten vil føre til at bygdens egen ungdom blir drevet bort, bygging i marka er også et alvorlig inngrep i ressursene og utfylling av den gamle bebyggelsen vil føre til voldsomme protester."

Flack oppfordret BM til å gå inn for positive tiltak for å lette presset, ved å innføre etableringskontroll og å regulere dyrket mark til jordbruksformål, slik at den blir lovmessig båndlagt.

Venstres Helge Rognlien slo fast at partiet var imot bygging på dyrket mark. Han støttet forslag om etableringskontroll og ville stoppe innvandringen av storbedrifter til Bærum for å lette presset på boligområdene.

Gårdbruker Kristen Lorange (Store Stabekk) kom inn fra en annen vinkel. Han spurte om man var klar over at det var annen manns eiendom man ville disponere når man talte om jordvern.

Budstikkas referat neste dag etterlater ingen tvil om hvor avisens sympati lå:

«Bærum Miljøvern fikk en liten kontakt med det virkelige livet i går kveld på foreningens jordvern møte på Stabekk kino og møtte samtidig det sunde folkevettet – for ikke å si det norske bondevettet som muligens overbeviste dem om at miljøvern er mer enn romantikkens blå blomst i etablerte borgeres villahaver.»

I et innlegg i Budstikka noe senere oppsummerte Hjalmar Munthe-Kaas Lund de politiske partienes holdninger til å bygge på dyrket mark: AKP, Det Nye Folkepartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Valgforbund og Venstre tok avstand. Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti var derimot for. Han etterlyste klarere stand-

punkter fra ungdommen om hvor den står i dette spørsmålet. Lund pekte på hvor det lar seg gjøre å bygge i Bærum: "Vi har en del lite produktive skogområder, steinurer og bratte åssider som utvilsomt kan bebygges."

I anledning en befaring landbruksminister Torstein Treholt og miljøvernminister Tor Halvorsen foretok i Bærum i juni, sendte BM et brev til ministrene, hvor det heter:

«BM har gjentatte ganger protestert mot utnyttelsen av jordbruksarealene til andre formål. Jordbruksarealene i Bærum er usedvanlig verdifulle, fordi den kalkrike jorden er særlig motstandsdyktig mot sur nedbør. I Bærum er det store arealer med fjellskråninger som er lite egnet for skogproduksjon, men de kan bebygges. Vi ber derfor om at en del Bærumspolitikeres henvendelse om å få benytte jordarealer til andre formål enn jordbruk, blir avslått. Jordbruksarealer som tidligere er regulert til bebyggelse, bør revurderes, slik at bare jordbruksformål blir tilgodesett.»

Golf i Bærum: Betinget "ja" fra BM. Enn så lenge!

Formannen i Bærum Golfklubb kontaktet Hjalmar Munthe-Kaas Lund og ba om støtte til å anlegge en golfbane i Bærum. Styret vedtok (10.09.) å støtte forslaget under forutsetning av at det ikke var mulig å opprettholde jordbruket på det aktuelle området.

Kommentar:

Lite visste man den gang at golfsporten med tiden skulle bli landets mest arealkrevende rekreasjonsform – med sine endeløse eksklusive plener – og at den ville forgripe seg på både kullandskapet og marka.

1975

Bærum er ikke en ensom øy

BMs styremedlem Frithjof Funder peker i en artikkel i Budstikka (28.02.) på at det er en sammenheng mellom lokalbefolkningens muligheter for allsidig livsutfoldelse og nedbygging av

marka, løkker og grøntområder. Bærum er ikke en ensom øy. Til syvende og sist er det presset på Oslo-området som må løses i landsmålestokk. I mellomtiden må Bærum med sine 80.000 innbyggere få lov til å overføre mer av presset til Asker og Røyken, med henholdsvis 35.000 og 12.000 innbyggere. Folks følelse av tilhørighet er ikke avhengig av kommunegrensene, men av et godt bomiljø innen vedkommende distrikt.

Er ikke BM helt enig med seg selv?

BBLs Erik Dalen skriver i Aftenposten/VEST-siden (10.04.):

«For utenforstående må det se ut som om BM er splittet i synet på boligbygging i kommunen. Mens Hjalmar Munthe-Kaas Lund, som er formann i foreningen, hårdnakket har stått på standpunktet om at det er fullt i Bærum, og at all boligbygging derfor må innstilles fra nå av, står Christian Eitrem frem i Aftenposten 18. mars og forteller at det selvsagt ikke er ønskelig å lamme boligbyggingen. Dersom man konsentrerer seg om å bygge ut såkalte nullområder sett i ressurs- og miljøvernsperspektiv, vil BM stille seg positiv. Et slikt standpunkt fortoner seg for Hussøkerutvalget i Bærum BBL som et minimum av sunn fornuft, og det er forunderlig at det skal ta en månedslang avisdebatt før man får lirket en slik uttalelse ut av en som representerer miljøverninteresser.»

Omgående svarer Hjalmar Munthe-Kaas Lund i et avisinnlegg: "Vi i BM er enige". Dette utdypet han ved å vise til at lokallagets nei gjelder bygging på dyrket og dyrbar mark. Og han etterlyser hvor Dalen har fått det fra at BM vil innstille all boligbygging. "Jeg har uttalt, senest på vårt årsmøte, det samme som vårt styremedlem Christian Eitrem nylig har skrevet, nemlig at BM ikke har noe imot boligbygging på skogsmark av laveste bonitet i Bærum."

Rønne elv må forbli åpen – for Sandvikas skyld!

Å forhindre lukking av elven var en sak som lenge sto på sakskartet til styret. Ferskvanns-

Det er positivt at Rønne elv ble gjenåpnet, selv om det nå er riktigere å kalle den en kanal.

økologiske rapporter bekreftet at å overbygge elven ville nedsette vannkvaliteten i nedbørsfattige somre og hindre sjørretens fremkost.

Lettelsen var stor da fylkesmyndighetene avviste reguleringsplanen som ville ha ført til 60 meter med forretningsbygg over elven.

"Hva vil Bærum Miljøvern?"

Denne trykksaken ble sendt til foreningens medlemmer, kommunestyret og kommunens fagetater. Sitat: "I vår kommune har også utviklingen vist tendenser i riktig retning. Kravene fra folk som ønsker å bygge på dyrket og dyrbar mark har ikke så stor gjennomslagskraft som tidligere. Dessuten er viljen til å ta vare på marka og fjorden blitt sterkere."

Rensing av Oslofjorden – tiltak må komme!

I løpet av året måtte Oslo, Bærum og Asker ta endelig stilling til hvordan fjorden skulle renses. NIVA hadde utredet flere ulike løsninger, men fremhevet to alternativer, ett med flere mindre anlegg, herunder et samarbeid mellom Oslo og Bærum om Lysaker renseanlegg, og et annet som forutsatte et sentralt renseanlegg med en lang overføringstunnel, fra Oslo gjennom Bærum til Bjerkås i Asker. Dette fordret et omfattende regionalt samarbeid mellom de berørte kommunene; det såkalte VEAS-konseptet.

BM anbefalte løsningen med mindre anlegg, med høy renseeffekt, ut fra økonomiske og økologiske hensyn. Dette ble formidlet til ordførerne i Oslo, Bærum og Asker.

Har BM en skjult agenda?

En ikke ukjent Høyre-politiker og flittig bidragsyter til lokalavisens debattsider tilkjennegir sitt syn på BM i Budstikka (12.03.):

«I øyeblikket arbeider natur- og miljøvernet sterkt for å legge restriksjoner på skogsdriften slik at denne skal bli minst mulig lønnsom. Helst skal det ikke hugges i det hele tatt...»

Når skogsdriften har bukket under, er det vel gårdbrukerne som skal knekkes. Jeg blir ikke overrasket om det fremmes forslag om forbud mot halm-brenning og kalking, bruk av kunstgjødsel og sprøyting... Industrien blir selvfølgelig pålagt et utall av restriksjoner, koste hva det koste vil.

Hvem skal betale? Jo, det er samfunnet, et samfunn som består av mennesker som skal bo, arbeide, få et økonomisk utkomme til å leve av. Det er disse som direkte eller indirekte sørger for vårt daglige brød... Jeg bare venter på at natur- og miljøvernet skal tre frem på den politiske arena som stagnasjons-partiet med hovedoppgave å skape en ny depresjon.»

Vedkommende nøyer seg ikke med å beklage seg over BM. Han fremsetter selv et konkret forslag til å bedre miljøet:

«Vi har nemlig et område i Bærum som kunne bebygges miljøvennlig, uten bruk av dyrket mark og "marka", nemlig Engervannet. Fyll dette igjen. Legg industri nærmest Engervannsveien, parkeringsplasser og garasjer mot jernbanen og boliger i midten.

Det blir et sentralt strøk med kort vei til offentlige kommunikasjonsmidler.»

BM bidro til å dempe veksten!

I Aftenposten/VEST-siden (22.10.) ble varaordfører Helge Lie stilt en rekke spørsmål i forbindelse med kritikken som Hjalmar Munthe-Kaas Lund har reist mot Bæruns befolkningsprognoser.

Varaordføreren svarte:

«Når det gjelder befolkningsveksten totalt frem til 1990, er det imidlertid klart at det har skjedd en etter min mening positiv tendens med hensyn til befolkningsprognosene. Generalplanutvalget startet sitt arbeide med direktiver fra folkevalgte organer ut fra en vekst opp til 110.000 innbyggere, et tall som i løpet av arbeidsperioden ser ut til å lande på 90.000-100.000.»

Og BM mente i høy grad å ha bidratt til å frembringe den gunstige tendensen.

Åpent møte om ressursbevarende tiltak

Vel 60 personer hadde møtt frem til møtet som Asker Natur og Miljøvern, Asker og Bærum Natur og Ungdom og BM arrangerte. Ifølge Budstikkas reportasje (04.12.) var hovedinntrykket at myndighetene nå har fått øynene opp for nødvendigheten av slike tiltak. «Det er derfor godt håp om at natur- og miljøvernforkjempernes aktiviteter i nærmiljøet skal kunne lykkes bedre og bedre. Rent vann, ren luft og trafikkvennlige miljøer angår oss alle. Derfor nytter det å aksjonere.»

1976

Osломarka – flerbruksplan eller særlov?

BM støttet kampanjen for en flerbruksplan/særlov for Osломarka ved å stå på stands og skrive debattinnlegg i avisene. Selv om skogbruket og friluftslivet har felles interesser i at marka blir bevart, har de moderne metodene i skogsdriften ført til økende konflikter med friluftslivet. Konfliktene har ført til gjentatte krav fra organisasjoner og myndigheter om at det må sørges for et tilfredsstillende vern av marka.

BM ser Osломarka først og fremst som et friluftsliv- og rekreasjonsområde hvor skogbruk skal drives, men tilpasses rekreasjonsinteressene. Forvaltningen av Osломarka bør flyttes fra Landbruksdepartementet til Miljøverndepartementet, hvor man er mer lydhør til natur- og miljøverninteressene.

Kommentar:

Så langt har marka hverken fått beskyttelse gjennom en flerbruksplan eller en særlov.

Området ved Muren truet

BM protesterte heftig mot planene om boliger i Bærumsmarka mellom Haga/Muren og SkrIVERberget/Burud, samt Avtjerna/Brenna. Myndighetene må respektere markagrensen. Bæums ekspansive boligpolitikk setter hele samarbeidet om å sikre marka i fare. Det å etablere et brohode med bebyggelse inne i selve marka vil utgjøre et enormt press for videre utbygging i Bæums viktigste rekreasjonsområde.

Det blir sagt at av Skandinavias hovedsteder er Stockholm den vakreste, København den morsomste, mens Oslos fremste tiltrekningskraft er byens omgivelser – mellom fjorden og marka. Her ligger kanskje osloområdets fremste rekreasjonsverdier og konkurransefortrinn. Fjorden og åsene holder et samlende grep om byen.

Jordvern og utviklingslandene

BM fremhevet at den vestlige verden må redusere sin import av matvarer fra utviklingslan-

dene slik at matvareproduksjonen der kan forbeholdes landenes egne innbyggere. I vår del av verden må landbrukspolitikken gis et mindre økonomisk og industrielt preg, og i større grad oppta i seg økologiske hensyn, hvor landskapspleie inngår som et viktig element. Dette innebærer at jordbruket fortsatt må understøtte en aktiv og nyansert distriktspolitikk.

BM vil arbeide for at 1800 mål i Bærum som allerede er godkjent av Landbruksdepartementet til utbyggingsformål, samt 500 mål som skal behandles senere, ikke omdisponeres fra jordbruk til andre formål. BM foreslår å utrede mulighetene for å anlegge underjordiske haller i fjell til industriformål, garasjeanlegg og sportsaktiviteter, for å skåne jordbruksarealene.

Kollektivtransport – lite har skjedd

BM vil prioritere kollektivtransporten, herunder større overføringer til og økte rettigheter for busstrafikken, og et langt bedre utbygget rutenett, som også betjenes av småbusser. Lokallaget vil ha baneforlengelser fra Kolsås til Rykkinn og fra Østerås til Hosle, eventuelt videre til Gjønnnes eller Haslum. Slike investeringer vil gi gevinster gjen-

Kolsås endestasjon?

Forlengelse av Kolsåsbanen til Rykkinn ser ut til å være like utopisk i dag som for 25 år siden. Kanskje går ikke banen til Kolsås engang i årene som kommer.

nom mindre bilbruk og mindre behov for kapasitetsøkninger i veianlegg. Privatbilen brukt til massetransport er en stor miljøsynder.

Kommentar: Selv om det i mellomtiden har gått over 25 år, er problemstillingen fortsatt den samme: Boliger og arbeidsplasser må plasseres nær bussruter og skinnegående baner. Kollektivtrafikken må stimuleres på bekostning av privatbilismen. Det må bli lettere å sykle og gå til og fra dagens gjøremål.

Rensing av Oslofjorden – tiltaket kom

Overenskomsten som dannet Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS) ble vedtatt i 1976. Selv om BM foreslo en annen løsning, er det i ettertid hevet over tvil at VEAS-konseptet – en lang tilførselstunnel som tar med seg avløpene fra Oslo, Bærum og Asker – har gitt et enestående vellykket resultat med å rense regionens avløpsvann. Hygienisk og estetisk var situasjonen meget betenkelig. Bærums fjordområder med mange grunne strekninger og liten vannsirkulasjon, nær tett befolkede områder, var særlig utsatt.

Renseanlegget ble ferdigstilt i 1984, og målingene viste omgående bedre vannkvalitet i indre Oslofjord. Etter hvert fikk ødelagte strender og gruntvannsområder tilbake mye av sitt opprinnelige preg. Siktedypet ble så pass godt at store mengder skrot lot seg observere på bunnen av fjorden. En ny oppgave sto for tur!

Det er grunn til å gratulere VEAS med et vel utført arbeid. Til tross for til dels stor motstand underveis – sto VEAS løpet ut, med en målrettet plan for de tiltak som måtte til for å gi en renere Oslofjord.

1977

”Er Bærum Miljøvern bare en parodi?”

Den tidligere nevnte politikeren og debattanten (”Skjult agenda”/1975) akter ikke å la nåde gå for rett og svinger på ny svepen over BM. Hjalmar Munthe-Kaas Lund refses i et innlegg i Budstikka (08.02.). Vedkommende tar fatt

i et debattinnlegg Lund hadde om jordvern og særlov for Osloområdet, og er særlig forarget over hans syn på skogsdriften:

«Det er ren parodi når Bærum Miljøvern snakker om at vi må ta vare på våre ressurser og samtidig vil ha restriksjoner på den høyproduktive skog i Osloområdet...»

Vil Bærum Miljøvern at den reduserte avvirkningen skal erstattes med øket import eller ved mer bruk av plast, aluminium, betong og lignende innen byggesektoren – eller kanskje dette skal være en ny vri på Bærum Miljøverns forsøk på å hindre boligbygging fordi ”unge bæringer” bare kan flytte til andre kommuner?

Forresten, hvor mange av Bærum Miljøverns tidligere medlemmer har i praksis vist at de er idealister ved selv å flytte vekk fra pressområdene og således ikke bare fare med løst snakk?»

Båttrafikken i indre Oslofjord

Under et styremøte i mai foreslår Hjalmar Munthe Kaas-Lund at det blir foretatt undersøkelser av luftkvaliteten på en sommerdag på tett beferdede båtplasser; Langårasundet, Holtekilen, Middagsbukta etc. NILU bekrefter i brev til BM at man er interessert i å foreta en undersøkelse av luftforurensningene fra båttrafikken på sterkt trafikkerte steder og dager.

Under et styremøte i BM i juni blir det foreslått at ØNV bør nedsette et eget utvalg for å forfølge saken. BM ser gjerne at det opprettes soner hvor det er forbud mot motorbåttrafikk, og kun tillatt for seil- og robåter.

Det foreligger planer om å dumpe mudringsmasse fra Gyssestad mellom Saraholmen og Høvikodden. Styret i BM vil kontakte Statens Forurensningstilsyn og spørre om Marinbiologisk Institutt er blitt forespurt om planene.

Klart nei til turvei-inngrep

Hjalmar Munthe-Kaas Lund skriver i Budstikka ”Om truede turveier” (17.11.):

«Sterke krefter er i sving for å forvandle en av Bærums vakreste og mest benyttede turveier til bil-

vei. Det gjelder veien langs Øverlandselva fra Kloppa, noen hundre meter ovenfor Engervannet. Ved å slippe bilismen løs her, vil både skolebarn og andre myke trafikanter bli sterkt skadelidende.

Den andre trusselen gjelder turveien langs Dalibekkens fremdeles åpne del fra Rudsveien og oppover. Ved kryssingen av Brynsveien ved bensinstasjonen venter fotgjengere fremdeles på gangtunnel, og sjørreten venter på laksetrapp.»

Bygningsrådets forslag om å bruke turveien ved Øverlandselva som kjøreadkomst til de planlagte eneboligene ved Kloppa, ble avvist av et klart flertall av beboerne i området. Dette var konklusjonen til BM etter å ha foretatt en spørreundersøkelse av hva befolkningen syntes om den foreslåtte bilveien.

Undersøkelsen fikk bred omtale i Budstikka og Aftenposten/VEST-siden i november. Stemmesedler var utlagt i alle postkasser i Bekkeveien, Engerjordet, Blomsterkroken og store deler av Presteveien – sammen med kopi av Reguleringsvesenets innstilling. I alt 246 husstander ble an-

modet om å si sin mening. 75 % besvarte forespørselen.

Styreleder Frithjof Funder var meget fornøyd med resultatet av undersøkelsen. Han oppfordret formannskapet til å følge folkeviljen og omgjøre Bygningsrådets tidligere fattede vedtak. BM ville at slike undersøkelser skulle inngå i liknende saker fremover, slik at politikerne får bedre kjennskap til folkeviljen før de treffer sine beslutninger.

Da saken kom opp i Formannskapet, ble den enstemmig avvist. Ordfører Willy Greiner uttalte til Aftenposten/VEST-siden (24.11.): "Det er ikke riktig å si at "protestantene" vant denne saken. Personlig har jeg hele tiden vært imot et slikt sår i turveien ved Kloppa og ville ha gått imot dette uansett."

Jordvern – Ballerud truet

BM protesterte til Bærum kommune mot utbyggingsplanen for Ballerud gård under henvisning til landbruksminister Øksnes' uttalelser

Her ved Kloppa ved Øverlandselva kunne bilveien ha fortsatt videre hvis ikke befolkningen hadde protestert.

i Aftenposten (10.12.). Landbruksministeren sa at det er en rikspolitisk målsetting å sikre jordverninteressene i planleggingen. I den utstrekning slike hensyn ikke blir ivaretatt på kommune- og fylkesplan, vil overordnede myndigheter måtte gripe inn, ifølge statsråden.

Jordvern eller idrettsanlegg på Rud-Hauger?

Budstikka slår på lederplass fast (14.12.) at planene om et omfattende idrettsanlegg ved Hauger vil bryte med sentrale myndigheters krav om jordvern. Dette til tross bør planene realiseres, ifølge lederartikkelen, for det er ikke tvil om behovet for anlegget, som vil beslaglegge omlag 30 mål til idrettshall, svømmehall og ishall.

For øvrig sier lederartikkelen:

«Bærum har vist adskillig resignasjon i sine utbyggingsplaner for å verne dyrket mark. Når det gjelder sentralidrettsanlegget for Vestre Bærum, bør landbruksmyndighetene vise den samme resignasjon.

Det er nok vakkert når romantikkens blå blomst skinner langs grøftekantene ved Hauger skolevei, mens det dyrkes dyrefor på jordet ved siden av veien. Et idrettsanlegg som kan glede 30-40.000 mennesker er kanskje like vakkert.»

I et tilsvarende skriver Hjalmar Munthe-Kaas Lund (31.12.):

«Den største mangelen ved Bygningsrådets planer er etter min mening at man ikke har fremlagt noe alternativ. Dette er særdeles beklagelig da vi nå vet at kombinert ishall/svømmehall i fjellhule medfører meget store besparelser i brenselutgifter.

Det er altså tungtveiende hensyn, både til vern av dyrket mark og besparelser innen fremtidig elektrisitetsforbruk, som krever utredning av en alternativ plassering for idrettshallene i fjell.»

1978

Kolsås-Dælivann landskapsvernområde

ble opprettet ved kongelig resolusjon. Vernebetegnelsen brukes om områder med natur- og/eller kulturlandskap som etter naturvernloven vernes mot inngrep som i vesentlig grad kan

endre landskapets karakter. Tradisjonell næringsmessig utnyttelse som jordbruk og skogbruk kan som regel drives som før.

Tanken om å verne dette landskapet ble lansert første gang i Øystein Dallands tidligere nevnte rapport (side 9), hvor han avgrenser det berørte området til "Kolsåsmassivet i vest og Dælivann-senkningen i øst". Sistnevnte er Bærum's "eneste strøkdal som ikke er sterkt omformet og nedbygd." Både dette området og Oustøya/Borøya ble foreslått som særlig "landskapsvernede områder".

Dalland tilføyer:

«Dette er imidlertid en noe søkt betegnelse, idet en må regne med at landskapsvern er et viktig motiv ved enhver arealplanlegging. I disse to tilfeller hen-spiller det på vern av naturpotensial, skogstyper, berggrunnsblotninger, jordbruksarealer og kulturminner.»

Selv om BM ikke medvirket direkte til at Kolsås-Dælivann ble vernet, førte vedtaket til stor glede i lokallaget: Bærum's første landskapsvernområde var et faktum.

Utbyggingen ved Bærum's Verk – kollektivtransport?

Fra styremøte i april:

«I utgangspunktet stiller BM seg tvilende til behovet for en ny drabantby i Bærum. Selve Gommerudåsen må ubetinget bevares. En utbygging ved Sleiverud og Toppenhaug vil kreve betraktelig bedre kollektivtransport enn de foreliggende planer.»

Øverlandsvassdraget – solid dokumentasjon fra BM

Forurensnings- og toksikologigruppens leder Axel Wannag fremlegger i mars gruppens rapport "Kartlegging av menneskelig aktivitet som har innvirkning på Øverlandsvassdragets øvre del".

Kvaliteten på vannet i vassdraget er godt kjent fra tidligere gjennom kloakkplankontorets løpende målinger. De aktiviteter som direkte påvirket vannkvaliteten har man imidlertid bare

hatt liten oversikt over. I 1976 besluttet derfor BM å starte kartlegging av alle rørutslippene til og andre forurensninger i og langs de øvre deler av vassdraget.

Vassdragets øvre del – øvre deler av Østernbekken, Engabekken (Ilabekken) og Seterbekken – har forholdsvis rent vann. Fra steinbruddet ved Listua og nedover er elven derimot både forurenset og forsøplet i varierende grad. Dette tilskrives blant annet kloakkutslippene og nødløpene fra kloakkpumpestasjonene. En annen kilde er overflatetilsiget fra jordbruket og bebyggelsen, samt fra henslenkt søppel (oljefat, fat brukt til plantevernmidler og annen tilfeldig etterlatenskap). Den overveiende del skriver seg imidlertid fra to søppelfyllinger som grunneierne har anlagt ved og ute i vassdraget, og som ikke er tilstrekkelig sikret. Flomvannet har dratt med seg søppel derifra nedover i vassdraget.

Løvenskiold Vækerø A/S har søkt om å få legge elven i rør 300 m nedenfor Ankerveien ved Listua. Dette vil få alvorlige følger for elven. Firmaet gravde høsten 1976 en kanal ovenfor Ankerveien. Tiltaket var ulovlig, og kanalen ble delvis gjenfylt i 1977, for å bringe vannet tilbake til sitt opprinnelige leie.

Øverlandsvassdraget er et enestående ferskvannsbiologisk forskningsområde. Studier utført her har vært grunnleggende for kartlegging av næringstilgangen i vassdrag generelt. Derfor håper forskerne at jordbruksaktivitetene langs breddene vil bli opprettholdt, slik at samspillet mellom jordbruk og ferskvannsbiologi kan forbli et viktig forskningsfelt.

1979

Kveldskurs – Bærum kommunale kveldsskole

Sammen med Bærum kommunale kveldsskole arrangerte BM kurs over fem kvelder med temaene: 1. Arbeidslivet i skogen sett i et historisk perspektiv. 2. Ulvegraver, gravrøyser, søppel-

deponering og motorcrossbane ved Isi gård. 3. Lukking av bekker. 4. Arboretet ved Øverland gård. 5. Konflikter i jordbruksbygden og forstadskommunen Bærum.

Utvidelse av hovedflyplassen på Fornebu

Dette ble årets mest omtalte miljøvernsak. Planene om å utvide Oslo Lufthavn må sees i sammenheng med planene om ny hovedflyplass i Hobøl, alternativt Gardermoen eller Hurum. Da dette er en regional oppgave, har BM anmodet ØNV om å forfølge saken gjennom NNV. En forlengelse av rullebanen over Snarøyveien kan aksepteres, men under ingen omstendigheter en forlengelse ut til Torvøya. Dette vil skade miljøet i hele Vestfjorden.

1980

Hilsen til styreleder Frithjof Funder

Da Funder fratrådte etter å ha vært styreleder i fire år, mottok han en hilsen fra styret i ØNV til BMs årsmøte (14.02.):

«Lokallaget ble stiftet for å avlaste kretsforeningen i saker som kunne og burde løses lokalt, i en tid da naturvernet raskt ekspanderte fra å omfatte kun et begrenset saksfelt til å omfatte nesten alt.

Bærum Miljøvern har løst denne oppgaven på en fortreffelig måte. Fra vårt styre i hovedstaden har vi fulgt med i virksomheten, og våre forventninger er innfridd. Vi har det beste inntrykk av initiativ, bredde i arbeidet og solid saksbehandling... Bærum Miljøvern står som mønster for hva vi ønsket oss med lokallagene.»

Markagrensen overkjøres

Frithjof Funder har en tankevekkende artikkel om markagrensen i Aftenposten (20.02.). Han peker på de ulike holdninger som gjør seg gjeldende i Oslo og Bærum i dette spørsmålet. Mens det i Oslo diskuteres om det overhodet skal bygges innenfor markagrensen, driver Bærum gjennom hurtige vedtak om utbygging. I Bygningsrådet er det allerede vedtatt at det skal

bygges innenfor markagrensen ved Bærums Verk. Det gjenstår nå kun å bestemme antall boligenheter på Gullhaug, Sleiverud og Toppenhaug, samt et nytt forslag som også vil innebære boliger også ved Helset. Store deler av det samlede området overskrider klart markagrensen, byggegrensen som har ligget fast siden 1936.

Funder skriver:

«BM kan ikke godta slike enkeltstående angrep på markagrensen. Oslomarka må ses som en helhet og en eventuell justering av grensen må foretas etter en samlet vurdering for hele Oslomarka. Utallige har angrepene på Oslomarka vært: Skogsbilveier, kraftlinjer, vassdragsreguleringer, drikkevannsrestriksjoner, hyttebebyggelse, motorveier og jernbanetraséer. Nå flyttes også byggegrensen.»

Miljøvern favner vidt

BM foreslår for ordfører Gunnar Gravdahl (04.08.) at Bærum kommune bør stille krav til lekearealer for barn tilsvarende lovens krav om parkeringsplasser for biler ved bygging av nye boliger.

Fra ordførerens svarbrev (14.08.):

«Spørsmålet om å vedtektsfeste krav om plass for lekearealer ved større utbyggingsprosjekter, vil bli tatt opp når rapporten fra "Lekeplasskomitéen" behandles i formannskap og kommunestyre, den 2. oktober.»

Bærum Miljøvern får nytt navn: Bærum Natur og Miljøvern (BNM)

I mai vedtar styret å legge frem for neste årsmøte et forslag om å endre lokallagets navn, fordi begrepet "miljøvern" ofte blir forvekslet med "arbeidsmiljøvern". Den nye navneformen ble normgivende for lokallagene.

Mange unge i Bærum fikk bolig på Bærums Verk. Mye av bebyggelsen ligger i det som den gang var markas randsone. Gullhaug-bebyggelsen i Gommerudåsen viser dette.

Perioden 1981–1989

I begynnelsen av 1980-årene var klassisk naturvern og kulturvern viktige saksområder i BNM. Sikringen av Kolsås-Dølivann landskapsvernområde ble fulgt opp av BNM med et tiltalende informasjonshefte. Lokallaget foreslo et nytt landskapsvernområde langs Ankerveien. BNM kjempet for vassdragsvern og mot bekkelukking over hele kommunen. Midt i jappetiden økte lokallaget sitt medlemstall og ved slutten av tiåret hadde BNM innflytelse på flere viktige arealsaker i Bærum.

1981

Alpinanlegg i Garlaushøgda

Ved årsskiftet 1980-81 ble det lagt frem omfattende planer for et alpinanlegg i Garlaushøgda. Det var Fossum IL som sto bak planene i forståelse med grunneier på Østre Øverland gård, Ole Peter Rostad. Planene om-

fattet ca. 350 dekar, inkludert heis- og lysanlegg, bygninger og en parkeringsplass til 450 biler. Initiativtakerne så for seg at området kunne utvikles til å bli Bærums svar på Holmenkollen med skistadion, hoppbakker, lysløyper og alpinanlegg.

Høringsrunden som fulgte resulterte i mange sterke protester fra bl.a. antikvariske - og fylkeslandbruksmyndigheter. Resultatet av høringen gjorde kommunens reguleringsjef skeptisk til om planene noen gang ville kunne bli godkjent av planmyndighetene. Som en del av en bred folkelig opinion engasjerte BNM seg sterkt i saken. I sin høringsuttalelse påpekte BNM at anlegget var innenfor markagrensen, at området ville tas ut av primærproduksjon som høgbonitet skogsmark, at området utgjorde attraktive ressurser for forskjellige dyrearter, at området var et viktig nærfriluftsområde for store befolkningsgrupper, at anlegget ville danne en barriere på tvers av bevegelsesmønstrer for tur-

Planene om et alpinanlegg i Garlaushøgda ble nedstemt i kommunestyret. Tenk hvordan den flotte åsen, deler av Murenveien og kulturlandskapet nederst hadde sett ut i dag om planene var blitt realisert!

og friluftsfolk langs den vernede Ankerveien og to meget idylliske skogsstier, at deler av området var en geologisk verneverdig sone og til slutt en skepsis til anleggets økonomiske bæreevne, særlig i snøfattige vintre.

Reguleringsplanen ble avvist av kommunestyret i juni 1982.

Engervannselva må ikke lukkes!

Bærums bygningsråd besluttet 15. oktober å lukke ca. 30 m av Rønne elv av hensyn til buss-terminalen. Dette førte til et stort engasjement i lokallaget for å få endret vedtaket. Hjalmar Munthe-Kaas Lund benyttet anledningen til å lære politikere og byråkrater om biologi. I en artikkel i Budstikka skriver han bl.a. at det er: «... svært lite lurt å vanskeliggjøre sjørretens ferdsel til og fra Øverlandsvassdraget etter at man i en årrekke har utbetalt millioner av kroner til vannrenseformål». Han skriver også at: «Vannfuglene har akkurat i denne elvestumpen funnet seg et enestående vel-egnet vinterkvarter. Selv i meget kalde vintre forblir nettopp denne delen av elven isfri, og oppimot 500 stökkender overvintrer.»

1982

Utgivelse av informasjonshefte om Kolsås-Dælivann

Den 25. november var det pressekonferanse på Dalbo gård. Anledningen var at BNM utga et hefte på 56 sider om Kolsås-Dælivann landskapsvernområde. Utgivelsen var et betydelig løft for lokallaget, og sammenkomsten på Dalbo avsluttet en periode med nitid arbeid fra lagets styremedlemmer. Utgangspunktet var at siden 1978, da landskapsvernområdet ble opprettet ved kongelig resolusjon, hadde det vært stor etterspørsel etter natur- og kulturstoff om området fra skoler og andre. BNM ville imøtekomme dette behovet med utgivelse av et informasjonshefte. På et møte 10. februar 1981 i Pedagogisk Senter i Bærum kommune, ble det

nedsatt en redaksjonskomite bestående av Karine Lenth, Ingrid Lysgaard og Hjalmar Munthe-Kaas Lund. Utgivelsen ble dermed et samarbeid mellom BNM og Pedagogisk Senter med økonomisk støtte fra Bærum kommune, Miljøverndepartementet og Fylkesmannen Oslo/Akershus.

Redaksjonskomiteen trakk etter hvert til seg faglige bidragsytere som Jørg Haugen, Torstein Strand, Per Sunding, Aslak Liestøl, Erik Østbye, Hans Kristian Hoff, Karin Ugland Sogn, Anne Lyche, Magne Midttun og Geir Hågvar.

Resultatet ble et tiltalende og leseverdig informasjonshefte som har gledet mange skoleklasser og turgåere i snart 20 år. Hftet er fortsatt like aktuelt og det sier litt om kvaliteten og engasjementet bak utgivelsen. I forbindelse med utgivelsen, besluttet styret i BNM å opprette et fond fra inntektene av salget. Fondet, «Naturvernopplysning», forvaltes av styret i lokallaget, og midlene benyttes til informasjonsarbeid.

I sin presentasjon skriver redaksjonskomiteen:

«Denne lille boka handler om natur og mennesker i landskapsvernområdet ved Kolsås og Dælivannet i Bærum. Det dreier seg om et smørøye i bygda. For dette landskapet er usedvanlig rikt og interessant fra naturens side: Vannet og livet der,

den spennende vegetasjonen, det rike dyrelivet og selve paradenummeret for geologer, Kolsås.

Samtidig er dette et kulturlandskap med spor etter menneskers ferd i uminnelige tider: Helleristninger, bygdeborger, gamle gårder. Store malere har latt seg inspirere av skjønnheten og stemningen i denne trakten, og naturlig nok er det et berømt maleri fra denne «Fleskum-tiden» som pryder omslaget på boka: Kitty Kiellands sommernattbilde fra Dælivannet».

1983

En flyplass til besvær

Blant de mange uttalelser fra BNM dette året kan det være en nyttig påminnelse å lese lokallagets bemerkning til et reguleringsforslag for utvidelse av parkeringskapasiteten på Fornebu. 15 år før flyplassen ble lagt ned ble det fremmet reguleringsforslag om ytterligere parkeringshus og parkeringsplasser. BNM gikk imot planene og ba i stedet om at kollektivandelen ble økt

med hyppigere bussavganger fra Oslo og Bærum Øst og Vest. BNM sluttet seg til kommunestyrets ”tak” på parkering av privatbiler på Fornebu. Tenk om det allerede den gang hadde kommet bane til Fornebu!

BNM går mot golfbane på Burud-Hellerud

Dette var overskriften i Budstikka 28. september. Lokallaget var prinsipielt imot å ta dyrket mark til et jordbruksfremmed formål. Artikkelen fortalte også at lokallaget fant det uakseptabelt å legge beslag på 190 dekar gammel dyrkningsjord midt i Lommedalen, og at den økte biltrafikken ville føre til problemer for omgivelsene.

1984

Bevaring av Fossum skole

Ved årsskiftet 1983/84 seilte det opp en sak som viser at vern om naturen og kulturminnevern går hånd i hånd. Løvenskiold-Vækerø A/S

Gamle Fossum skole ligger ved Ankerveien. Naturvernforbundet er opptatt av å bevare kulturminner. Natur- og kulturvern har ofte nær tilknytning til hverandre.

la frem en reguleringsplan for Fossum som fortsatte riving av den 125 år gamle skolebygningen ved Ankerveien. BNM engasjerte seg sterkt i saken og fikk med seg både Asker og Bærum Historielag og Skoleadministrasjonen i en velbegrunnet protest. I uttalelsen står det:

«Sammen med Sandvika og Bærums Verk utgjorde Fossum på 1800-tallet Bærums tre sentra. Det er av stor verdi å verne om de miljøer som forteller om bygdas fortid. Ankerveien eller "gata" forbi Fossum skole er et unikt miljø i så måte... BNM mener at boligene langs Ankerveien og miljøet rundt masovnen (ruiner på Oslo-sida av Lysakerelva) er noe av det mest verneverdige vi har i Bærum».

Protestene førte frem!

Vekst og vern på Oustøya

I april 1983 tok den største grunneieren på Oustøya, Haagen Oust, initiativ til en omfattende plan for utnyttelse av den ubebygde delen

av øya. Ifølge den fremlagte reguleringsplan i september, ønsket grunneierne primært å bevare eiendommen mest mulig intakt, samtidig som de ønsket å få et rimelig økonomisk utbytte. Inntektskilder som grunneierne tenkte seg var: Videre utbygging av golfbane på de gjenværende jorder, nytt hyttefelt med 20–30 hytter i Hestehagen, kompensasjon fra kommunen for utlegelse av et allment friluftsområde på vestsiden langs Store Oustsund, fortsatt drift av skogen og etablering av en marina i Hesthagebukta. Initiativet førte til et omfattende reguleringsarbeid i kommunen hvor foruten grunneierne både Fylkesmannen og Park- og idrettsvesenet ble trukket inn.

I BNM's uttalelse til reguleringsplanen blir øya karakterisert som den største og minst berørte øya i indre Oslofjord, og det eneste stedet med fortsatt urørt "indre Oslofjord natur". BNM foreslo derfor at det i forbindelse med reguleringsarbeidet ble opprettet et **landskaps-**

Det forelå i sin tid omfattende utbyggingsplaner for Oustøya. Dette flyfotoet viser at øya er en naturperle bare 10 minutters båttur fra Sandvika. Foto: Karl Braanaas, Asker og Bærums Budstikke

vernområde på Oustøya med unntak av den sydlige delen, Lille Oust. I sin uttalelse går BNM mot hyttebygging, marina og utvidelse av golfbanen som hindrer fri ferdsel. I tillegg påpeker BNM at skogen må drives på en skånsom måte slik at det verneverdige plante- og dyrelivet kan beholdes.

I sin begrunnelse for opprettelse av et landskapsvernområde skriver BNM bl.a.: "Oustøya representerer en usedvanlig samling av mange varierte biotoper. Dette har skapt et rikt og interessant plante- og dyreliv. Øya har et kulturlandskap det er viktig å ta vare på. Skogpleie, stirydding og gjenfylling av traktorspor samt oppryddingsaksjoner kan gå under betegnelsen restaurerende naturvern. Blant bestemmelsene for et landskapsvernområde bør følgende regler inngå: Ingen flere hytter, fri ferdselsrett langs stranden, skogen pleies som bevaringsskog, enkelte områder som parkskog, kulturminnene vernes, golfbanen kan utvides der det ikke oppstår barrierer, og veisystemet og stiene gjenopprettes". Saken fikk oppmerksomhet i Budstikka med reportasje fra befaring på øya med Nils Borchgrevink som kjentmann.

1985

Opprettelsen av Bærumsmarkas Venner

En viktig begivenhet var opprettelsen av Bærumsmarkas Venner (BMV). Med denne organisasjonen fikk marka en viktig «vaktbikkje». Opprettelsen av BMV var en direkte motreaksjon til planer om bygging i marka, spesielt i området Lathusåsen, Østernvann, Skutehøgda og Ila sikringsanstalt. Forberedelsene til organisasjonen ble gjort på klubbhuset til Fossum IF høsten 1984. Det ble dannet et interimstyre med Trygve Christensen som leder. Selve stiftelsen skjedde på Bekkestua bibliotek den 25. mars.

Formålsparagrafen fikk følgende ordlyd:

«Foreningen skal alene eller sammen med andre arbeide for å bevare og å fremme bruken av Bærumsmarka som friluftsf- og rekreasjonsområde og verne om kulturminner i området. Foreningen

er partipolitisk nøytral».

BMVs hovedoppgave ble fra starten av å skape en opinion mot boligplanene i den lave-religgende del av Bærumsmarka ved medlemsverving og ved å påvirke politikere og kommunens administrasjon.

NiB og BMV har hatt et nært samarbeid siden.

Tennishall ved Engervannet?

Som et eksempel på nok en idrettsarena som ville kreve inngrep i sårbar natur, kan nevnes et initiativ fra Blommenholm og Sandvika Tennis-klubb. I januar tok klubben initiativ til å bygge en tennishall mellom jernbanen og Engervannet. Hallen ville kreve en oppfylling i den rike våtmarken i østlig ende av Engervannet. Før det ble utarbeidet en reguleringsplan uttalte BNM seg om viktigheten av å opprettholde en bred, grønn sone langs vann og vassdrag. Dette både av hensyn til områdets kvaliteter for tilhold og produksjon av mat for fisk og fugl og av hensyn til ferdselsmulighet for fritidsfiskere og friluftsfolk. Det ble videre pekt på at i generalplanen for 1976–1985 var deler av arealet mellom Engervannet og jernbanen avsatt til gang-/sykkelvei.

Planer for Sandvika

Ved årsskiftet 1984–85 ble det lagt frem en omfattende reguleringsplan for Sandvika Vest. I sin bemerkning til parkbeltet langs Sandvikselva sier BNM: "Både for å forhindre utgraving av elvebredden og av hensyn til produksjon av fiskeføde bør det være løvtrær langs bredden. Noen fiskeplasser for laks- og sjørrettfiskere bør innpasses i planene". Planleggerne reduserte hele tiden bredden av de grønne sonene langs vassdraget. I 1981 foreslår natur- og idretts/friluftsutvalget en sone på 15–50 m bredde som ble redusert til ca. 20 m av plankomiteén i januar 1984, og i november 1984 ble lavmålet nådd med etatens formulering "...et tilfredsstillende grøntbelte (på ca. 10m) langs Sandvikselvens vestbredd."

Sandvikselva og dens kantsoner utgjør en rik biotop. Utviklingen av Sandvika fra tettsted til by vil sette politikerne på en hard prøve.

I oktober 1985 ble det lagt frem en omfattende disposisjonsplan for utvikling av hele Sandvika-området. BNM svarte med en fyldig kommentar. I disposisjonsplanen var Sandvika pekt på som avlastningssentrum for Oslo på linje med Lillestrøm og Ski. BNM hevdet at et riktigere prinsipp for alternative sentra var slik "Østlandskomiteen" hadde foreslått i 1950-årene. Den gang ble det foreslått "oppdemning" og avlasting av trafikken til Oslo ved å opprette sentra i en slik avstand at de ville få sin egen identitet. Foreslåtte sentra var den gang Hønefoss – Moss – Eidsvoll. BNM noterte seg med glede at disposisjonsplanen la vekt på at Sandvika skulle utvikles i et samspill mellom tre grunntoner: Sjøen, åsene og Rådhuset.

I sin kommentar la BNM vekt på at Sandvikselva og Rønne elv med elvebredder måtte sikres. Det ble vist til at på samme tid hadde Oslo vedtatt et byggeforbudsbelte på 20 m på hver side av bekk og elv. At BNM var en vaktbikkje for rennende vann og levende vassdrag viser også uttalelsen: "Alternative terminaler for

buss og jernbane må kombineres, og om buss-terminalen må flyttes, må Rønne elv atter få se dagens lys."

1986

Kommuneplan 1986

Foruten en fyldig høringsuttalelse ble det skrevet seks artikler i Budstikka. BNM konsentrerte seg om egne alternativer til kommuneplanens retningslinjer. Hovedsynspunktet var at de økonomiske føringer som karakteriserte planforslaget manglet et økologisk perspektiv.

Når det gjaldt befolkningsveksten, ble det foreslått at den begrenses til den naturlige tilvekst og at veksten i næringslivet ses i sammenheng med hele Oslo-Akershus regionen. Det ble foreslått opprusting av kollektivtrafikken med bl.a. egne kollektivspor på hovedveiene, opprusting av forstadsbanene til T-banestandard og forlengelser til Rykkinn og Hosle. Angående energibruk og renovasjon, ville BNM ha fjernvarmeanlegg basert på varmepumper som benytter kloakkslam og bedre tilrettelegging for resirkulering av avfall. Innenfor naturvern ba BNM om en restriktiv arealpolitikk hvor de grønne områdene, inkludert skogsområdene i tettstedene, blir bevart. Naturlige vegetasjonsområder bør bevares fremfor å bli tilsådd med gress. Vannbruksplaner ble foreslått for de store vassdragene, og grønne områder skulle sikres langs elver og bekker med 20-100 meters bredde. Det ble påpekt at det ikke bør skje utfyllinger eller endringer i strandsonen, bl.a. ble det oppfordret til at utfyllingen mot Torvøya måtte stoppes. Når flytrafikken en dag er borte, må Torvøya restaureres til et friluft- og badested, oppfordret BNM den gang.

BNM ba kommunen sikre spesielle områder etter naturvernloven: Kjaglidalen, Triungsvann, Storøykilen/Koksa, deler av Oustøya og syv spesielle fossilforekomster. BNM oppfordret også kommunen til å opprette et kontor for natur- og miljøvernssaker. BNM's syn på fremtidige

landbruksområder og bekjempelse av støy- og luftforurensning ble dessuten behandlet.

Populære turer

I 1986 arrangerte lokallaget to turer til henholdsvis Oustøya og Dælivannsområdet. Selv i grått høstvær hadde turen til Dælivann rekorddeltagelse med 40 personer. På Nedre Skotta, som var endestasjon, måtte kaker og kaffe serveres i to omganger for å huse alle deltakerne. Det var Hjalmar Munthe-Kaas Lund som var den entusiastiske turlederen.

1987

Ankerveien Landskapsvernområde ?

Fossum ILs forslag om alpinanlegg på Garlaushøgda dukket opp på ny i januar. BNM gikk i mot planene nok en gang og allierte seg med Bærumsmarkas Venner, Skiforeningens lokalutvalg i Bærum og Oslo og Omland Friluftsråd.

Engasjementet ga støtet til at BNM foreslo overfor Fylkesmannen å verne et område etter naturvernloven, fra grensen av Kolsås-Dælivann landskapsvernområde til Fossum. Forslaget ble liggende uten realitetsbehandling hos Fylkesmannen frem til april 1989. Da mottok BNM et brev fra Fylkesmannen hvor det ble gjort oppmerksom på at Miljøverndepartementet nedprioriterte verneplanarbeid etter naturvernloven. Samtidig signaliserte Fylkesmannen økt satsning på vernearbeid etter plan- og bygningsloven i samarbeid med kommunene. Det ble også opplyst at det var levert et lignende verneforslag fra kulturadministrasjonen i Bærum kommune.

Kommunevalget

Lokallaget arbeidet for å få frem de ”grønne verdiene” foran valget. BNM tok et initiativ overfor andre organisasjoner som resulterte i felles spørsmål til de politiske partiene om forvaltningen av natur- og miljøverdiene. Både spørsmål og svar ble offentliggjort i Budstikka like før

valgdagen. Etter valget ble det utgitt en folder med hva partiene svarte. Denne ble distribuert til alle kommunestyrerepresentantene, kommuneadministrasjon, velforeninger og de samarbeidende organisasjoner.

Vannbruksplan for Sandviksvassdraget

I mars fikk BNM innsats for vassdragene, anført av Hjalmar Munthe-Kaas Lund, gjenomslag. Bærum kommune startet arbeidet med Vannbruksplan for Sandviksvassdraget i samarbeid med BNM og andre.

Tanumskogen, Skallum og Strandparken

BNM støttet flere lokale velforeninger som arbeidet for å bevare ”grønne lunger” i sine nærmiljøer, bl.a. med et opprop om å sikre Skallum som naturområde og å bevare Strandparken. Når det gjaldt Tanumskogen, var årets utbyggingsforslag fra grunneier og kommune det femte i rekken siden 1977. Hver gang har Tanum Vel protestert. Denne gangen var det snakk om å bygge 6–700 leiligheter, hvorav halvparten i blokker. I ØNVs uttalelse heter det bl.a.: ”I Tanumplatået har Bærum nærmest et intakt kulturlandskap av en type som før dominerte i kommunen, men som nå bare gjenfinnes noen få steder pga. det sterke byggepresset. Vår påstand er at dette området er unikt, ikke bare i Bærum, men regionalt og nasjonalt”. Til tross for iherdige forsøk fra både lokal- og fylkeslaget, med høringsuttalelser og avisartikler i Budstikka, gikk kommunestyret inn for utbyggingen i juni dette året.

Universitetets Oldsakssamling opprettholdt imidlertid sin innsigelse mot planene og dette inspirerte Tanum Vel med støtte fra BNM til å fremme et forslag om å etablere Tanumskogen Miljøpark. I forslaget står det: ”Tanum Vel vil i det europeiske kulturlandskapsåret fremheve at Tanum kirke ringer inn et større kulturhistorisk landskapsbilde, hvor Tanumskogen er et avgjørende element. Tanumskogen må sees som en park som er tilknyttet kirken... Forslaget frem-

mes også på bakgrunn av at Tanumskogen har et mangfold av kvaliteter, ikke minst som nærfriområde for en større befolkning.”

1988

Nytt vervehefte

Medlemsbladet Nøttekråka kom ut med to nummer i dette året. Nøttekråka nr. 2/88 var et spesialnummer som ble trykket i 8 000 eksemplarer, med et verveblad som presenterte de natur- og miljøvernsaker som BNM arbeidet for. Bladet ble distribuert til offentlige og private institusjoner, politikere og privatpersoner. Formålet var å skape forståelse for nødvendigheten av natur- og miljøvern i nærmiljøet. Sitat:

«Bonden er i prinsippet den viktigste naturverner, i og med at samspillet mellom natur og kultur her får sin fulle betydning. Det er med beklagelse vi konstaterer at jordbruket er i ferd med å utspille sin rolle i Bærum. BNM vil at landbruket skal holdes i hevd i Bærum. Vi vil også at det opprettes skolehager for å stimulere interessen for hagebruk. Parsellutleie av dyrket mark til interesserte bør også bli en mulighet i Bærum. Vi mener at jord- og husdyrbruk skaper et opplevelsesmiljø som har verdi langt utover den økonomiske avkastningen».

Det kan nevnes at medlemstallet gikk opp fra 1063 til 1220 medlemmer i BNM fra 1988 til 1989.

Ansettelse av miljøvernleder i kommunen

Dette ble et merkeår for Bærum kommune i og med at det ble ansatt en miljøvernleder i Rådmannens stab. Ansettelsen var en del av en forsøksordning iverksatt av Miljøverndepartementet, det såkalte MIK-programmet (Miljøvern i Kommunene). Bærum var en av 80 kommuner som kom med i utviklingsprogrammet. Miljøvernleder Hans Støen holdt foredrag på BNMs årsmøte, hvor han bl.a. lovet at Bærum kommune skulle bli «Norgesmester i miljøvern».

«Kommunalt miljøvern er helt avhengig av en

våken og aktiv opinion», sa han og fortsatte: «Jeg kan aldri nå frem hvis jeg er den eneste i kommunen som snakker om miljøvern. De som bestemmer må overbevises om at de som styres vil miljøvern. Politikere og byråkrater henger beviselig etter opinionen i disse spørsmålene. Det har inntruffet en drastisk holdningsendring i synet på miljøverniltak, og dere må fortelle det til de styrende».

For å nå dette målet, trakk miljøvernlederen opp en strategi i fire hovedpunkter:

1. Å bevare Bærums grønne preg.
2. Å hindre nye miljøproblemer.
3. Å reparere gamle synder.
4. Å tilrettelegge for aktiv bruk av miljøgodene og gjøre dem lettere tilgjengelig for publikum.

Det europeiske kulturlandskapsåret

Det er Europarådet som år om annet bestemmer viktige allmenne temaer som medlemslandene skal fokusere på. Dette året var det en kampanje for kulturlandskapsvern som ble koordinert av Miljøverndepartementet. Kampanjen i Norge ble åpnet 26. april, på Wøyen gård og ble kalt: «Kampanje for hjembygdsvern». BNM var representert med to av sine styremedlemmer. Ingrid Lysgaard orienterte om kulturlandskapet i Bærum og delte ut Kolsås-Dælivannheftet.

Inspirert av av denne kampanjen besluttet BNM å forsøke å utvikle informasjonshefter om kulturlandskapet i Bærum. Dette falt sammen i tid med at Miljøverndepartementet og Fylkesmannen hadde planer om registrering av kulturlandskaper i kommunene.

1989

Protest mot utbygging av Bråtajordet

Høsten 1988 ble det fremmet en kontroversiell reguleringssak i Østre Bærum. Det gjaldt regulering av Bråtajordet til boligformål. I et reguleringsforslag fra entreprenørselskapet Bygg-holt AS la man opp til blokkbebyggelse mellom

Naturvernforbundet og lokalbefolkningen fikk overbevist politikerne om at det var en dårlig idé å bygge boliger på Bråtajordet som grenser til Sauejordet og naturreservatet Stubberud Skogpark.

Griniveien, Stubberud Skogpark og Sauejordet. BNM gikk i mot reguleringsplanen av jordvern- og landskapsvernhensyn. Spesielt ble vektlagt nærheten til Stubberud Skogpark som naturreservat og ØNVs spesielle forvalteransvar for dette området, fastsatt av grunneieren i en erklæring datert 24. mai 1929.

Etter hvert som saken nærmet seg kommunestyrebehandling viste det seg å være betydelig motstand mot planene i lokalmiljøet. BNM gikk inn i en lokal aksjonsgruppe som ble koordinert av Hosle Vel. Det ble arrangert et stort protestmøte i området og et protesttog i Sandvika, hvor ordfører Gunnar Gravdahl fikk overrakt en uttalelse mot utbygging.

I et fellesopprop het det:

«Stopp planene om å nedbygge Bråtajordet... Bråtajordet utgjør sammen med Stubberud Skogpark og Sauejordet et av bygdas mest verdifulle natur- og kulturlandskapsområder.»

Oppropet ble støttet av åtte lokale velforeninger, fire skoler, fire barnehager og en rekke frivillige organisasjoner.

Reguleringsplanen for Bråtajordet ble behandlet av kommunestyret 24. mai, og i protokollen fra møtet står det:

«Reguleringsplan for Bråtajordet avvises for tiden. Kommunestyret vil vurdere området ved neste rulle-

ring av kommuneplanen. Hensynet til dyrket mark og rekreasjonsområder må i denne sammenheng veie tungt. Vedtaket ble fattet med 52 mot 17 stemmer.»

Med andre ord, full seier for verneinteressene!

Kommuneplanmelding 1989

BNM kunne med stor tilfredsstillelse lese meldingen og oppdage at viktige synspunkter hadde vunnet frem. Sitat:

«...grønne lunger bestående av inneklemt jordbruksarealer bevares,... det utarbeides planbestemmelser som sikrer landskapsdrag og andre miljøkvaliteter i eksisterende boligområder... følgende utbygningsområder i kommuneplan 1987 tas ut av den reviderte kommuneplanen: Tanumskogen, Bråtajordet, Skallum, Solbergåsen, Jong, Emma Hjort og Strømstangen.»

Men BNM opplevde det allikevel bare som en halv seier! I den samme meldingen ble det nemlig lagt opp til betydelig boligbygging, med 650 boliger i året. Dette ville beslaglegge betydelige arealer med dyrket mark og deler av marka både i øst og vest.

I sin kommentar til meldingen skriver BNM:

«... på sikt kan man ikke løse de økonomiske problemene som oppstår ved en skjev alderssammensetning i kommunen ved å legge til rette for økt innflytting og nye boliger. Hvis en kontinuerlig baserer seg på å balansere den ikke-yrkesaktive gruppen med den yrkesaktive, så vil det medføre at det er behov for vekst i den yrkesaktive gruppen i generasjon etter generasjon. Resultatet av dette er at nedbyggingen av bygda fortsetter kontinuerlig.»

BNM oppfordret kommunen til å medvirke til en oppdemning mot sentraliseringen i samfunnet og spesielt i Oslo-regionen. Planlegging av boliger i regionen bør gjøres med et større perspektiv og med rikspolitiske føringer, var rådet den gang.

Arboretet på Øverland etter 30 års tornerosesøvn

Dette året ble det blåst nytt liv i i arboretet. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe, hvor riktig-

nok ikke BNM var representert, men en større ryddeaksjon ble gjennomført i regi av BNM.

Det var i 1957 Norges Skogeierforbund og Det Kgl. Selskap for Norges Vel inngikk en avtale om etablering av et arboret for skogstrær og andre planter. I en artikkel i tidsskriftet *Trevennen* skriver Magdalena Eckersberg:

«Behovet for en slik studie og forsøksskog er stor i denne delen av landet, og klimaet på Øverland er noe av det beste på Østlandet».

I tillegg til rydding i skogen ble dammen forsiktig reetablert, slik at salamanderen kunne trives. Arbeidsgruppen fikk også reparert gjerdet, satt opp skilt og krakker i det idylliske området.

Perioden 1990–2002

I løpet av 90-årene vedtok Bærum kommunestyre flere overordnede planer som alle gikk ut på å bevare Bæruns natur- og kulturlandskaper. Ingen av planene er juridisk bindende, og det har i en rekke reguleringssaker vist seg at de ikke etterleves. Et eksempel er golfbaner, hvor det strides om disse gir et reelt vern av dyrkbar jord.

Markagrensen var også i 90-årene en gjenganger. Skal Bærum beholde sin grønnstruktur i boligsonen, må den videre ekspansjonen skje i markas randsoner, har vært omkvedet. I jubileumsåret 2002 foreligger det planer for en befolkningsvekst på 40–50.000.

1990

Kommuneplan 1990

Boligbyggingen og arealdisponeringen ble viet særlig oppmerksomhet fra NiBs side i høringsuttalelsen. I kommuneplanens høringsdokument het det at kommunestyret forutsetter en boligproduksjon på til sammen 10.000 boenheter over en 20 års periode. For å oppnå dette, må det bygges enten i marka (utbyggingsretning *øst*, Østernvannområdet) eller Økri-Frogner-Tandberg området (utbyggingsretning *vest*).

NiB sendte også et opprop til kommunestyrepolitikerne før behandlingen av kommuneplanen. I oppropet begrunnes at boligbehovet frem til 2010 ikke er 10.000, men 5.500 eller 275 boliger pr. år. Hvis Fornebu nedlegges, må arealdisponeringen revideres. Oppropet ble gjengitt i Budstikka.

NiB støttet planene om å bevare grønne lunger i byggesonen, som Skallum, Bråtajordet og Emma Hjort. Tanumskogen skulle bevares som natur- og friluftsområde. NiB gikk imot utbygging av jordbruksarealene på Jong, Nes-Åsterud og Østre Hosle.

Videre heter det i uttalelsen: "NiB vil påpeke at det, ut i fra de mål og retningslinjer kommunen selv har satt for miljø og arealressurser, faktisk forligger en arealknapphet i bygda i dag og at befolkningsutviklingen må sees i sammenheng med og styres i forhold til dette".

NiB, sammen med en rekke organisasjoner og vel, støttet av at et betydelig antall privatpersoner, gikk sammen om en felles uttalelse som i sitt innhold var dekkende for det som er nevnt ovenfor.

Skål for Østernvann!

Slik beskrev Budstikka seieren til Østernvannaksjonistene etter at politikerne under behandlingen av kommuneplanen sa nei til at området sydøst for Østernvann skulle bli Bæruns nye utbyggingsretning. NiB spilte en sentral rolle i folkeaksjonen som besto av naturvernere, velmedlemmer, markatravere, grunneiere m.fl. De hadde laget informasjonsbrosjyrer, kartlagt kulturminner, informert om utbyggingsplanene, laget TV-film og gått i demonstrasjonstog.

Mange av deltagerne hadde tidligere bare risikert på hodet av demonstranter. Men å bygge ut Bærumsmark ville de ikke være med på. Derfor gikk de i demonstrasjonstog for første gang i sitt liv.

"Denne saken har vist at den grønne siden kan samarbeide i Bærum", uttalte lederen i NiB, Jens-Erik Røste, etter seieren.

Østervannaksjonen

Mange blide fjes da seieren var et faktum. Bildet er tatt på Nedre Haga gård.

Foto: Knut Bjerke, Asker og Bærums Budstikke

Det bør nevnes at heller ikke utbyggingsretning vest ble vedtatt av kommunestyret.

Østre Hosle-jordene – en provoserende jordvernsak

Saken var svært viktig for NiB, fordi den gjaldt oppføring av boliger på 140 mål dyrket mark. Den opprinnelige planen gikk ut på oppføring av 200 husbankfinansierte og 50 privatfinansierte boenheter. Det ble en masse frem og tilbake p.g.a. en høyspentkabel som går gjennom området, og planen endte opp med 47 eksklusive eneboligtomter. Slik praktiseres jordvern og sosial boligbygging i Bærum!

Heller ikke i denne saken sto NiB alene, fordi det ble dannet en lokal aksjonsgruppe mot utbyggingen.

Saken opprørte NiB så kraftig at lederen på eget initiativ gikk ut i Budstikka og sa at NiB

ville notere seg og svarteliste de politikerne som stemte for reguleringsplanen for Østre Hosle-jordene. Det ble reagert på dette utspillet i det politiske miljøet og både lederen og NiBs styre måtte beklage overtrapet.

NiB klaget på reguleringsplanen til Fylkesmannen som avviste klagen. "Det er kommunestyret som innen de rammer som plan- og bygningsloven gir, har kompetanse til å bestemme hvordan et område skal disponeres ved reguleringsplan", het det i begrunnelsen for avslaget.

Lysløype i Eineåsen (Gommerudåsen) unntatt offentligheten

Dette omfattende tiltaket, som lagde stygge sår i naturen i markas randsone, var lenge en sak bare mellom Bærum kommune og Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Den ble unndratt offentligheten inntil løypa lå der klar til bruk.

Traséen på 6-8 meters bredde skulle gå over flere myrer og krevde sprengninger. Likevel hadde Fylkesmannen ingen prinsipielle innvendinger til planen som han mente var i samsvar med intensjonene for bruken av markas randsoner slik de var nedfelt i Bærums kommuneplan. Etter NiBs mening hadde tiltaket fordret en reguleringsplan, tatt i betraktning omfanget av terrenginngrepene.

I utgangspunktet kunne NiB akseptert en lysløype, men fikk ingen mulighet til å fremføre sine synspunkter som kunne ha moderert skadene som ble påført naturen. NiB deltok i etterkant i en befaring sammen med kommunen og ba om endringer i løypas nedre del, men til fånyttes.

I et møte om saken med miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen ble det konkludert med at den var forberedt på å delta i samtaler/møter med Bærum kommune, NiB og eventuelt andre organisasjoner i lignende saker i fremtiden.

Mager trøst for Eineåsen!

Lysløypa i Eineåsen medførte omfattende inngrep som ble foretatt uten reguleringsplan og høringsuttalelser.

Motorcrossbane i Kolsåsbakken oppgis

Å finne egnede steder for motorsporten er vanskelig. Støybelastningen er stor, selv i god avstand fra anleggene, og naturen ødelegges på stedet og forringes i nærområdet.

Kommunalavdelingen for kultur, kirke og fritid v/Ungdomskontoret foreslo og Hovedutvalget for plan og utbygging bifalt å legge en motorcrossbane til området ved Kolsåsbakken. Banen skulle grense til alpinanlegget i syd og til Kolsås-Dælivann landskapsvernområde i øst og vest. Den vernede Ankerveien ville også ligge nær anlegget. Beliggenheten var i utgangspunktet konfliktskapende, og protestene lot ikke vente på seg. NiB mente plasseringen var uforenlig med naturverninteressene i området, og Bærums Verk Vel la ut underskriftslistor mot reguleringsforslaget. OOF gikk også imot planen og trakk frem at det forelå muligheter for et interkommunalt samarbeid, idet Lier kommune var i ferd med sluttbehandle et motorcrossprosjekt i Lierdalen ved E 18.

Under omstendighetene fant Bærum kommune å måtte gi opp prosjektet.

1991

Stubberud Skogpark får skjøtselsplan

For første gang siden krigen ble det gjennomført en omfattende ryddeaksjon i Stubberud Skogpark. En søppelmengde på i alt 25 m³ ble samlet sammen og kjørt bort!

NiB deltok i utarbeidelsen av en skjøtselsplan for skogparken og lokallagets Odd Røseng sto for en fullstendig planteinventering og et plantesosiologisk kart over området.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus fikk ansvaret for skjøtselsplanen mens NiB ble tillagt en del av den praktiske skjøtselen av parken. Senere (1993) har Bærum kommune overtatt forvaltningsansvaret for Stubberud Skogpark og tilsvarende områder vernet ved lov.

Tanumskogen igjen

Tanumskogen var flere ganger tidligere prøvd omregulert til boligområde, men takket være sterk motstand fra Tanum Vel, naturvernorganisasjoner og overordnede myndigheter, har Tanumskogen blitt spart.

I Kommuneplan 1990 ble Tanumskogen avsatt som natur- og friluftsområde. Forbauselsen var derfor stor da det allerede i 1991 ble godkjent og lagt ut til høring et reguleringsforslag for en del av Tanumskogen som åpnet for utbygging av 16 store boligtomter. Som begrunnelse ble oppgitt at boligene skulle knyttes til grunneiernes eget behov og eksisterende bebyggelse "dersom det ikke kommer i vesentlig konflikt med det overordnede formål for bruken/reguleringen av området som sådant."

NiB hevdet at planen medførte en vesentlig endring av forutsetningene i kommuneplanen og mente dessuten at forslaget innebar en saksbehandlingsfeil. NiBs botaniske konsulent Odd Røseng konkluderte med at det omsøkte området hadde en enestående artsrikdom og at det i vernesammenheng således ville være en formidabel feil å bygge det ned.

Heller ikke denne gang ble det noen boligbygging i Tanumskogen. Men nye fremstøt skulle komme!

Tanumskogen

Anna Marie Graff på Tanum har i en årrekke vært den drivende kraft i arbeidet med å bevare Tanumskogen og Tanumplåtet. Foto: Ragnar Hestvik, Asker og Bærums Budstikke

Hestehagebukta på Oustøya – hyttebygging i friluftsområde

Eieren av Oustøya ville bygge hytter innerst i Hestehagebukta. Området var biotop for en rekke fugle- og dyrearter. Hyttebyggingen med flytebrygge ville bryte med reguleringsplanen for Oustøya der vestsiden, inklusive Hestehagebukta, var avsatt til friluftsområde. Hestehagebukta var en yndet rasteplass for fritidsbåter, og mange følte nok de hadde hevd på å ankre opp der. Bukta var dessuten låssettingplass for yrkesfiskere hvor brislingen gikk seg ren før fryse-skipene kom og hentet den.

NiB m.fl. foreslo å plassere hyttene og brygge på et mindre kontroversielt sted i nærheten, men fikk ikke gehør. Politikerne lot eieren få oppføre hytter innerst i Hestehagebukta.

NOA anket saken til Miljøverndepartementet hvor den ble avvist. Dog ble flytebryggen redusert til omtrent det halve, så fremdeles er det noen som kan ankre opp i Hestehagebukta.

1992

NiBs 20 års jubileum markert

Mye av arbeidet i dette året gikk med til forberedelsen og feiringen av NiBs 20 års jubileum, 29. august.

Det største og tyngste løftet var uten tvil utgivelsen av Nøttekråkas jubileumsnummer. Dette var et praktnummer som med all mulig tydelighet viste hvilke naturverdier vi har å ta vare på i Bærum. Det viste at NiB hadde tyngde med sin kompetanse og entusiasme. Jubileumsnummeret ble delt ut gjennom gratiskanaler. Intensjonen var å nå frem til alle husstandene i Bærum. Kommunen kjøpte 500 eksemplarer til bærumsskolen.

Selve jubiléet ble markert med en kunstutstilling med fugle- og dyremotiver i Bekkestua bibliotek, hvor det også var presentasjoner av "grønne" foreninger i Bærum, foredrag, hilsninger, dans, sang og musikk. Det ble også arrangert en skolekonkurranse over temaet "Natur og miljø langs skoleveien".

Rapport om skjøtsel og tilrettelegging for bruk av kulturlandskapet i Bærum

Ifølge Bærum kommunes rapport var målsettingen å oppnå bedre tilgjengelighet til kulturlandskapet. NiB mente at dette lett kunne komme i konflikt med natur- og miljøverninteressene og presiserte at målsettingen burde inneholde en formulering som tydelig sa at en også vil sikre plante- og dyrebiotopene i kulturlandskapet. Spesielt påpekte NiB at inngrep langs bekker og elver ikke måtte forekomme innenfor en grønn sone på 100 meter på hver side av vassdragene.

Enkelte steder kan tilrettelegging ha sine positive sider, bl.a. for å kanalisere ferdselen. Dog mener NiB at hovedhensikten med forvaltningen av arealene må være så langt som mulig å la naturen leve sitt eget liv. Slik forvaltes det biologiske mangfoldet best.

1993

Nei til salg av kommunens skoger!

Årsmøtet 11.03. vedtok en uttalelse som ble sendt til Bærum kommune. Den innledder således:

"Naturvernforbundet i Bærum beklager at kommunestyret i Bærum har bedt om at det i Friluftslivets år skal utvikles en plan for salg av kommunens skogsområder. Et salg vil bety at skogsområdene ikke får det vern som er nødvendig for å sikre natur- og friluftsmessige verdier."

Skogene er fremdeles i kommunens eie.

Kommunen overtar ansvaret for forvaltningen av vernede områder

I forbindelse med prosjektet "miljøvern i kommunen" (MIK) fikk Bærum kommune, som en prøveordning, delegert fra Fylkesmannen forvaltningsmyndigheten over enkelte vernede områder. Dette innebar at Bærum kommune måtte utarbeide skjøtselsplaner for bl. a. Storøykilen og Kokså naturreservater og Kolsås-Dælivann landskapsvernområde.

1994

Larshavna – verneverdiene respekteres ikke av politikerne

En privat reguleringsplan ble fremmet for første gang i 1993 for dette området som har høy verneverdi. Planområdet har flere fornminner, bl.a. bispeleden og "Annikhaugen". NiB sluttet seg til en uttalelse fra Bærumsmarkas Venner, og det skulle senere vise seg at overordnede myndigheter, bl.a. Riksantikvaren, kom med innsigelser. Dessuten frarådet Rådmannen prosjektet.

Saken var en gjenganger inntil Bærum kommune trosset alle innsigelsene i Kommuneplan 1998. Kommunen fikk senere medhold i Fylkesutvalget. Enkelte politiske avgjørelser er vanskeligere å forstå enn andre!

Innspill i Asker og Bærums Budstikke, 12.03.1993

Se også side 83 der Larshavna er nevnt i intervjuet med Hårek Elvenes, Bærum Høyre.

1995

Tas jordvern på alvor?

NiB fikk til uttalelse kommuneplanmeldingen 1994 og festet seg spesielt ved ett av punktene under avsnittet "Visjoner". Der heter det at "Vi må verne natur- og miljøkvalitetene" Ikke ett ord om jordvern! NiB ba derfor om at "vern av dyrket og dyrkbar jord" måtte tilføyes.

For at flest mulig skulle få kjennskap til holdningen til jordvern, fikk ordføreren, rådmannen, landbrukskontoret, de politiske partiene og Budstikka kopi av NiBs brev til reguleringsvesenet.

I kommuneplanens arealkart finnes flere områder kategorisert som "Jordbruksområder med sterke flerbruksinteresser". Disse områdene henger i en "tynn tråd" som fortsatte jordbruksområder, idet det er grunn til å tro at de lettere vil omreguleres til andre formål gjennom denne kategoriseringen.

Kommuneplan 1995

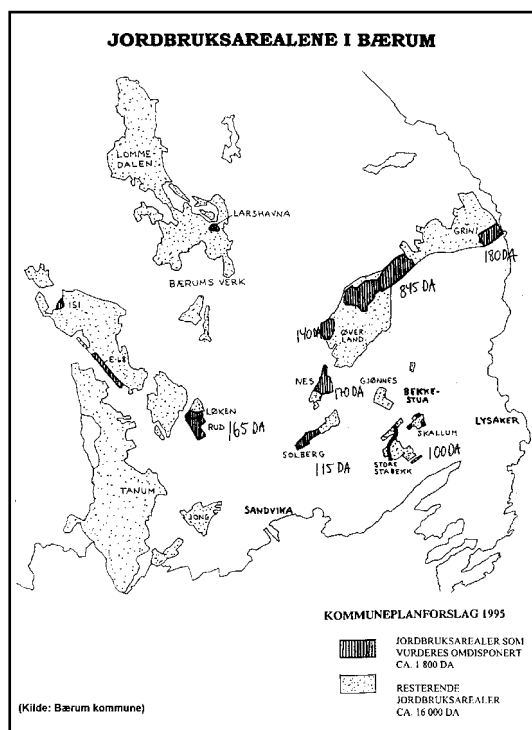
Tross NiBs innspill til Rådmannens kommuneplanmelding i 1994, inngikk ikke vern av dyrket og dyrkbar jord som visjon og idégrunnlag i kommuneplanen. Rådmannen skrev i sin innstilling til planen at dette var ivaretatt under punktet "bevaring av natur- og miljøkvaliteter".

Med en så lempelig holdning til jordvern blir det forståelig at Bærum i perioden 1983–93 reduserte sitt landbruksareal med ca. 1800 mål eller 9,2 %.

Kommunen var av den oppfatning at Bærum måtte ha en solid befolkningsvekst fordi innflytting av yngre mennesker presumptivt skulle betale for eldregenerasjonen. NiB mente at de foreslåtte 500 nye boliger pr. år kunne reduseres til 270, fordi kommunen baserte seg på et ensidig regnestykke. En ekspansiv bolig-

Denne idyllen i Larshavna i Lommedalen varer ikke lenge. Flertallet av Bærums politikere trosset innsigelser bl.a. fra Riksantikvaren og godkjente boliger her.

politikk ble gjort til det viktigste virkemiddelet for å sikre kommunens økonomi fremover. NiBs utredning viste at 270 boliger både ville dekke befolkningsveksten og samtidig gi rom for en moderat innflytting.

NiB påpekte at kommunens utbyggingspolitikk var for arealkrevende. Planutkastet la opp til at 54% av boligene skulle være småhusbebyggelse som ville beslaglegge ca. 400 mål dyrket mark og 350 mål skog. En større grad av en miljøvennlig tettstedsutvikling ble anbefalt.

Kommuneplan 1995 utsatt på grunn av golfbaner

Startskuddet til den kontroversielle saken om to golfbaner ved Griniveien ble utløst med høringsutkastet til Kommuneplan 1995. Kommuneplanen ble utsatt til 1996 for å få med omreguleringen av jordbruksarealene til gårdene Østre Øverland, Øvre og Nedre Haga, Nordli (til sammen Haga Golf) og Grini (Grini Golf). Det gjaldt omdisponering av 1500 dekar full-

dyrket mark. Sentral i lobbyvirksomheten for Norges største golfanlegg (Haga) var Gunnar Gravdahl, tidligere ordfører i Bærum. Som ordfører hadde han ingen betenkeligheter med å bygge ned dyrkbar jord i kommunen. Det hører også med til historien at Fylkeslandbruksstyret gjorde bindende vedtak om golfplanene **før** den kommunale landbruksnemnda hadde gjort sitt vedtak. Altså en speilvendning av normal rutine.

Dette ble for NiB starten på en sak som skulle ta mange år og koste mye tid og krefter. Haga Golf ble sentral i NiBs og andres kamp for å verne kulturlandskapet, Øverlandselva, markagrensen og Ankerveien.

Helmerodden – bevaringsverdig landeiendom i strandsonen

Bygningen var tegnet av den kjente arkitekten Arnstein Arneberg og sammen med hageanlegget utgjorde Helmerodden et stykke verneverdig arkitektur. Riksantikvaren varslet innsigelse da Bærum godkjente reguleringsplanen for oppføring av seniorboliger i strandsonens 100 meters belte. Fylkesmannen var meglingsmann mellom Riksantikvaren og Bærum kommune og han konstaterte med tilfredshet at meglingen hadde ført til en ny planprosess og et redusert utbyggingsforslag. Seniorboligene ble også trukket noe tilbake fra strandsonen i forhold til det opprinnelige forslaget.

Spesielt NiB og Solvik Vel engasjerte seg i saken og skapte publisitet om den. Prosjektet streid mot rikspolitiske retningslinjer for planlegging i kyst- og sjøområder, og de forannevnte, sammen med NOA og Bærum Velforbund, påklaget reguleringsplanen til Fylkesmannen gjennom advokat.

Bærum kommune anførte at planprosessen hadde foregått før de rikspolitiske retningslinjene trådte i kraft. Kommunen fikk under klagebehandlingen medhold i at retningslinjene ikke syntes å omfatte Helmerodden slik kommunen hadde avgrenset byggeområdet.

Miljøverndepartementet krevde en redegjørelse fra Fylkesmannen og Bærum kommune om behandlingen av klagen. Fylkesmannen som klageorgan har i alminnelighet adgang til å overprøve skjønnsutøvelsen i klagesaker, men vegret seg for å gripe inn i det kommunale selvstyret.

Etter NiBs syn ble det ikke påvist én eneste god grunn til å fravike de rikspolitiske retningslinjene som skal ivareta nasjonale miljøvernmål. Saken endte i Stortingets spørretime hvor miljøvernministeren måtte svare. Men heller ikke han ville gripe inn.

Bli kjent med naturarven i Bærum!

1995 var det europeiske naturvernåret, og det måtte markeres!

”Bli kjent med naturarven i Bærum” var mottoet for et Naturarv O-løp og en Naturarv Foto-konkurranse som NiB inviterte alle bæringer til

å delta i. Konkurransene ble arrangert i samarbeid med skoleadministrasjonen. O-løpet foregikk på et enkelt bærumskart der det var avmerket 25 poster. Hver av postene markerte enten et natur- og friområde eller et kulturminne.

Det var også et arrangement i Stubberud Skogpark. I samarbeid med Bærum kommunes Park- og idrettsvesen hadde NiB fått laget en informasjonstavle om skogparken som ble avduket av NiBs leder, Tom Ekeli, den 10. september.

Nei til skole på Jarmyra!

Jarmyra og Tjernsruddtjernet utgjør det største gjenværende grønne friområdet i Østre Bærum. Og der ville Bærum kommune bygge en barneskole, fordi utvidelser av de eksisterende Jar og Grav skoler syntes vanskelig. Reaksjonene lot ikke lenge vente på seg. NiB sto ikke alene. Trygve Rynning på Tjernsrud tok initiativet til

Gleden var stor da det ikke ble barneskole på Jarmyra. Få grøntområder i Østre Bærum brukes så mye.

dannelsen av Jarmyras Venner. De to organisasjonene fikk et nært og godt samarbeid. Hele 1450 underskrifter ble samlet inn i Jar-distriktet og overlevert kommunestyret før det skulle avgjøre Jarmyras skjebne. Forut for dette ble det arrangert et fakkeltog som fikk førstesideoppslag i Budstikka.

Det ble ingen barneskole på Jarmyra. I stedet fikk Jar og Grav skoler tilbygg.

Engervannet Terrasse – noen gir seg aldri

Først i 1992, så i 1995, og igjen i 1997. Eierne av et område nord for Engervannet, nærmere bestemt i Løkkeåsen, ville bygge boliger. I 1992 ble et prosjekt på 200 boliger fremmet, men avvist. Et senere forslag om 66 leiligheter ble også forkastet. I 1997 ble det igjen forsøkt, denne gang med 28 leiligheter. Men Rådmannen gikk imot, og det endte med nederlag for tiltakshaver i kommunestyret.

Området grenser til fuglebiotopen øverst i Engervannet og kolliderer med intensjonene for Vannbruksplanen for Øverlandselva og Engervannet, som ble vedtatt i april 1996. NiB foreslo i 2001 at fuglebiotopen (våtmarksområdet) ved Engervannet reguleres til "spesialområde bevaring". Det samme gjelder Løkkeåsen som er meget interessant geologisk og botanisk.

1996

Bevaring av det biologiske mangfoldet i Bærum – et nasjonalt ansvar!

Det biologiske mangfoldet i Bærum hører til landets rikeste. Kommunen har derfor ikke bare et lokalt, men også et nasjonalt ansvar for å bevare denne naturarven for etterslekten. Dette var hovedtemaet da nestleder Finn Otto Kvillum og kontorleder Torbjørn Endal i mars møtte representanter fra kommuneadministrasjonen med miljøvernssjef Hans A. Støen i spissen. NiB ble anbefalt å arbeide mer direkte mot politikerne for å nå frem med sitt budskap.

I kommuneplanen er det fastslått at "Bevaring av biologisk mangfold skal stå sentralt i Bærums arealforvaltning".

I 1999 vedtok kommunestyret i sitt LA 21-dokument at Bærum skal være en ledende miljøkommune. Men for NiB står bit-for-bit nedbyggingen av Bærum i sterk kontrast til målsettingen. I den enkelte reguleringsplan er begrepet biologisk mangfold sjelden et tema. Når skal miljøvern veie tyngst i konflikt med andre interesser?

Etter pålegg fra Direktoratet for Naturforvaltning til landets kommuner var Bærum tidlig ute med å registrere nøkkelbiotoper i 1999 og 2000. Registrering og bevaring av slike biotoper er vel og bra, men kan ha den haken at det da blir fritt frem for inngrep andre steder. Og forsatt er det ikke fattet vedtak om hvilke nøkkelbiotoper som skal vernes.

NiB med i Estetisk Råd

Estetisk Råds relativt kortvarige liv reflekterte på mange måter mangelen på politisk lydhørhet for andres oppfatninger.

Estetisk Råd så dagens lys vinteren 1996 med ni medlemmer, hvorav fem var representanter for politiske partier, mens resten representerte ulike interesseorganisasjoner. Det var formannskapet som godkjente representantene.

NiBs Finn Otto Kvillum ble opprinnelig varamedlem for Bjørn Frodahl i Bærums Næringsråd. Dette var litt av et paradoks tatt i betraktning at de to i mange sammenhenger representerte vidt forskjellige syn på hvordan Bærum burde utvikles. NiB ba derfor om fast medlemsplass etter kommunevalget i 1999. Dette ble godtatt, og styremedlem Trond Taugbøl gikk inn som lokallagets representant.

Etter hvert så rådet seg lei av at deres uttalelser til reguleringsplanene ikke ble lagt ved innstillingene i plansaker. Utvalget var tross alt et politisk oppnevnt råd. Kommunestyret nedla Estetisk Råd i juni 2001, til manges ergrelse.

Økt engasjement om Haga golf

I sin innstilling til Kommuneplan 1995 skriver Rådmannen: "Verdien av å profilere Bærum som "golfkommune" må holdes opp mot verdiene knyttet til Bærums lange tradisjon som landbruksområde. Valget vil virke inn på kommunens fremtidige identitet, og Rådmannen er sterkt i tvil om veivalg." Denne uttalelsen ble fulgt opp av et felles opprop til formannskapet i februar, undertegnet av NiB, Bærum Natur og Ungdom, Asker og Bærum Bondelag, Asker og Bærum Bonde- og Småbrukerlag, Bærum Landbruksforening, Bærumsmarkas Venner, Eiksmarka Vel, Krokvollen Vel, Norsk Ornitologisk Forening – Oslo og Akershus og Oslo og Omland Friluftsråd. Organisasjonene ba kommunestyret si nei til lokaliseringen av en 18 hulls (det ble 27 hulls pluss en 9 hulls treningsbane) golfbane nord for Griniveien. "Si ja til fortsatt

levende kulturlandskap i Østre Bærum basert på landbruk", lød oppropet i syv punkter. Men det hjalp ikke, kommunestyret vedtok 10. april å omregulere jordbruksarealene til golfbane.

Kommunestyrets vedtak ble startsignalet for golfbøndene med primus motor Ole Peter Rostad på Østre Øverland gård. NiB og Bærumsmarkas Venner skrev til ham og gjorde oppmerksom på verneverdiene innenfor planområdet med Ankerveien og Øverlandsvassdraget som de sentrale. Ornitologene hadde allerede laget rapporten "Analyse av sannsynlige konsekvenser for fuglelivet i forbindelse med om-disponering av Grini-jordene til golfbane" og frarådet tiltaket.

Haga Golf skulle snart kreve stor oppmerksomhet fra tiltakshaver, Bærum kommune og interesseorganisasjonene.

Golf i kommunestyret

Det hjalp lite at leder i Norges Bonde- og Småbrukerlag, Aina Edelmann, engasjerte seg i saken. Varaordfører Aud Voss Eriksen (t.v.) og hennes meningsfeller omregulerte store deler av landbruksområdet langs Griniveien til golfbaner. Foto: Trine Jødal, Asker og Bærums Budstikke

Ny Høvikvei Syd gjennom grøntområde

NiB tar sjelden opp veiprosjekter fordi de ofte krever spesiell plankompetanse. Dog ble det reagert da Ny Høvikvei truet deler av Ballerudjordene. NiB tilskrev gruppelederne i kommunestyret og hevdet at prosjektet ikke kunne forsvares ut fra en kost/nytteberegning og at en forbindelse Lysaker-Bekkestua syntes langt bedre. Statens Vegvesen Akershus var også i favør av sistnevnte.

Skallum i gang

I Kommuneplan 1995 var deler av Skallum avsatt til boligområde, og i august kom meldingen om igangsatt reguleringsarbeid. Det skulle bygges boliger i randsonen i dette praktfulle natur- og jordbruksområdet mellom tettstedene Stabekk og Bekkestua.

NiB hevdet at helheten i området ville bli sterkt forringet hvis dette åpne landskapet ble borte. Ikke minst brøt reguleringen kraftig med intensjonen i kommuneplanen om å ivareta de inneklemt grønne lungene.

Dette skulle bli innledningen til en sei kamp, som foruten NiB, opptok flere vel og foranlediget stiftelsen av Foreningen Vern Skallum.

På jakt etter en slåtteng

NiB hadde i lengre tid vurdert å starte opp et slåttengprosjekt i Bærum. Slåttenga måtte ha lett adkomst og være av overkommelig størrelse med tanke på dugnadsarbeid.

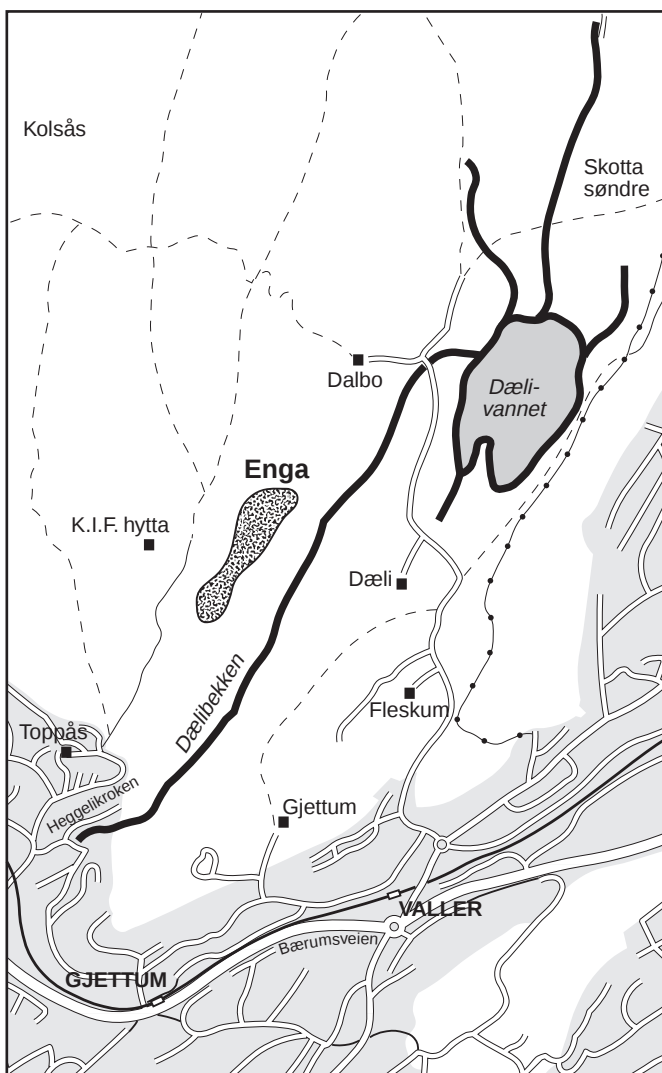
Etter en befaring i Kolsås-Dælivann landskapsvernområde sammen med Bærum kommune, som har forvaltningsansvaret for verneområdet, og grunneieren, Petter Emil Steen på Gjøttum gård, ble et passende område funnet nedenfor hovedstien til Kolsås-

toppen, noen hundre meter fra Toppåsveien. Dette tidligere beiteområdet kalles Gjøttumbråten.

Hvor skal barnehagene ligge i Østre Bærum?

Hvor tror dere? Jo, av 25 alternativer var de aller fleste friområder!

Kommunalavdelingen for undervisning syntes åpenbart at full barnehagedekning innen 2000 burde overstyre kravene om å ta vare på grønne lunger. Et tankekors var det at Plan-

Kartet viser plasseringen av NiBs slåtteng. Enga slås hver sommer og høyet kan brukes til vinterforing av elg og rådyr.

seksjonen ikke var involvert i utvelgelsen av tomte-
tene.

NiB gjorde oppmerksom på at å bevare grønne
lunger var et allment krav, og at barnehager var å
anse som en eksklusiv bruk av arealene. Hvorfor
ikke prøve med supplerende løsninger som å kjøpe,
leie eller ekspropriere hus med hager? Eller sam-
bruk ved for eksempel å utnytte klubbhus eller
foreningslokaler på dagtid?

Miljømelding 96 – forløperen til Miljømelding 97

Sentralt i meldingen sto kommunestyrets
vedtak fra februar 1996 om at ”næringsvekst
fremmes ved at Bærum fremstår som landets le-
dende miljøkommune”. NiB foreslo at Miljø-
melding ’96 skulle betegnes Miljøvernmelding
’96 og omfatte langt flere miljøaspekter, bl.a.
essensen i Agenda 21 (fra Rio-konferansen) om
”å tenke globalt – handle lokalt”.

NiB foreslo også opprettelsen av et
Miljøvernråd på lik linje med Estetisk Råd. Da
var man ikke klar over hvilken skjebne Estetisk
Råd skulle få, se side 40.

Grønn lunge

Det er lett å forgripe seg på grønne lunger når
behovet presser på. Her et eksempel fra Krokvollen
på Øvre Stabekk hvor kommunen kan tenke seg å
legge en barnehage.

Ny kirkegård i Østre Bærum – Godthåp et uheldig valg

Det gikk i retning av ny kirkegård eller grav-
lund ved Godthåp. NiB ga i sin høringsuttalelse
uttrykk for at den måtte anlegges mest mulig skån-
somt i forhold til viltet, fuglelivet, kulturminnene,
topografien og vegetasjonen. Av kulturminnene i
området er selvsagt Ankerveien det viktigste, men
der finnes også rydningsrøyer, veldokumenterte
rester etter en kalkovn og spor av fossile åkrer.

NiB foreslo å legge gravlundene ved hjørnet
av Fossumveien/Griniveien, men her ville poli-
tikerne prioritere golfbane.

1997

Lommedalen – helhetsvurdering

Dette var et planutkast om Lommedalens frem-
tid som NiB i store trekk sluttet seg til i sin
høringsuttalelse. Grunnen var at planen tok hen-
syn til intensjonene i Bærums kulturvernplan og
kommuneplan som slo fast at Lommedalen er ett
av de fem siste, større og sammenhengende
landbruksområdene i Bærum som skal bevares.

Ikke lenge etter at planutkastet var ferdig, ble
Helsetjordet ved terskelen til Lommedalen truet
av nedbygging. Eierne av jordet, Løvenskiold
Vækerø A/S, i samarbeid med Helset Idrettsfore-
ning, ønsket ”å starte en prosess med tanke på å
skape et attraktivt område for innbyggerne på
Bærums Verk”. NiB skrev brev til kommuneplan-
sjefen og minnet om vedtakene i Kommuneplan
95 og Miljømelding 97. Helsetjordet er fremdeles
regulert til landbruksområde med såkalt sterke
flerbruksinteresser.

Helhetsplanen ble aldri politisk behandlet,
og mange av anbefalingene i planen er allerede
brutt. Dette gjelder spesielt godkjennelsen av
flere utbyggingsområder, bl.a. Larshavna, som i
sum stykker opp mye av det som er igjen av
Lommedalens kultur- og naturlandskap.

*Les mer om utviklingen i Lommedalen i inter-
vjuet med Bærum Høyres leder, Hårek Elvenes, på
side 83.*

Helsetjordet ved Bærums Verk

Her blir det ikke kornåker lenge om eieren får det som han vil, og politikerne gir etter. Det er vedtatt flere overordnede planer der bevaring av Lommedalens kulturlandskap inngår.

25 års jubileum, Skui grendehus

Fra venstre: Frithjof Funder, Tom Ekeli, Ellin Lund (enke etter Hjalmar Munthe-Kaas Lund), Andreas Haslum og Jens-Erik Røste. Foto: Knut Bjerke, Asker og Bærums Budstikke

NiBs 25 års jubileum

"Hvordan kan Bærum kommune sikre befolkningen "grønn velferd" i fremtiden?" var et debattmøte som innledet feiringen av NNVs største lokallag. Responsen var god fra alle de politiske partiene, hvorav de fleste møtte med fremtredende politikere.

Festmiddagen ble holdt på Skui grendehus på selve dagen, den 29 august. 63 gjester hadde funnet veien dit med ordfører Odd Reinsfelt i spissen. Seremonimester var Kjell Baalsrud. Talenes rekke ble innledet av lagets leder, Tom Ekeli. Det var stor spenning til hva ordføreren ville si i sin hilsnings tale. Han inviterte til konkret samarbeid og sa noe som klang godt i naturvernernes ører: Bærum er snart stor nok, og la til: "Nok er nok".

Fossum Terrasse – uten konsekvensutredning

Dette boligprosjektet for 1100–1200 mennesker er et godt eksempel på at tiltakshaver slapp så altfor lett. NiB hevdet at terrasseblokker i det tidligere Fossum steinbrudd ville bli et fremmed-

element som kilte seg inn mellom kulturlandskapet og skogåsen bak. NiB foreslo derfor å moderere prosjektet ved å endre det til vanlig småhus/rekkehusbyggelse, eller at Selvaagbygg lagde et nytt forslag til en enklere utbygging der bruddkanten i steinbruddet ble stående som et landskapselement. En fjellvegg bryter i mindre grad i naturlandskapet enn et boligfelt med blokkbebyggelse.

NiB hevdet at prosjektet var av et slikt omfang at det krevde en fullstendig utredning etter Plan- og bygningsloven. Dette mente også Fylkesmannen på et tidlig tidspunkt, men likevel slapp tiltakshaver å etterkomme kravet. NiB slo seg imidlertid ikke til ro med dette og sendte Fylkesmannens miljøvern avdeling et brev med kritiske spørsmål. Dette førte heller ikke frem.

Nils Borchgrevink – naturvernets store personlighet slutter som turleder

I 25 år har Nils Borchgrevink (79 år) arrangert turer for Oslo og Omegn Turistforening, NNV, Fortidsminneforeningen og Treets Ven-

Beboerne på Fossum Terrasse nyter godt av nærhet til marka og det vakre kulturlandskapet. Denne utbyggingen må ikke bli starten på en videre nedbygging av Fossumområdet!

Nils Borchrevink

Nils' siste "slentrevandring" gjennom Østre Bærum.

ner. Nå krevde alderen sitt. Den 13. desember la han ut på sin siste vandring som turleder, en "slentrevandring" gjennom Østre Bærum. På Hagabråten var det markering med bål, kaffearst, hilsning og takk fra NiB.

Kulturminneåret 1997

NiB er også opptatt av vern av kulturminner fordi de ofte er integrert i natur- og kulturlandskapet. Kulturminneåret hadde mottoet "Forankring fryder", og hele landet ble mobilisert i et krafttak for kulturminnene. NiB var representert i Bærums kulturminnegruppe som satte fokus på de kulturminnene i Bærum som ennå ikke var vernet.

1998

Lokal Agenda 21 i Bærum

På FNs konferanse "Miljø og utvikling" i Rio de Janeiro i 1992 ble det fattet fem vedtak. Ett

av dem var Agenda 21, en omfattende handlingsplan for miljø og utvikling i det 21. århundre. Formålet er at den samlede verdiskapning skal skje innenfor et økologisk bærekraftig samfunn. Norge ga sin tilslutning til planen som ikke var en konvensjon som trengte ratifikasjon med de forpliktelser det medfører.

Kommunene var tiltenkt en viktig rolle og ble oppfordret til å utarbeide en Lokal Agenda 21 (LA 21). I Bærums Miljømelding 97 var LA 21 viet en sentral plass, men i vår kommune har prosessen ennå ikke fått gjennomslag.

LA 21s program ligger innfor NiBs interessefelt og omfatter biologisk mangfold, arealutnyttelse, forurensninger, endringer i vannregimer, sosiale forhold som nord-sør problematikken m.m.

NiB var en av pådriverne for å få i gang LA 21 prosessen lokalt med Kjell Baalsrud som talsmann. Han var i stadig kontakt med miljøvern-sjef Hans A. Støen og etter hvert lederen for det politisk oppnevnte ad hoc utvalget for LA 21, Høyres Kari Langeland. Utvalgets arbeid ble oppsummert i dokumentet "Bærum i det 21. århundre – veien til en ledende miljøkommune". Et flott, men uforpliktende dokument med mange anbefalinger om prioriterte innsatsområder som kommunestyret sluttet seg til.

Tanken bak LA 21 er at den skal bygge på deltagelse fra befolkningen, og at den skal integreres i alt planarbeid. I kjølvannet av LA 21 vedtaket ble det invitert til opprettelsen av et LA 21 Forum. Representanter fra NiB, andre organisasjoner og privatpersoner deltok da forumet ble etablert. I NiBs jubileumsår består forumet fremdeles, men med sterkt redusert deltagelse. Å sikre folkelig deltagelse og legmannsinnflytelse i viktige samfunnsspørsmål er kanskje vår tids største politiske utfordring. Dessverre har næringslivet i Bærum så langt vist liten interesse for LA 21.

NiB har både i skrift og tale gitt uttrykk for at politikerne må være med i dialogen sammen med befolkningen, fordi LA 21 skal represen-

tere holdningsendringer og ikke "business as usual". Det er politikerne som skal ha det utøvende ansvaret for LA 21, men i Bærum ble dette delegert til kommuneadministrasjonen. LA 21 i Bærum er endt opp som en prosjektertett prosess, der befolkningen kun skal medvirke med prosjektforslag.

NiB foreslo å opprette et miljøvernråd for å gjennomføre Lokal Agenda 21 i Bærum, men ordfører Reinsfelt svarte i et brev at "...det er ikke uten videre klart at etablering av nye organer er den mest tjenlige fremgangsmåte."

Se også intervjuet med Hårek Elvenes, Bærum Høyre, side 83.

Stadige angrep på Tanumskogen

I 1998 ble det nok en gang gjort et forsøk på å bygge boliger i Tanumskogen. Disse skulle ligge i Tanumskogens randsoner. Plan- og miljøutvalget vedtok å sende ut en reguleringsplan for Tanumvei-området til begrenset høring.

Ordfører Odd Reinsfelt uttalte til Budstikka 16. august 1996: "Jeg kan trygt si at jeg i dag er glad for at det ikke ble noen utbygging i Tanumskogen. Det var en svært kontroversiell sak og det ville være utenkelig å fremme noe forslag om det igjen." Derfor hadde NiB forventet at ordføreren ville ha satt foten ned da hans partifeller i Plan- og miljøutvalget (som utgjorde flertallet) behandlet reguleringsplanen og sendte den ut til begrenset høring.

Reguleringsplanen forelå i to alternativer, henholdsvis med 19 og 31 boligomter. NiB sa i sin høringsuttalelse nei til alternativ 2, men ja til alternativ 1. Alternativ 2 møtte også innsigelse fra Fylkesmannen, Fylkesutvalget og Fylkeslandbruksstyret og ble forkastet.

Kommunestyret vedtok alternativ 1, men bestemte samtidig å trekke ut et nærmere definert område (ved Tanum skole) av planen for senere vurdering som boligområde med et moderat antall boliger. NiB og andre klaget over denne vrien. Fylkesmannens miljøvernavdeling reagerte også på fremgangsmåten, fordi det tidligere var

presisert at det kreves en helhetsplan for området hvis det skal utarbeides en reguleringsplan. Innsigelse ble derfor varslet, og kommunestyret omgjorde sitt vedtak.

Resten av Tanumskogen ble vedtatt omregulert fra "spesialområde friluftsområde" til "landbruksområde (LNF)". Fylkesmannens miljøvern- og landbruksavdelinger aksepterte endringen, mens NiB i sin uttalelse slo fast at Tanumskogen dermed lettere åpnes for inngrep med denne omreguleringen.

NiB har nå startet arbeidet med sikte på å få til et lovmessig vern av Tanumplataet med Tanumskogen. Dette synes å være den eneste måten å få slutt på de stadige angrepene mot dette landskapet.

Hjelpende hånd til NNV

På grunn av store driftsunderskudd i 1996 og 1997, og fordi NNV måtte kostnadsføre en rekke uoppgjorte poster, sto NNV i mars 1998 med en negativ egenkapital på rundt 6 mill. kroner.

Diverse tiltak ble satt i gang, bl.a. opptak av lån fra lokallagene. NiB lånte rentefritt moderorganisasjonen kr 15 000 kroner, med en nedbetalingstid på tre år. Lånet ble innfridd punktlig.

I august 1998 ble *Norges Naturvernforbunds Venner* dannet etter initiativ fra NiBs Kjell Baalsrud. Foreningen henvendte seg til alle medlemmene i NNV og det ble samlet inn nærmere 1,2 mill. kroner, enten som rentefrie lån eller som gaver. Venneforeningen er oppløst og restmidlene på ca kr 600 000 er plassert i et fond som disponeres av NNVs styre etter nærmere bestemte retningslinjer.

Viltkorridoren gjennom Emma Hjort

Kommunen ville legge et midlertidig ridesenter i et område av Emma Hjort som benyttes som trekkvei av både elg og rådyr. Forpakteren av jordene, Jan-Fredrik Larsen, og NiB klaget til Fylkesmannen og fikk medhold.

Men det var ikke slutt med det. I den vedtatte reguleringsplanen for hele Emma Hjort

inngikk bygging av boliger i et annet delområde som var enda mer brukt av hjorteviltet. Fylkesmannen hadde ved en glipp oversett dette da han satte foten ned for det midlertidige ride-senteret. Dermed ble det nye runder for Larsen og NiB hos Fylkesmannen og kommunen. Vilt-nemnda i Bærum ble også koblet inn og det endte med at kommunen omarbeidet reguleringsplanen og fremmet den som ”en mindre vesentlig endring”, der det omstridte delområdet var fritt for boliger. Planen ble godkjent av Plan- og miljøutvalget, og hjorteviltet er fortsatt sikret fri ferdsel på sin vandring mellom Tanumskogen og Sandvikselva.

Kommuneplan 1998

NiB anmodet i sin høringsuttalelse om at miljøarbeidet i Bærum (”ledende miljø-kommune”) måtte beskrives i hele sin bredde og nedfelles i en plan med konkrete mål, del-mål, strategier og planlagt fremdrift med tids-

angivelser. LA 21 skulle ikke bare være et ”sup-plement”, men et virkemiddel til å knytte miljø-arbeidet tettere til hele kommuneplanprosessen. Det ble også påpekt at kultur- og idrettstilbud i større grad burde legges til nærmest mulig der folk bor, bl.a. for å redusere transportbehovet.

Skallum-vedtaket: ”En forferdelig fadese”

Slik lød overskriften i et leserinnlegg i Bud-stikka etter at kommunestyret høsten 2000 med knapt flertall vedtok grunneiernes forslag til boliger, innbefattende en avtale med Bærum kommune om å åpne resten av arealet for all-mennheten. Avtalen ble under kommunestyre-debatten brukt av mange som et argument for å velge grunneiernes utbyggingsforslag.

Stabekk som boligområde har for lengst mistet sitt landlige preg med villaer og store tomter. Fortettingen har vært dramatisk, og mellom tettstedene Stabekk og Bekkestua er det bare Skallum som byr på et variert grøntområde

Ros til Bærum kommune som lot hjorteviltet få beholde sin ferdselskorridor gjennom Emma Hjort-området. Bjørnegård i bakgrunnen.

Ingen stillhet mer?

Helikoptertrafikk over marka

Daglig leder i Asker næringsråd, B. Christian Jensen, hadde et innspill i Budstikka den 20. mars 1998 om helikoptere til Gardermoen. Der står blant annet å lese:

«Traseen som er tenkt for helikopteret vil gå fra landingsstedet, over E18, opp så høyt som mulig, over Skui, videre over marka, Nittedal og til Gardermoen. Dette er steder hvor svært få mennesker vil bli sjenert».

I artikkelen går det også fram at det ikke skal være noen turer lørdager og søndager og ingen trafikk etter klokken 22.00. Det er tydelig at initiativtakerne prøver å gjøre prosjektet så salgbart som mulig overfor politikerne og allmennheten, men det spørs om de ikke har for-

regnet seg når de tror at marka kan gi dem en hjelpende hånd.

Angrep på markagrensen er vi vel vant med, men bred politisk enighet har alltid slått angrepene tilbake. Det utspillet som helikopterfor kjemperne nå kommer med kan vi ikke tolke som noe annet enn et bakholdsangrep på marka. Det må derfor blankt avvises.

Det er selvsagt ikke så mange som bruker marka om hverdagene som i helgene. Likevel er det nok flere enn herr Jenssen tror. Pensjonister, ungdom og hjemmeverende utgjør en betydelig brukergruppe på hverdagene. De søker til marka for å oppleve fred og ro, ikke fremmede «fugler» og støy.

Det hjelper ikke å lokke med støysvake motorer og få turer per dag. Hvis helikoptere regelmessig skal trafikere over marka, vil den i overskuelig fremtid være tapt som stedet hvor man i

stillhet skal kunne lade de mentale batteriene. Skal ikke stillheten få råde noe sted lenger?

Naturvernforbundet i Bærum

Finn Otto Kvillum

Helikoptertrafikk over marka

Asker og Bærums Budstikke, 30.04.1998

med romfølelse. Derfor ble Foreningen Vern Skallum – Bevar de grønne lungene i Bærum stiftet i Stabekk kino 17. november. NiB ved styreleder Finn Otto Kvillum var blant initiativtakerne til stiftelsen. Foreningen fikk etter hvert ca. 300 medlemmer og lederen, Jan Schwencke, gjorde en formidabel innsats for at politikerne skulle vedta et moderat utbyggingsforslag. Men forgjeves!

Skallum-saken engasjerte fordi her lå det både hard politikk og sterke følelser. Gamle bæringer i lokalmiljøet syntes grunneierne hadde vært sjenerøse mot befolkningen som hadde fått lov til å bruke Skallum som friområde. Derfor fant de at det var både rett og rimelig at eierne fikk lov til en begrenset utbygging på egen tomt. To velforeninger i området støttet grunneierne,

mens to gikk imot. Det mest oppsiktsvekkende ved saken var splittelsen den førte til i Høyre. Flere profilerte politikere i partiet ville at Skallum skulle forbli en grønn lunge.

Fra leserinnlegget i Budstikka gjengis: "For det første er de areal som er regulert til friområder bare noen småteiger. Disse er mer eller mindre ubrukelige, i hvert fall om sommeren. ... Husk at dersom Skallum blir utparsellert i samsvar med reguleringsvedtaket, er denne unike grønne lunge tapt for alltid."

NiB påklaget reguleringsvedtaket til Fylkesmannen og ba om oppsettende virkning. Klagen ble avvist. "Der statlige organ er klageinstans for vedtak truffet av en kommune eller fylkeskommune, skal klageinstansen legge vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved

prøving av det frie skjønn”, sier Fylkesmannens juridiske avdeling i sin argumentasjon. Flertallets ”skjønn” var så absolutt ikke overbevisende, fordi reguleringsplanen ble vedtatt med bare 39 mot 32 stemmer.

1999

Grøntstrukturanalysen gjennomført, men grøntstrukturplanen lar vente på seg

Kommunesstyret vedtok allerede i januar 1996 at det skulle utarbeides en grønntstrukturplan for Bærum. Dette ble fulgt opp av Formannskapet som i april 1998 vedtok at ”en sammenhengende grønntstruktur skal være en naturlig del av den totale infrastrukturen”. Beklage-

ligvis gikk kommunen veien om en grønntstrukturanalyse, men grønntstrukturplanen lar fremdeles vente på seg.

NiB poengterte i sin høringsuttalelse at grønntstrukturplanen, når den en gang foreligger, må bli et juridisk bindende dokument. Manglende lenker i grønntstrukturen må båndlegges gjennom regulering i Kommuneplan 1998, og markagrensen må inngå i en sammenhengende grønntstruktur.

Det er meningen at grønntstrukturplanen skal bli en kommunedelplan med et juridisk bindende arealkart, men det gjenstår å se hva politikerne bestemmer seg for. Det beklagelige er at, jo lengre tid det tar før planen er på plass, desto vanskeligere blir det å få til en sammenhengende grønntstruktur. I mellomtiden frem-

Skallum som grønn lunge mellom Stabekk og Bekkestua vil miste sitt åpne preg og rike biologiske mangfold når byggeplanene fullføres.

mes og vedtas private reguleringsplaner og fortettingen pågår kontinuerlig.

Haga golfbane - NiBs store kampsak

Kun landbruksområdene nordvest for Grini-veien (unntatt Norges Vels på Vestre Øverland) ble omregulert fra LNF-område til spesialområde golf i Kommuneplan 1996. Men da planen for Haga golf forelå, viste det seg at golfbanen delvis skulle ligge i marka, selv om angjeldende område på dette tidspunkt, ikke var omregulert til dette formål. Ankerveien utgjør markagrensen.

Golfbaner med flere enn ni hull utløser krav til konsekvensutredning (KU), og banen på Haga måtte dermed utredes i henhold til et KU-program. NiB brukte store ressurser på sine uttalelser både til KU-programmet, selve KU'en og reguleringsplanen. Rådmannens opprinnelige anbefaling til KU-program bygget bl.a. på innkomne høringsuttalelser, men Plan- og miljøutvalget reduserte KU-programmet kraftig.

Dette er et utdrag av NiBs hovedargumenter mot tiltaket:

- Golfbanen bryter med overordnede og vedtatte planer for området (bl.a. kulturvern-

planen, Vannbruksplan for Øverlandselva, Verneplan 1 av 1973 for vassdrag).

- På grunn av rike natur- og kulturlandskapskvaliteter bør ikke vestsiden av Øverlandselva, sumpskogen og et område ved innkjøringen til Haga-gårdene omdisponeres.
- Ankerveien som markagrense må ikke overskrides.
- Nåværende kulturlandskap er identitetsskapende med sin historiske forankring. Dette gir rekreasjon og livskvalitet for allmennheten, noe som må tillegges vekt.

NiB mente at KU'en var mangelfull og klaget derfor til Fylkesmannen gjennom sin advokat sammen med bondelagene i Asker og Bærum og Bærumsmarkas Venner. Klagen førte ikke frem fordi det ikke foreligger klageadgang på konsekvensutredninger. Kommunen avgjør om utredningsplikten er oppfylt.

Haga Golf var også til behandling i Fylkestinget. NiB tok kontakt med de partiene som trolig ville ha forsvart markagrensen. Ap i Bærum hadde for eksempel ikke støttet omreguleringen av Haga fra landbruk til golf i 1996. Fylkesbenken til Ap stemte likevel sammen med Høyre og Frp, og tiltakshaverne fikk det som de ville.

Hvem tapte og hvem vant?

Asker og Bærum
Budstikke, 10.01.2002

Hvem tapte og hvem vant i Haga Golf-saken?

Den som leste Budstikkas omtale av Økokrims henleggelse av miljøkrimsaken som Naturvernforbundet i Bærum og andre miljøvernorganisasjoner anmeldte Haga Golf for, satt nok igjen med det inntrykket at tiltakshaver ble renvasket for miljøkriminalitet, bortsett fra et par mindre forsømmelser som de selv innrømmet.

Da Økokrim arbeidet med saken, søkte de assistanse hos to professorer på Ås (hvorav en jusprofessor) som skrev en sakkyndig uttalelse. Vi siterer konklusjonen i deres rapport: "De objektive straffbarhetsbetingelsene er derfor, så langt, til stede". Den slår altså fast at det ble begått straffbare handlinger på Haga.

I uttalelsens avsnitt om lovgrunnlaget står det bl.a.: "Det er udiskutabelt at det i områder som reguleres til spesialområder naturvern kan fastsettes begrensninger for landskapsinngrep og vilkår for hvordan inngrepene eventuelt kan gjennomføres". Bærum kommunes begrensninger var altfor upresise og ga rom for skjønsmessige fortolkninger. Vi påpekte i våre høringsuttalelser det meningsløse i å regulere Øverlandselva og dens kantsone til spesialområder naturvern og samtidig tillate slike inngrep som reguleringsplanen åpnet for. Resultatet uteble da heller ikke. Den sakkyndige rapporten er også her på vår side.

Bærum kommune godkjente også den såkalte utenomhusplanen og professorene skriver her at "Når det gjelder de enkelte berørte områdene, er det svært uklart hva utomhusplanene åpner for". Er det rart at Økokrim henla saken? Økokrim fastslår forøvrig i sitt blad Miljøkrim nr. 4/01 at hvis arbeidene på Haga hadde funnet sted etter 1.1.2001, kunne det komme på tale med straffeansvar etter vannressursloven av 24.11.2000 nr. 82. Dette forteller hvor alvorlige naturinngrepene på Haga ble, selv om både tiltakshaver og Plan- og miljøutvalget fant at alt var i skjønneste orden da anleggsarbeidene pågikk for fullt. Det er ganske utrolig at naturvern skal kunne oppfattes så forskjellig. Vi kan nok til en viss grad forstå tiltakshaverne som gjerne ville forme prosjektet etter sitt hode, men hva med Planutvalget som har med ordet "miljø" i sitt navn?

Når det gjelder Budstikkas omtale av Fylkesmannens avvisning av vår klage på reguleringsplanen, så føler vi at avisen lar tiltakshaver og kommunen slippe for billig. Fylkesmannen skriver bl.a. at det vernede Øverlandsvassdraget omfattes av rikspolitiske retningslinjer (RPR). Disse gjelder inntil 100 meter fra vassdraget. Øverlandsvassdraget faller inn under RPRs verneklasse 2 hvor det heter at "inngrep som endrer forholdene i kantvegetasjonen langs vannstrengen og i de områder som oppfattes som en del av vassdragsnaturen, bør unngås".

Vi greier ikke å følge Fylkesmannen når han skriver at "Fylkesmannen reiste ikke innsigelse mot planen" og legger til at "De rikspolitiske retningslinjene må således anses som ivaretatt". Når vi sammenholder denne uttalelsen med det som trekkes frem ovenfor og hva som faktisk skjedde på Haga, kan man spørre seg hvilken rolle Fylkesmannen spiller som klageinstans.

Bedre blir det ikke når det lengre nede i Fylkesmannens bemerkninger står at "Fylkesmannen er generelt varsom med å sette kommunens skjønsmessige vurderinger til side i reguleringsvedtak". Kommunen er altså suveren og behøver ikke bry seg det minste om høringsinstansenes synspunkter og klager. Flere miljøorganisasjoner engasjerte seg sterkt i Hagasaken, men opplevde at deres synspunkter ikke ble tillagt noen verdi. Har virkelig miljøorganisasjonene med sin kompetanse og idealisme så mye dårligere skjønn enn kommunens administrasjon og politikere?

Som vanlig i klagesaker konkluderes det med at kommunestyret har hjemmel for sitt vedtak i Plan- og bygningsloven. La oss her minne om at denne loven i sin tid ble vedtatt for å beskytte våre arealer mot planløs nedbygging og rasering, ikke for å hjelpe tiltakshavere. En reguleringsplan kan gå lenger enn de rammer som lovverket setter, men passerer likevel fordi det lokale demokratiet er gitt så stor makt i beslutningsprosessen. Haga er et godt eksempel på det.

Finn Otto Kvillum

Styreleder i Naturvernforbundet i Bærum

Øverlandselva ble kjernen i striden som skulle komme til å utspinne seg, og hvor NiB sto sentralt. Tross reguleringsbestemmelsenes pålegg om skånsomhet, ble lengre strekninger langs elven snauhogd og kantsonen fjernet. Utomhusplanen (byggeplanen) tolket tiltakshaverne i sin favør. Hverken kommunen, politikerne, Fylkesmannen eller NVE grep inn. Riktignok stanset kommunen arbeidene midlertidig, og Fylkesmannen ba om en plan for partikkeltransporten til Øverlandselva da regnet høljet ned høsten 2000, og vannet var brunt langt ute i fjorden. Men ellers kom ingen reaksjoner på det som mange oppfattet som en miljøskandale. NiB og flere andre organisasjoner påklaget reguleringsplanen og ba om oppsettende virkning. NiB, Norsk Ornitologisk Forening – Asker og Bærum Lokallag og OOF var også av den oppfatning at Haga Golf var skyldig i miljøkriminalitet og anmeldte forholdet til Økokrim høsten 2000.

”Spar de grønne lungene – Bygg i marka”

Dette prydet forsiden på et debattinnlegg i form av en brosjyre som Bærum Næringsråd lanserte i april. Det ble foreslått hele åtte utbyggingsområder i Bærumsmarka mellom Stein og Lathusåsen som skulle gi plass til ca. 10.000 boliger. Næringsrådet hevdet at planene bare ville berøre en beskjedent del av markas samlede areal og at de ikke ville skade marka som friluftsområde. En slik utbygging ville ligge i markas randsonen, ifølge Næringsrådet.

Reaksjonen lot ikke vente på seg. Odd Reinsfelt ”vendte tommelen ned” og hevdet at planene høyst sannsynlig ville vekke motstand hos overordnede myndigheter.

”Godt å bo i Bærumsmarka?”

Dette spørsmålet ble stilt i invitasjonen til et åpent møte om *markagrensen* som NiB og Eiksmarka og Østerås kretser av Bærum Høyre og Bærumsmarkas Venner arrangerte på Bekkestua bibliotek i august. Foranledningen var Bærum Næringsråds utspill om bygging i Bærumsmarka.

Møtet var godt besøkt med bl.a. ordfører Odd Reinsfelt i panelet.

”Markavennenes møte”, betegnet Budstikka møtet dagen etter. Av dem som vil bygge i marka var i hvert fall to profilerte personer til stede, tidligere ordfører Gunnar Gravdahl og direktør Bjørn Frodahl i Bærum Næringsråd. De fikk støtte i Budstikkas lederartikkel hvor Bærum stadig får høre at det eneste kommunen har nok av er skog og mark. Ut over dette fikk ”utbyggerne” så godt som ingen støtte fra de fremmøtte.

2000

Vanskelig å få til en sammenhengende kyststi langs Lagåsen

Adgang til strandsonen for allmennheten er konfliktfylt. Dette ble synliggjort ved Lagåsen der Bærum kommune hadde en gyllen sjanse til å få etablert en sammenhengende kyststi. Men innvendinger fra eieren av Munkebakken, andre grunneiere og Fornebo Vel fikk gjennomslag i kommunestyret.

For den nordre delens vedkommende lå alt til rette fordi strandsonen var regulert til friområde i 1978. Men også her ga kommunestyret oppsiktsvekkende etter for grunneierne og omregulerte området til kontorareal, boligformål, inngjerdet friområde og småbåthavn. Kommunestyret mente at en kyststi i strandsonen kunne erstattes av en kultursti på småveiene over Lagåsen.

NiB var spesielt opptatt av denne saken fordi den dreide seg om sikring av allmennhetens rettigheter til ferdsel langs strandkanten som er en nasjonal, prioritert oppgave. NiB stilte seg kritisk til reguleringsplanen. Både Fylkesmannen og Fylkeskommunen fremmet innsigelse til avgjørelsen om Munkebakken og fikk medhold i Akershus fylkesting. Bærum kommune anket til Miljøverndepartementet, men anken ble avslått. En bitter pille å svelge for det politikerflertallet som syntes å ta mer hensyn til grunneierne enn nasjonale mål i arealforvaltningen!

Sal Haaken – kultur og natur på kollisjonskurs

Det kan være betenkelig å motta en gave, særlig når giveren setter betingelser. Kunstsamleren Haaken A. Christensen ville skjenke 20 millioner kroner til et galleri som skulle bli et tilbygg til Henie-Onstad Kunstsenter på Høvikodden. Han ga tilsagn om gaven i januar og forutsatte byggestart 1. august. Politikerne fra det toneangivende partiet i Bærum var overbegeistret for gaven, og behandlingen av reguleringsplanen gikk snarveier i lokalbyråkratiet. Likevel syntes Christensen det gikk for sent og truet med å trekke gaven tilbake.

Det var en hake ved gaven. Sal Haaken skulle plasseres i strandsonen og komme bare 17,5 meter fra strandlinjen. Dessuten ville tilbygget kreve felling av minst 30 kalkfurutrær som er så karakteristiske for området og som skapte et slikt

intimt samspill med kunstsenteret. Dessuten mente NiB at det lå føringer for uteområdet fra den gangen kunstsenteret ble bygget. Da ble det ble poengtert at ”kunst og landskapsopplevelser skal nytes hver for seg”. Nå fant man det hensiktsmessig å fjerne viktige elementer i landskapsopplevelsen.

NiB fremhevet at de rikspolitiske retningslinjene for Oslofjorden satte et byggeforbud på 100 meter fra strandlinjen. Dessuten satte Bærum kommunes egne kommuneplanbestemmelser en grense på 30 meter fra sjøen. NiB foreslo å legge Sal Haaken inn mot parkeringsplassen, men dette ble ikke en gang funnet verdig en kommentar.

Heller ikke denne gang var det mye drahjelp å få fra overordnede myndigheter. Fylkesmannens miljøvernavdeling frarådet riktignok forslaget, men det hjalp lite så lenge innsigelse ikke ble fremmet.

Sal Haaken under oppføring sommeren 2002. Galleriet kommer lenger fra strandsonen og dermed er noen flere trær i behold enn fryktet. Var NiBs motstand mot plasseringen av tilbygget og nye parkeringsplasser i Sonja Henies vei likevel ikke helt forgjeves?

Fylkeskommunen var faktisk positiv til tiltaket. NiB søkte også bistand fra Miljøverndepartementet, men der vegret man seg for å gripe inn i lokaldemokratiet, til tross for at departementet presiserte at byggeforbudslinjen på 100 meter skal overholdes.

NiB påklaget reguleringsvedtaket til Fylkesmannen og ba om oppsettende virkning. Igjen forgieves.

”Vekst eller vern” – åpent debattmøte om Bærums fremtid

Bærum Høyre og NiB inviterte til debatt i Bekkestua bibliotek 19. oktober. Tema: Skal ønsket om vekst i dag påvirke vårt bomiljø i morgen? I panelet satt representanter for arrangørene, Ap og SV. Representanter fra de fleste andre partiene var også til stede i salen og kom med innlegg.

Budstikka tok nok utfallet av paneldebatten på kornet neste dag med overskriften: ”Skal Bærum være grønt – eller?”

2001

Boken om Bærums bekker

”Her gikk det en gang en bekk”.

Kjell Baalsrud, tidligere sjef for NIVA, leder av valgkomiteén i NiB, aktiv deltager i naturvernarbeidet lokalt, er opptatt av Bærumbekkenes historie. Slikt blir det bok av.

I nært samarbeid med kommunalteknisk seksjon og planseksjonen i Bærum kommune ble det mulig å oppspore de mange små og store bekkene der de hadde gått. Baalsrud skrev boken ”Bekkene i Bærum – som ble borte” uten honorar og lot sjenerøst NiB stå som utgiver. Boken på 48 sider med flotte bilder og kart ble finansiert gjennom gaver fra offentlige institusjoner og bruk av midler fra NiBs fond Naturvernopplysning. Inntekten av salget går til å bygge opp fondet igjen.

Alle Bærums kommunestyrerepresentanter med varamedlemmer fikk boken.

Flere bokhandlere i Bærum selger boka!

Idrettsparken på Rud der miljøet er et ikke-tema

Idrett er nødvendig og har bred støtte i befolkningen. Men i sin moderne form beslaglegger den ofte arealer som medfører inngrep i kultur- og naturlandskapet. En undersøkelse viser dessuten at idretten står for mer enn 20% av all bilbruk.

Realiseres idrettsparken på Rud, til 1 milliard kroner, blir målsettingen om en bærekraftig utvikling i Bærum uten mening. (Ref. dokumentet ”Bærum i det 20. århundre”, som kommunen har sluttet seg til). Anlegget planlegges med hele 1.200 parkeringsplasser, og konseptet ligner mer på et idrettens kjøpesenter enn et idrettsanlegg bygget på sunne prinsipper.

Denne megaparken er nok et eksempel på hvordan Bærums politikere bøyer seg i støvet når kommersielle interesser gjør sitt inntog og presenterer et prosjekt som en gave. Da blir tilsynelatende konsekvensene for miljøet av underordnet betydning.

Selv om politikerne har godkjent reguleringsplanen er det, på grunn av økonomien, usikkert om prosjektet blir realisert.

Trialbanen på Jordbru – en ”thriller” i konflikten mellom natur og idrett

Jordbru-området, like under raset i Ramsåsen, i markas randsoner, er funnet å være et passende sted for en trialbane. Bærum Motorklubb vil ha et område der motorungdommen kan trene sine ferdigheter med å kjøre lette motorsykler i terrenget.

Skui Vel, Initiativgruppen for Jordbru og enkeltpersoner i lokalsamfunnet hadde innvendinger til prosjektet sammen med bl.a. NiB. Bærum kommunes egen Natur- og idrettsforvaltning kunne i sin høringsuttalelse heller ikke gå god for en trialbane og anførte hensynet til viltet, nærheten til Ramsåsen naturreservat og den administrativt vernede Hansebakkmyra som ankepunkter. Skuibefolkningen har kjørt hardt på at Jordbru-området er markas nærområde og en innfallsport til Vestmarka.

Plan- og miljøutvalget ga dispensasjon fra kommuneplanen ved å gi midlertidig tillatelse til trialbanen, betinget av at det forelå avklaring eller samtykke etter Forurensningsloven og Lov

om motorferdsel i utmark. Vedtaket ble påklaget av NiB og andre. Klagerne fikk medhold av Planseksjonen i Bærum som var satt til å avgjøre klagen. Dette vedtaket ble i sin tur påklaget av Bærum Motorklubb som fikk medhold i Plan- og miljøutvalget.

Natur- og idrettsforvaltningen ga så dispensasjon fra Lov om motorferdsel i utmark, hvilket igjen utløste ny klage fra NiB m.fl. Fylkesmannen ga klagerne medhold. Som begrunnelse ble oppgitt at det vil være i strid med lovverk og retningslinjer å gi tillatelse til den omsøkte trialkjøringen før en eventuell reguleringsplan er endelig godkjent.

Når det gjelder NiB og de andres klage på dispensasjonen fra kommuneplanen, ga Fylkesmannen dem også medhold i denne klagen. Altså full seier på Jordbru – i denne omgang.

Innspill – ny vri på NiBs arbeidsform

Mye av NiBs tid går med til å kommentere reguleringsplaner og kommuneplaner. Men når disse sendes ut til høring, er som oftest ”løpet

Utrolig at komåkeren tilhørende Løken gård på Kolsås er regulert til boligområde!

allerede lagt”, og planene blir sjelden endret ut-
over det rent bagatellmessige. NiB har derfor i
stigende grad gitt sine innspill ved varsel om
igangsatt reguleringsplanarbeid i viktige tiltak.
Dette gjelder også Kommuneplan 2002 hvor
NiB har foreslått følgende for kommuneplan-
sjefen i håp om at de oppnår gjennomslag hos
politikerne:

- Varig vern av Tanumplatået
- Jordbruområdet reguleres til ”Spesialområde
bevaring”
- Engervannets nordende og Løkkeåsen vernes
- Jordbruksområdet tilhørende Løken gård ved
Kolsås tilbakereguleres fra boligområde til
landbruk

Åpent møte om miljøkriminalitet

Etter økokrimsaken på Haga Golf var det na-
turlig for NiB å arrangere et åpent møte om
miljøkriminalitet med tema: Hvilke typer saker
arbeider Økokrim med og i hvor stor grad når
slike saker frem?

Politiadvokat Hans Tore Høviskeland i
Økokrim holdt 14. november et interessant fore-
drag om etatens virksomhet, herunder foruren-
nings-, natur-, fauna- og kulturminnesaker.
Møtet var godt besøkt, og Høviskeland fikk
mange reflekterte spørsmål fra salen.

2002

Boliger på Stein gård – en følge av tidligere golfbanevedtak

Den nye gravlunden i Østre Bærum ble ved-
tatt lagt til Godthåp – på et av jordene til Stein
gård. Flere alternativer ble vurdert, og politikerne
innså lenge at en ny gravlund burde ligge på et
område i krysset Griniveien/Fossumveien. Om-
rådet tilhører imidlertid Grini gård og nettopp
der ønsket grunneieren å anlegge en golfbane.
Og kommunestyret oppfylte hans ønske, må
vite.

Eieren av Stein var misfornøyd med eks-
propriasjonsgrunnlaget for grunnen de måtte
avstå til gravlund. Tilsynelatende ønsker de å kom-
pensere ved å bygge 11 boliger mellom gravlunden
og gårdstunet. Disse vil ligge innenfor marka-
grensen og grense til Ankerveien, som er fredet på
denne strekningen. Dessuten vil boligene grense
til Kolsås-Dælivann landskapsvernområde. Pro-
sjektet er nok et eksempel på den kontinuerlige
bit-for-bit nedbyggingen som Bærum lider under.

Saken er ennå ikke avgjort. Den skal angivelig
ses i sammenheng med utviklingen av hele om-
rådet fra Øverland til Stein. I dette tilfellet er det
maktpåliggende at politikerne evner å tenke i kon-
sekvenser, fordi her står konfliktene vitterlig i kø.

Dælivannet med Stein gård i bakgrunnen.
Foto: Kjellrun Baalsrud

Privatisering av myrflangre og Røabanens forlengelse

Av Øystein Dalland

Øystein Dalland

Født i Vardø 1940, oppvokst i Finnmark og Osloområdet. Professorkompetanse i økologisk rettet planlag fra Danmark og Norge. Utførte 1968–69 «Naturverninventering i Asker, Bærum og Lier» på oppdrag for Statens Naturvernråd, departementet og de tre kommunene. Prosjekter i Telemark, Nord-Norge og i Russland/Baltikum, Afrika 1972–02, vannressurser og miljøsaker. Fagbøker om bl.a. landskap, anvendt økologi, lokaldemokrati og planlegging. Videre, «Orienteringsboka» (om orienteringen i Norge), «Bandakkanalen», «Demningen», «Alta-kronike» og «Telemark - i lys av vannet». Landsstyremedlem Norges Naturvernforbund i to perioder i 1970- og 1990-årene.

– Greit å tolke denne overskriften? – Ikke? Enig. La meg heller vise til terrenget, det historiske og sosiale. Til drivkreftene. Men ikke med pekefinger på detaljene i alle de plankart fra ulike år jeg velvilligst har fått tilsendt som støtte for denne artikkelen. – Heller sammenligne noen skjellsettende formuleringer i to plandokumenter, ett fra 1969 (I) og ett fra 20 år senere (II):

I. "Naturvern kan ikke drives isolert, på avgrensede, avsatte perifere områder. Først og fremst gjelder det en sikring av ressurser og grunnleggende menneskelige behov som luft, vann, friarealer – i det strøk menneskene bor og opphol-

der seg. ...Samfunnsutvikling og miljøvern er to sider av samme sak, dersom luft, vann, mat, bevegelse, lek, sikre arbeidsplasser prioriteres foran luksusindustri, luksusforbruk og sløseri".

Men også; "...Terrengkvalitetene i berg og landformer, skogtyper, enkelte plantearter, dyrearter, jordbruksmiljø, historiske minner og rene vassdrag er å betrakte som ressurser eller verdier. Mange av dem kan også få økt verdi i framtiden. Vår generasjon har neppe rett til å spolere samtlige av dem eller ikke å ta dem konkret i betraktning som tellende faktorer ved arealutnyttelsen."

II. "Miljøvern dreier seg ikke lenger bare om å bevare truede planter og dyr, det står helt sentralt med tanke på å tilfredsstille grunnleggende menneskelige behov: for rent luft, rent vann, fravær av støy, trygghet mht matvareforsyning, sikring av råstofftilgangen til industri og næringsliv, og når det gjelder muligheter for rekreasjon og naturopplevelse."

Men også; "Bærum må være innstilt på å imøtekomme miljømessige rammebetingelser som fastsettes gjennom internasjonalt samarbeid og nasjonal oppfølging." – Og: "Mange av de aktuelle utbyggingsområdene er – (også pga. internasjonale rammebetingelser? -forf. anm.) konfliktfylte på grunn avnaturverninteresser."

Det er et 20-års-spenn mellom disse to setene av formuleringer. De første er av en ung nyuteksaminert naturviter og planlegger med roser i kinnene, undertegnede, i "Asker/Bærum/Lier-rapporten" i 1969. Det andre settet er trykt i Bærums kommuneplanmelding i 1989 av en etablert, profilert rådmann, midt i den politiske consensus. Med dette som utgangspunkt rettet rådmannen inn miljøarbeidet i Bærum mot:

– Å bekjempe miljøproblemer som kan føre til alvorlige helseskader.

- Å bevare og forvalte naturmiljøet ut fra menneskelig trivsel og velvære.

Likheten er slående. Men det første settet, i noe tilspisset form også formulert i brev til kommunedirektøren i 1969 ved oppdragsavslutning, påkalte hyppig hoderysten over slike dristige urealistiske utspill. 1989-vedtellingene derimot, ble antakelig for 12 år siden sanset under tunge, lett slørede øyelokk, som common sense, grensende til klisjeer i ”bærekraftig utvikling”-vokabularet som var på vei inn. Rådmannen serverte nok gjenoppvarmede retter, som om det var fra en nystartet, underbemannet liten veikro, den kommunale miljøpolitikken. Men hvem gjør ikke det?

I dag ville en nyuteksaminert litt ivrig naturviter eller miljøkandidat kanskje drøftet arealbruken i Bærum ut fra ”Arne Næss” kritikk mot ”antroposentrisme-varianten av naturvernet, hellende mot Zen-buddistisk inspirert diskusjon om alle arters egenverdi”. Han eller hun kunne også hellet til å stole på faginnhold og internasjonal gangbarhet i sine argumenter ved å føye seg lett tekno-provoserende inn i skaren av dem med ”rødliste”-referanser fra ”insektordener, geranium-plantesamfunn, skyggeskog-formasjoner og nordgrensehabitater”. Hvis han/hun da ikke var landskapsarkitekt av varianten som lar tegnebrettene ”strukturere og fragment-forhindre grøntstrukturen”. Men det kunne verken i dag som den gang neppe vært en og samme person som hadde stått for disse formuleringene, benyttet alle disse inngangsportene til arealdebatten om Bærums natur.

Og hver og en av disse variantene, inkludert nevnte rådmanns og mine egne, provoserer nok også visse teknokrater av i dag. Men i de mange nye miljøfagene – merkelig nok – sektoriserende terminologi, så dekkes kanskje provokasjonene mer til. – Av ofte fremmedgjørende språkbruk, som jeg merker innhenter meg, og som forderver naturfølelsen min... Også den folkelige debatten kan lett settes på sidesporet ved det.

Men er det kanskje også slik at det, som i 1969 og ennå i 1989, igjen begynner å bli gangbart å peke på de tunge økonomiske drivkrefter i byutviklingen? – De som hoper opp mennesker, gjerne barnefamilier, i byvekst-sonene hvor også miljøulempene ofte fortetter seg; støy, anleggstrafikk, overgangstilstander. – Som overser speilbildet av en stor sammenhengende byggemulighet; nemlig vernemuligheten. – Som undervurderer et mødreopprør på nærmiljøets vegne, eller skolevei-sikringene. – Som undervurderer styrken i argumentet *marka-vern* som bosettingskvalitet for hele hovedstadsområdet, og det i europeisk sammenheng. – Som overser de unike mulighetene til sambruk av kultur, reiseliv, bynært jordbruk og artsvern i store nok, – ja nettopp; grøntstrukturer. – Eller blå bånd.

Med dette har jeg angitt en tone for den følgende personlige fortelling. En fortelling om at planleggeren drar med seg sine subjektive erfaringer, sitt livssyn og sine ambisjoner i en grad vi nok var oppmerksom på i 1968, ja fokuserte. Men vi hadde ikke forutsetningene for å avsløre utslagene og virkningen av dette som i dag, med analyseredskap fra retorikk, logikk, psykologi, jus og etikk. La derfor artikkelen videre bli noe selvbekjennende av tilfeldigvis *mine* ego-motiver for initiativet til naturinventeringen i Asker, Bærum og Lier i 1968. I lys av at selv den tilsynelatende privatiserende romanfortelling av halvkjente forfattere i dag av og til kan anses almeninteressant. Det konkluderende spørsmål blir; hva bør gjøres videre?

Jeg har fulgt Røabanens forlengelse. Til Oslo fra Finnmark som femåring i 1945, til Røatrikken på Majorstua (i samnorskperioden), som alltid fortalte at min trikk var gått. Den grønne til bestefar (fra Snertingdal) – på Berg. Ikke til det enda litt finere Nordberg, men til Berg. – Til en av den tids middelnryke Oslokjøpmenn, som en gang hadde håndtrillet tunge kjerrer nattetid fra fisketorget på VIPpetangen, til nyervervet butikk i Dalsbergstien, senere også i Bogstad-

veien. Slik ble det etter hvert råd til ny tomannsbolig i hellingen opp fra Ullevålsmysene. – Den mor var så heldig å arve, og der (skolehage) lærerfaren min grov opp til noen eplestiklinger.

En gang blir det både plommer og epler, sa han. Men inntil videre var det å sette seg tett på planet av fellesleide små lastebiler om høsten og kjøre til Asker eller Bærum. Eller Lier. Til paradiset. Spise så mange Victoriaplommer vi ville. Eller til Hurum, der det ble bygd 35 kvadrat hytte av brukte materialer fra Grønland, på såkalt "byggefritt område". Først 20 år senere, under geografistudiet, ble jeg vår misforståelsen. Faderens og bondens. "Byggefritt" betydde; "skulle være fritt for bygg". Lokalt vakker natur, to tiår før strandloven. Summen av slike saker, og vel noen grovere – ga oss Bygningsloven av 1965. Gjenreisingsrusen i dette landet lot hus og hytter spre seg nesten uavhengig av markslag. I dag er hytta i skjul bak askekratt og furu. Men noen av bekkene i buktene renner rene, i de ti hakkene i terrenget på sørsiden av Hurum. Noen med vei langsmed, andre uten. Men alle med ørret i, den gang. Og ennå, i enkelte. Der folkelig press, våkne politikere og dyktige tekniske sjefer og småsjefer har våget å si nei. –Til malingsutsalg uten sikre sluk i gulvene, til bensinstasjoner i ravine-søkk, til smale rør under de stadig bredere veiene. Etter hvert også til kjernekraftverk og storhavn (med mer!).

Å fange 35 cm ørret med hendene i julkulpen, ta i snoker som knabba fangsten liggende på bladene i strutsevingeskogen, så trække på skrubbeflyndre i kulpen langt oppi bekken i svarte skogen! Det var noen av de koblinger 8-åringene trengte til hvordan ting hang sammen – land og vann.

Oslotrakten var etter hvert ikke så verst for oss finnmarkinger, ja fremsto med tiden som et foranderlig gosen, ett for hver alder, så å si. For når 1.klassingene i 47 skulle tegne første sommertegning i august, tegnet de fleste båttur, blåbærtur, eller «saft og vann i hagen». Mens planleggeren in spe ennå avlevarte «Vadsø bren-

ner». Og: «Tyskerne på motorsykkel etter oss» – ut i naturen, men uten å nå gjemmestedet, same-seteren ved Lavvonjarg. Derfor den ekstra befriende «speidern», med det å tråle Østmarka, Nordmarka og ikke minst Liermarka. For akkurat der øst for Kroftkollen lå "Bjønnehytta". 10 år etter fikk jeg øynene opp for at de rare blanke bregnene i brattbakken, de som ikke dugde til å rulle bregnetobakk av, det var sjeldenhetene falkbregne og junkerbregne. –Og at det skumle hullet i berget var utløper av Dikemarkgruvene, som skjerpet på nesten samme type kontaktmalm som Gotthalske Kobberværk ved Sognsvann på 15–1600-tallet. Mellom tre års gørrkjedelig etterkrigs kongerekkehistorietimer var det bare å ønske seg H. O. Christophersens "På gamle veier og nye stier i Oslomarka". For å bli kjent med stier på nytt, med setervollene og "statistikken min" på nytt. For det ble ført "Marka-statistikk". Alle vann og tjern ble talt opp. 539 med stort og smått. Hvem lå høyest over havet? Hvem kunne ha fisk? Kryss for "de jeg har vært ved", to kryss for overnattinger. Og setervoller. Til slutt, lenge før DNTs tematurer, ble det turopplegget "Skaubjønn", med ikke få, subtile grunngitte turforslag (som Nils Borchgrevinks!) på kryss og tvers i den overkommelige Lier–Asker–Bærummarka. Å "ta Kolsås" var slogan for å ta bussen fra Holo etter Vestmarka diagonalt, de mange gangene jordene videre var brånet av vårsola. Og som myndig overlærertante på Sørkedalen skole hadde Svanhild vist Lysakerelvas kilder. Alvilde, som vasket for bestefar en gang i uka, kom fra husmannsplass under Bogstad, Strøm. Asbjørn, bestekameraten, var sveiser- og husmannssønn fra Hurum. Der kom vi, liksom, feriefolket, til en som lærte oss "å fange ørret med henda", å bruke rossekniv og å luke gulerøtter for salg. Hvem trodde vi vi var? Innflyttet i Elisenbergveien en gang, med 600 kr måneden i folkeskolegasje på familien, omgitt av banksjefene?

Trikken hadde gått, til røket kolje hos bestefar.

For hvor tror jeg jeg er, der jeg går av på Ekra-veien stasjon en forsommerdag i 2002? Jeg går altså av, foran dette førstegangsbesøket hos datteren min i ny leilighet, og står i et beroligende kjent landskap. Oljeåkeren tar til å gulne, der borte hvor den røde trikken forsvinner, og en like rødbrun flekk i den gule åkeren mot skogkanten heller drar blikket til seg etter trikken. Det måtte være en av plassene under Fossum. Malin? Var nå den forresten plass under Fossum? Lenge siden min H.O. Men om formiddagen timen etter skal vi i hvertfall trille barnebarnevogn på Ankerveien og spise vafler på Bogstad. I H.O.'s fotspor.

30 åringer langt ut over Frp's krets (sier avkommet mitt) – sier at det er vel et tidsspørsmål når Sørkedalen blir bygrunn, når resten av Bærums jorder "tas", når Marka blir pop byggegrunn. Det er så mye av den, sier de, sier hun. Over vaflene...

Og det er vel ikke rart. Langt fler enn "halve Norge" har bodd mindre enn 20 år i den kommunen de er født, i følge NIBR-forsker Foss. Vi – og de, har rett til å bry seg. Hvem skal ellers ivareta demokratiet? Forandre. Forandre syn? – Men så: Parallelt med denne utenfra-forståelsen av en tilsynelatende arealrikdom, for eksempel, følger hos den samme generasjonen en miljønysgjerrighet og handlingsevne på vegne av miljøet, som jeg mener var mangelvare for et par generasjoner siden. Det er ikke minst "Pumpel og Pilt-generasjonen" og nedover, som nå rydder stiene, merker møtestedene, ønsker økologiske grønnsaker og et bynært jordbruk. Fedrene også, hjemme på pappaperm i lang tid. – Som møter innvandrere (og -flyttere) med de åpne smil de fortjener, og som besitter innforståtte koder på hva det forslitte uttrykket "bærekraftig utvikling" innebærer.

Som så mange av 30-årige sortkledd ungdommer hadde også min (datter og min ungdom) hatt sin avmålte botid og trefftid et sted i Oslo langs en pop-akse på tvers av byen. I min tid var det "nær Blindern", det nye universitetet, med "Frederikke-kantina" og alt. Nå var det

et sted i Oslo Sentrum langs pop-aksen fra Bislet til Tøyen. – Greie de to målene, både boutgiftene og å treffe kjærste. Nye epoker kunne så oppstå. Å bo langs en buss- eller trikkerute unna byen var nå blitt et kollektivt pre. Mennesket, barnet, ut av sentrum.

– Tenker jeg, mens jeg lurar på hvilken vei vi nå skal ta. For her er jo frontsonen, tenker jeg. Sonen med byvekstens paradoks. At barnefamiliens soner i ytterkant av byene – drabantbyene så vel som småhusbyene – de ligger akkurat der nærmiljøets stabilitet er minst. I byvekstsonen buldrer alltid x antall anleggsmaskiner et eller annet sted. Der flagrer byggesakmeldingene fra nabolagene inn med posten, men der ligger også hundremeterskogen, indianerfjellet, salamanderdammen og skjordet.

Det var i et forsøk på å "rocke fram" et annet grep på byplan-problematikken i forbindelse med Ruhr-området at jeg i 1968 en gang tente på tyskernes glemte selvoppgjør, det i byplanlegging: Å legge en ring av tillit rundt gjenværende grønne lommer i en bymosaikk, uavhengig av "hittil vedtatt planstatus" i hver ring. – Synliggjøre situasjonen, som gutten i "Keiserens nye klær": – Det er jo ingen hus her!! Å utsi med dette, det enkle; det er ennå ikke for sent å snu. – Til å ta i(nn) den miljøomtanke som kanskje var forutsatt, men som ikke hadde fått plass på kartet. Slik hadde jeg, (i et oppdragsforslag jeg hadde skjønt var mulig å formulere for kommunene og Naturvernrådet, på tips fra byråsjef, skogmann Sigmund Huse og biologhjørnet av da stortingsmann Olav Gjærevoll) - tatt fram mitt gamle Vestmarkskart. – Supplert med "orthofotos", de nye fotokartene og en smule befaringer i nyervervet grønn folkevogn Asker, Bærum og Lier rundt. Jeg hadde lest om hvordan omtensksomme tyskere nylig hadde snudd utviklingen i Ruhr, jeg tenkte på ørretbekkene og oreskogene, buktene og sprekke dalene i Hurrum, og der jeg før tok del av en hovedoppgave.

I Bærum og Asker var det alt sammen, ennå; "stor-økosystemene", "geosystemene". Strøk-

dalene nordøst-sørvest gjentok seg i striper fra fjorden og innover, nokså ens, men i nyanser ulike og i ulik grad påvirket av menneskeverk. I striper gikk byens senkninger i samme retning. Alme-liene lå ennå som gjenglemte bakgårds-skrenter ved 1890-talls blokkene på fire etasjer gjennom hele den byen, Oslo. Eika sto ennå i lysningene. Langs Loelva og Ullevålsbekken lukket det fortsatt intenst oreskog, som ved Hurumbekken nå. Og vårkålen glinset i april, ja fantes det grønn perlemor, ville det sett slik ut...

Dette kaoset, med mønster i, det var vår Oslotrakt-natur. Det tilbød mulighet for å skille eller kombinere menneskeverk, som tilfeldig lokalisert ville slite naturmangfoldet ut. Raskt, nå! For det andre tilbød situasjonen en smule fagliggjøring av dette i tekst og kart i en rapport. For det tredje tilbød situasjonen en mulighet for handling. Det var i 1968. Oslotrakten var mitt, mange andres og «Arkitektgruppen Kanal»s Paris det året. Selvfølgelig.

På vårparten, ferdig med oppdraget ville jeg sende et brev til kommunene. Jeg ville skrive: Sirklene er lagt. Se selv. Jeg gjør noe – dere gjør noe. Jeg ville si: Oppdraget er over, og avsluttet. Det haster såpass, med resten, egentlig. Byveksten går fort. Raskt nå.

Mine egne barn var knøtt, kona var nordfra, jeg ville selv ut av Oslo-egnen, til Alta, mitt gamle fylke og kanskje til det nye universitetet i Tromsø. For "Alta og kanskje Masi går neste år", hadde Hauge sagt, nestkommanderende i departementsavdelingen. Jeg ville til Bærum og til departementet si: Det er ikke meg det står på, det er ikke dere. Det er heller bl.a. bankene. DNC som kjøper opp arealer kloss i det verneverdige Nesøytjern for å spekulere i verdistigningen. – Mens barn fortsetter å se bilverdenen i Bærum og Asker i hjulhøyde.

Et slikt brev ble altså faktisk sendt. Det vakte litt oppstandelse, utenom tjenestevei. Men parallelt ble det, av refererne (etter kaffe med sine koner på ettermiddagene?) gitt betydelige midler til, ved Carsten E. Munck, Erik Solbakken, fotograf Klippenberg og undertegnede – å TV-

filme den foregripende planlegging på Grini-jordene og andre steder, i form av rør blindt ut i åkrene, veier ditto, jet i 105 decibel over Nesøytjern, de nevnte barna i hjulhøyde og, overgangstilstandene i trafikkaksene. Det ble også gitt mulighet for presisert utvalg og fordypet planlegging i to store sammenhengende naturområder i hver kommune i tillegg til de hundrer av småsirkler. Noen er senere vernet, som Kolsås-Dæli, Gjellebekkmyrene, Assdøljuvet, Skaugumåsen m.fl. Visse kommuneplan-grep ble også noe andre enn forutsatt.

To bofaste studentbrødre, jus-student Geir Hågvær og zoologistudent Sigmund dukket som bestilt opp på film-folkemøtet med hele "Dælivannsenkningen", vi kalte den. Kolsås-Dælivann, sa de. Denne stedligheten og utfyllende fagtyngden som innspill kombinert med forankring i selvopplevd nærnatur ga etter hvert mange flerbruksgrunner til et landskapsvern-område. I Asker kom så "kvinnekupet" i kommunestyret, visstnok med den grønne rapporten som *en* av "biblene". Egnerfarte nærmiljø-trusler ble testet mot faglige vitnemål i rapporten, om *Epipactis Palustris*, myrflangre, på vikkende front, men også om påviste selvmotsigelser i kommuneplanene med hensyn til byggstrategi og lokale kvaliteter.

Å lese de mange numre av Bærum Naturverns "Nøttekråka", å brette ut de mange avisutklipp, planmerknader, og turopplevelser fra denne tilfeldigvis vestlige egn ved Oslo gir en ettertanke: Hva skal til, som i forlengelse av denne stedighet og trass, kan sette et varig punktum for gjengangerdebatten om bygging i marka, kan pense Oslotrakten inn på nærtogsporet i sin transportstrategi, kan tenke avansert stabil mosaikk grøntstruktur?

Enda flere fedre på pappapermisjon vil nok vokte markagrensen. Også de fra oljeselskap, hoteller, akademier, it- og helsehus. Flere hvitfisk-fiskende indere og balkanere vil minnes Ganges og Donaudeltaet i sivene ved Bogstad, Dæli og Stovi. Ytterligere samlinger solende

mødre ved Bogstadvannets bukter, vendt retning Brunkollen, vil fremme furuduft og grønngrense, kanskje på mer finurlig vis enn vi aner. Det er likevel ingen selvfølge. Det kan komme nye overraskende vendinger i naturvernet. Og noen må i allefall smi den kultur- og naturhistoriske pensen. – Fra og til H.O.'s steder, til Nils B's, til Risfjellkastets historie, til Mikkelsbånn og til duften av ramsløk og truet myrflangre. – Men også fra 1968-glødens sansinger, fram mot landskaper av ettertanke: Uansett politisk

system vil grunnleggende menneskebehov kunne stå i konflikt med hverandre i et landskap, for en art som er blitt så dominant. Hva skal vike? Her gir både arven fra Linne og fra vår egen barnoms grunnleggende sansinger holdepunkter. Hvorfor gråt yngstedatteren da pappa tok livet av den vakre ørreten?

Uansett: Jeg tror på Pumpel og Pilt. Leve – også Bærum, – gratulerer, og stå på!

Reisadalen 15.07.02

Naturvernets utvikling gjennom de siste 30 årene: Et globalt og et lokalt perspektiv

Av Sigmund Hågvær

Sigmund Hågvær (f. 1944) er oppvokst i Bærum. Han er biolog med zoologi hovedfag fra Universitetet i Oslo. Har arbeidet ved Universitetet (1969–72), Miljøverndepartementet (1972–75) og Norsk institutt for skogforskning (1975–90). Doktorgrad i 1984 på virkningen av sur nedbør på jordbunnens smådyr. Fra 1990 har han vært professor i natur- og miljøvern ved Norges Landbrukshøgskole. Han er særlig opptatt av bevaring av truede naturtyper og truede arter, og har bl.a. siden 1986 deltatt i arbeidet for å verne lite berørt barskog. Har veiledet mange studenter i å registrere viktige naturområder for biologisk mangfold i kommunene.

1. Naturvernets gjennombrudd i Norge

For å få oversikten over det moderne naturvernets historie må vi kaste et blikk helt tilbake på 1960-tallet. Rachel Carsons bok "Silent Spring" (på norsk "Den tause våren") i

1962 ble en global vekker, og åpnet øynene for mange norske naturvernere. Carson fokuserte på giftstoffene som vi sprer i naturen, og som kan oppkonsentreres i næringskjedene slik at kanskje fuglesangen stilner. Samtidig gjorde økologien store framskritt, og økologibøkene til Eugene og Howard Odum gjorde at man begynte å forstå at alt i naturen henger sammen. Vi som studerte biologi på 1960-tallet opplevde denne kunnskapsrevolusjonen, og flere av oss ble sterkt miljøverninteressert. Gjennom studiet fikk vi fersk kunnskap som samfunnet trengte! Og oppgavene sto i kø. På slutten av 1960-tallet begynte Zoologisk institutt på Blindern å abonnere på Argus-utklipp fra avisene angående miljøvern. I 1968 var det nok ikke mange utklippene vi limte inn, men allerede i 1970 var konvoluttene så tykke at vi måtte oppgi å lime alt inn i ringpermene. Hva var det som skjedde?

1970 var det europeiske naturvernåret, og temaet fikk virkelig stor oppmerksomhet over hele kontinentet. Her til lands var det omfattende aktivitet, med en rekke arrangementer, og det folkelige engasjementet var stort og ekte. Samme år fikk vi den naturvernloven som vi fremdeles anvender. Professor Olav Gjærevoll fremhevet

at vi må tenke *økologisk og langsiktig* i vårt forhold til naturen To år senere ble han miljøvernminister i Norges nye Miljøverndepartement. Samtidig ble studieretningen naturforvaltning opprettet på NLH.

2. Et 30-årig internasjonalt perspektiv: Fra forurensning til biologisk mangfold - og deretter opplevelsverdier?

Stockholm 1972: Forurensningene i fokus

For akkurat 30 år siden ble den aller første internasjonale miljøvernkonferansen avholdt, i Stockholm i 1972. Mottoet var "Bare én jord". Denne milepelen hadde både et positivt og et negativt fortegn. Det positive ligger i at verden for første gang kom sammen for å diskutere felles utfordringer på miljøfronten. Det negative ligger i at en slik konferanse var *nødvendig*, for det innebærer at miljøproblemene nå var så påtrengende at man *måtte* møtes. Konferansen fokuserte sterkt på forurensninger, ikke uventet siden dette kan være både åpenbare og akutte problemer. Man fikk blant annet til en konvensjon om forbud mot dumping av giftstoffer i havet. I ettertid har man gjerne betegnet knipet av forurensningsproblemer som "første generasjons miljøproblemer". Vi sliter med dem ennå og må vel kanskje alltid gjøre det, men det var altså særlig denne type miljøproblemer som verden først samlet seg om. (Uttrykket "biologisk mangfold" var ennå ikke oppfunnet, heller ikke "bærekraftig utvikling".) Det bør også nevnes at et norsk forslag om økt støtte til familieplanlegging ble vedtatt, til tross for sterk motstand fra den katolske kirke.

På denne tiden var både faren for en drivhuseffekt (grunnet menneskelige CO₂-utslipp) og faren for økt UV-stråling ved et mulig "ozonhull" (grunnet KFK-gasser fra industriutslipp, sprayflasker etc.) kjente problemer i fagmiljøer, men de kom ennå ikke opp til overflaten i politiske fora. Her lå to store miljøbomber og tikket.

Rio de Janeiro 1992: Biologisk mangfold og klima

Tyve år senere hadde en rekke andre miljøproblemer rukket å nå frem til den politiske bevisstheten. Det skyldtes dels at de var blitt mere påtrengende, dels at forskningen omkring dem hadde gitt bedre dokumentasjon, – og dels at det var dannet nye begreper som kunne drøftes i faglige fora. Vi hadde nå fått begrepet "bærekraftig utvikling", gjennom den globale Brundtland-kommisjonen av 1987, med rapporten "Vår felles framtid". Begrepet er ofte blitt kritisert som ulent, og må konkretiseres. Hovedpoenget er å strebe mot en samfunnutvikling som er av en *opprettholdbar* type, dvs. at man tar vare på naturmiljøet og naturressursene i langsiktig perspektiv. Av fornybare ressurser må man bare høste av overskuddet, og ikke-fornybare ressurser bør brukes bare når det er strengt nødvendig. Hensynet til at også fremtidige generasjoner skal få et godt liv, må stå i fokus. Det ideelle bærekraftige samfunn oppfører seg slik at det kan fortsette i generasjon etter generasjon uten å ødelegge seg selv eller naturverdiene, etter mønster fra økologien. Det gamle bondesamfunnet var forøvrig svært nær et slikt ideal.

Brundtland-kommisjonen av 1987 tok egentlig ikke opp noen originale miljøproblemer. Alle temaene var gamle kjenninger for miljøvernere. Men det var likevel et mesterstykke å få til en formell *politisk global enighet* om at problemene eksisterte, og at de skulle tas alvorlig. Det er nemlig slik at det tar tid fra et miljøproblem blir identifisert til det får politisk oppmerksomhet, og deretter en konkret oppfølging. Kommisjonens suksess skyldtes nok også at den fokuserer mye på bekjempelse av verdens fattigdom, – en utfordring som verden lett kan enes om.

I den andre delen av det internasjonale miljøtoppmøtet i Rio i 1992 lå "bærekraftig utvikling" for kloden under som en premiss. Begrepet "biologisk mangfold" var nå innarbeidet, både faglig og politisk. "Drivhuseffekten" som fenomen var også forlengst nådd opp til den

politiske overflaten, på bakgrunn av mye forskning og faresignaler fra FNs klimapanel. "Ozonhullet" var for såvidt allerede tatt hånd om gjennom en egen internasjonal avtale, og utslippene av ozon-nedbrytende gasser var faktisk redusert til et minimum. Dette er et av de få vellykkede internasjonale miljøtiltakene. Grunnen er enkel: Verden skalv med tanke på konsekvensene. Økt UV-stråling er ikke bare farlig for menneskene, men for de fleste livsformer. Blant annet fryktet man skader på planktonet i havet, som starter alle næringskjedene der. Alle håper nå at tiltakene kom tidsnok, for de ozonnedbrytende gasene holder seg i mange tiår i atmosfæren og fortsetter sin ødeleggende virkning.

Hva fikk man så til i Rio? To globale og viktige konvensjoner så dagens lys: Konvensjonen om bevaring av biologisk mangfold, og klimakonvensjonen. Dette er helt nye temaer siden Stockholmkonferansen, og betegnes gjerne som "andre generasjons miljøproblemer".

Begge konvensjonene er svært viktige for menneskenes og livsmangfoldets framtid på kloden. *Konvensjonen om biologisk mangfold* oppfordrer alle signaturland til å utarbeide en nasjonal strategi, ut fra deres situasjon og spesielle utfordringer. "Kontrollen" består kun i at landene møtes med jevne mellomrom og gjør rede for sitt arbeide. Men det vil jo merkes hvilke som blir "bakerst i klassen", og få ønsker vel å være der. Vi må håpe og tro at vi får til et merkbart løft globalt her. Men fortsatt regner man med at kloden mister omtrent en halv prosent av dyre- og planteartene hvert år. Hovedårsaken er uthoggingen av de tropiske regnskogene. Man forsøkte i Rio å få til en konvensjon om bevaring av skog (med vekt på tropeskokene), men dette strandet dessverre. Mange utviklingsland hevdet (med rette) at de industrialiserte landene hadde fjernet store deler - og ofte det meste - av sine skoger, og at de tropiske landene bør ha like stor frihet til å bestemme over sine egne skoger. Heldigvis fikk man til et kompromiss som ble kalt "skogprinsippene", en global oppfordring

til å praktisere et bærekraftig skogbruk. Dette vedtaket er ingen juridisk bindende konvensjon, men vil forhåpentlig føre til at det holdes fokus på skogene som viktige levesteder for arts-mangfoldet.

Klimakonvensjonen gjelder global reduksjon av drivhusgasser, først og fremst CO₂. Her går oppfølgingen tregt. FNs klimapanel har ment at verden må redusere utslippet i størrelsesorden 70 % dersom vi skal unngå en oppvarming av kloden. I dag sliter vi med å redusere bare noen få prosent. Dessverre ser det ut til at atmosfærens CO₂-innhold kan komme til å doble seg i løpet av 100 år. Været blir da trolig villere og (i hvert fall i Norge) våtere, grana kan bli erstattet av varmekjær løvskog i lavlandet i Sør-Norge, og høyfjellets flora og fauna kan gradvis forsvinne fordi tregrensen vil stige 400 m. I mange verneområder vil de artene vi har forsøkt å redde dø ut fordi det blir for varmt, og annen flora og fauna søftra overtar. Millioner av mennesker kan bli miljøflyktninger på grunn av ekstremt vær, og i visse deler av verden kan det bli tørke med ytterligere mangel på drikkevann. Trolig vil det være billigere for verden å stoppe drivhuseffekten nå gjennom reduserte utslipp, enn å stadig måtte rydde opp etter naturkatastrofer og humanitære lidelser. Her blir det dyrt å være "etter snar", og verdens store forsikrings-selskaper skjelver. Vi biologer skjelver også, fordi drivhuseffekten vil aksellerere utdøingen av arts-mangfoldet. De artene som ikke klarer å vandre for å "finne igjen sitt klima", vil dø ut. Man frykter også at deler av regnskogene vil tørke ut.

Rio-møtet er ellers kjent for sin "Agenda 21", en handlingsplan for miljø og utvikling i det 21. århundret. En viktig del av dette store dokumentet er "Lokal Agenda 21", forkortet LA 21. Her henvender Rio-møtet seg til alle verdens lokalsamfunn, for Norges vedkommende til alle kommunene. Ideen er enkel og genial: Fordi verdens samlede miljøproblemer er en sum av alle landenes og alle lokalsamfunnenes miljøproblemer og feilhandlinger, kan vi snu utviklingen ved at

alle yter sin skjerv. Det er startet opp LA 21-arbeid, mer eller mindre konkret, i de fleste norske kommuner. Dette er en meget viktig oppgave å gå løs på for Bærum kommune (se nedenfor).

Johannesburg 2002: en nedtur?

I høst vil verdenssamfunnet møtes i Johannesburg – møtet som gjerne blir betegnet som “Rio pluss ti”. Man vil drasse med seg alle de gamle problemene, både fra Stockholm og Rio. Vi kan dessverre ikke si at noen av dem er løst. Flere har derimot bare økt i omfang. Det har riktignok vært en god del innsats, men problemene har en tendens til å vokse hurtigere enn innsatsen for å stoppe dem. Forberedelsene til Johannesburg-møtet ser dessverre ikke lovende ut:. Desto viktigere blir det hva de landene og lokalsamfunnene kan få til, hvor miljøvernengasjementet virkelig finnes.*

Er opplevelsverdiene i naturen den neste, store utfordringen?

Er det helt nye temaer som bør få internasjonal oppmerksomhet? Kan vi forutsi hva som vil prege “tredje generasjons” miljøutfordringer? I de siste tyve årene har det grodd fram en faglig dokumentasjon på at naturopplevelser er viktig for vår livskvalitet. Undersøkelser både fra USA, Sverige og Norge viser at kontakt med natur og plante- og dyreliv er med på å gi oss livskvalitet. Fordi naturen er menneskets opprinnelige “hjem”, og det miljøet vår hjerne og kropp er utviklet i, har vi muligens en nedlagt dragning mot naturen. Vi har utforskertrang, utholdenhet og stedsans. I byene omgir vi oss med hunder, katter, papegøyer og potteblomster. Økologen Edward O. Wilson har skapt begrepet “biophilia”, som betyr kjærlighet til liv og andre livsformer. Vi fascineres av fuglenes frie flukt, av blomstenes skjønnhet, av edderkoppen som presist konstruerer sitt nett, og av sneglen på sin tålmodige, nattlige vandring. Kortfattet vil jeg hevde at naturen er en “arena for livskvalitet”. Varig tap av natur er et varig tap for men-

neskenes livskvalitet. Det er ikke uten grunn at naturløse folk (fra Nederland, Tyskland osv.) strømmer til våre nasjonalparker for å oppleve ekte natur. Og de kommer igjen. Med forundring hører de at vi har bygget ut to av tre vassdrag, og at urskog praktisk talt ikke finnes lenger. – Vi som virkelig hadde sjansen. Etter min mening ligger det et håp i at verden kan enes om den fantastiske verdien naturkontakt og naturopplevelse har for menneskenes livskvalitet (gitt at de primære behov er dekket). Da har vi en felles motivasjon som er til nytte for oss selv, for fremtidige generasjoner, og for det fantastiske mangfoldet i naturen.

3. Bærum kommune: “En ledende miljøkommune”?

Bærum kommune er rikt utstyrt fra naturens side: Varierte geologiske og naturtypemessige forhold, innslag av kalkrike jordtyper, et nettverk av vann, elver og bekker, samt et variert kulturlandskap. Hvordan har kommunen forvaltet sin naturarv?

Her er vel både ros og ris aktuelt. Mye av det gamle, mosaikkformete kulturlandskapet er forsvunnet. De dammene og småbekkene jeg husker fra 1950-tallet er drenert eller lagt i rør. Hvor finner jeg i dag salamandre og øyenstikkere, eller det gamle kulturlandskapets rike sommerfuglfauna? Svært mange av beitemene der det gikk kuer og hvor vi plukket nyper langs kantene, er i dag tette byggefelter. Ute på tidligere dyrka mark med vaiende kornåkre ligger i dag skoler, rekkehus og andre anlegg. Flybilder hvert femte år ville vist oss meget store og raske endringer i arealbruken.

Men jeg tror miljøvernbevisstheten i kommunen er relativt god i dag. I hvert fall profilerte kommunen seg i 1999 som “en ledende miljøkommune”, i et hefte over hvordan man har tenkt å følge opp Lokal Agenda 21 (LA21). Det legges stor vekt på å ha tiltrådt den såkalte “Fredrikstad-erklæringen” av 1998, som gir generelle retningslinjer for kommunalt LA 21-arbeide. Med et så høyt ambisjonsnivå er det håp, men kommunen har samtidig gitt seg selv en betydelig fallhøyde.

*Dette avsnittet er skrevet før møtet i Johannesburg.

Og det er en oppgave for Naturvernforbundet i Bærum å puste dem i nakken.

Bærum har flere naturvernområder, og det er registrert en rekke verdifulle “nøkkelbiotoper” som skogbruket eller kommunen selv må ta hensyn til i sin langsiktige arealforvaltning. Senest i juni 2002 ble følgende nye statlige verneområder opprettet i Bærum: Trollmyr naturreservat, Ramsåsen naturreservat (utvidelse), Kjaglidalen naturreservat og Djupdalen landskapsvernområde (sammen med Hole kommune).

4. Kolsås-Dælivann landskapsvernområde: Fra kommunal protest til kommunal stolthet

Fra før har Bærum kommune bl.a. Kolsås-Dælivann landskapsvernområde med fire naturreservater. Området er på ca. fem kvadratkilometer og ble vernet i 1978. Dette er et stort, vakkert og variert natur- og kulturlandskap. I dag er kommunen stolt over dette verneområdet, der verdifulle natur- og kulturkvaliteter er bevart for ettertiden. Og innbyggerne setter svært stor pris på de opplevels-kvalitetene som det innehar. Men da Miljøverndepartementet fremla verneforslaget tidlig på 1970-tallet, protesterte kommunen kraftig. Den mente at plan- og bygningsloven, som kommunen disponerer, ville

sikre eventuelle verneverdier, og at statlig bruk av naturvernloven var både utidig og unødvendig. Da departementet ba om å bli orientert om kommunens planer, viste det seg at en rekke inngrep var planlagt, bl.a. flere byggefelt, en ride-skole, en mulig golfbane, samt planer om hogst av den gamle furuskogen på Kolsåsen. Visse vei-planer lå også og vaket. Departementet valgte da å bruke muligheten til å verne området midlertidig i noen år. Fylkesmannen så de store natur- og kulturverdiene og støttet Miljøverndepartementet. I dag, vel 25 år etter, er altså kommunens holdning snudd til det positive. Ikke nok med det, kommunen har på eget initiativ utvidet det vernede arealet ved aktiv bruk av plan- og bygningsloven. Vi sier bare: “Velkommen etter!”. Ikke i en sarkastisk tone. Men i en anerkjennende tone med gratulerende utropstegn.

Et tilsvarende natur- og kulturlandskap ved Semsvannet ble omtrent samtidig vernet av Miljøverndepartementet i nabokommunen Asker, også der under protester. I dag er også Asker kommune svært stolt over dette området, som bl.a. inneholder en rekke fornminner. Kommunen betegner nå området som sitt viktigste historiske område, og har utnevnt det til kommunenes “tusenårs-område”.

Kolsås-Dælivann landskapsvernområde

Utsikt fra Kolsåsmassivet med Dælivannet omkranset av Dælistogen og jordene til Dalbo gård – en oase for sjælebot og naturopplevelse.

5. Naturvernerne sloss på vegne av fremtiden

Fremdeles er det slik at mange naturverdier må sikres gjennom kamp. Det er hele tiden behov for større eller mindre redningsaksjoner på vegne av fremtiden. Naturvernforbundet i Bærum blir neppe arbeidsløs framover. For nye naturtyper blir sjeldne etter hvert, nye miljøproblemer oppstår, og vi trenger hele tiden lokale, våkne og kompetente "vakhunder". Alle norske kommuner er nå bedt om å registrere viktige naturtyper for biologisk mangfold innen

2003. Gjør Bærum en god jobb her? Og klarer kommunen å holde igjen overfor presset mot markagrensen?

Variierende arbeidsmetoder må brukes: Noen ganger samarbeide, noen ganger konfrontasjon. Men det gir styrke å tenke på at man opptrer på vegne av fremtiden, på vegne av alle de menneskene som skal hente livskvalitet i Bærum i fremtiden. Og man slåss på vegne av mylderet av livsformer som ikke er gitt talerett.

Lykke til!

Masseuttaket oppunder Gommerudåsen og glimt fra guttedager i Vestre Bærum før uttaket

Av Bjørn Aaberg Høvik

Bjørn Aaberg Høvik ble født i Arendal i 1941. Bodd fra 1946 på Bærums Verk, Gommerudveien. Utdannet elektro-svakstrømsingeniør. Overingeniør ved Det Norske Radiumhospital, avdeling for bio-fysikk. Interessefelt: natur, teknologi, klassisk musikk, lokalhistorie, modellfly osv. Styre-/varamedlem i BM 1972–78.

Det nyvalgte styret i Bærum Miljøvern i 1972 ønsket å holde øye på Bærums totale livsmiljø. Derfor fant vi det maktpåliggende å prøve å få myndighetene til å innse det urimelige i at det fine området som lå raskt og lett tilgjengelig for Gommerudåsen reiser seg bak Rykkinn-feltet, skulle bli ødelagt. Eller i verste fall forsvinne helt som friområde og tumleplass for barn ved å bli bebygget.

De som ikke har opplevd dette området oppunder åsen, øst for Helseheimen og vest for Gommerud gård, kan i dag vanskelig, for ikke å si umulig, forestille seg hvilken perle som her ble rasert. Det var ikke bare Bærum Miljøvern som engasjerte seg i denne saken. Også de gamle oppsittere ved Bærums Verk og de lokale vel-lene, samt Sjømennenes Helseheim, reagerte heftig med henvendelser til Bærum kommune. Og gledelig; nyinnflyttere på Rykkinn-feltet reagerte også spontant. De første innbyggerene på det nye store boligfeltet som hadde vært så heldige å kunne bruke stien som gikk gjennom området, opp ura og inn på åsen, og som fra gammelt av også ble benyttet av folk fra Lom-medalen, blant annet når de skulle til Tanum kirke, organiserte sin misnøye gjennom Bærums Verk Vel og det gamle Berger og Rykkinn Vel og sine huseierforeninger og borettslag, samt det nyopprettede Gommerud Vel. Distriktet var faktisk i et slikt opprør at en kvinnelig Ap-politiker interpellerte i kommunestyret, ikke på grunn av saken i og for seg, den var ille nok, men hun spurte ordføreren og forsamlingen omtrent slik:

”Hva kan vi gjøre for i fremtiden å unngå handlinger som til de grader opprører folk.”

Bygningsloven var noe uklar angående masseuttak, og saken var ikke blitt grundig diskutert av noe folkevalgt organ, om den var anmeldt kommunen i det hele tatt. Området var privat, eiet av Løvenskiold Vækerø A/S. Man trengte sand til den videre utbygging av Rykkinn. Det virket som om Løvenskiold og Selvaagbygg bare satte i gang, angivelig for også å ”spare beboerne på Rykkinn for en stor lastebil opp Paal Bergs vei hvert femte minutt med 7–8 m³ sand – spare dem for støy, eksos og trafikk.” Innvendingene fra miljøvernhold ble som vanlig funnet usaklige.

Denne uttalelsen til pressen irriterte meg kraftig. Jeg satt meg ned med tallene som ble angitt: 7–8 m³ hvert femte minutt, førti timer i uka i et års tid. Jeg kom til at på det arealet som skulle berøres av masseuttaket, måtte det ha ligget en firkantet grushaug mye høyere enn åsen bak – åsen ville overhodet ikke vært synlig! Men jeg besinnet meg og unngikk et slikt ”ordkløveri”. Når vi gikk ut offentlig, var vi konsekvent nøkterne og saklige. Men på kammerset kunne det ofte lyne!

Hva var det som gjorde området så attraktivt? Jo, det var fremfor alt den herlige utsikten omgitt av det rike fuglelivet i løvskogen som rådde her oppe – det virket befriende og gjorde en glad til sinns bare å gå de par hundre meterene hjemmefra og opp fra Paal Bergs vei og snu seg rundt og se utover det vidstrakte vestre Bærum og Oslofjorden med Drøbaksundet der ute i det fjerne.

Fem fugleinteresserte gutter som vokste opp i distriktet observerte i begynnelsen av syttiårene hele 121 arter i strøket rundt Gommerudåsen, som grusuttaket inngikk i. Men området hadde enda flere kvaliteter å by på – her var det også to søkk som oftest var fylt med vann. De var ikke akkurat tjern, men de var store nok til at vi forsøkte med mer eller mindre hell å gå på skøyter der i femtiårene. Vanntilsiget fra Gommerudåsen var stabilt. Faktisk har den gamle brønnen

til Gommerud gård lenger øst, under Olaven – aldri vært tom, heter det. Også i nyere tid har dette holdt stikk. Selv under tørkesommeren i 1947, da også Lomma tørket inn, og det måtte hentes vann til alle i distriktet rundt Bærum Verk helt fra Burudvannet, fikk brønnen til Gommerud gård tilsig. Og Sjømennenes Helseheim fikk i mange år sitt vann fra en kilde rett nedenfor det omtalte grusuttaket. Hele dette området fra åsen og sydover – helt til Gommerud skole og langt ned mot Bjørnebærstien og andre steder på Rykkinn-feltet, var svært ofte meget vasstruktent. Drenneringen, først av Gommerud idrettspbane, senere på grunn av all den nye bebyggelsen, har fjernet dette preget. Den fuktige marken sammen med alle løvtrærne, gjorde stedet til en rik biotop. Her krydde det av insekter, fugler og flaggermus. Innimellom var det fine beiteforhold til Løvenskiolds store kuflokk – kuene gikk her hele sommeren igjennom og ble melket fra sommerfjøset to ganger om dagen til ut i sekstiårene.

På grunn av dette stadige tilsig av vann, planla tidligere godseier Carl Otto Løvenskiold i mellomkrigsårene å lage et vanningsanlegg for overrisling av hele det store Gommerudjordet som skråner mot syd. Her var både vann og varme. Dette ble dessverre ikke noe av, men tanken var å dyrke grønne vekster – ikke bare korn og poteter.

Her oppe hadde Krefting-familien ved Bærums jernverk også et stort hage/parkanlegg langs hele åsen på 16 og 17-hundretallet. Søndager fikk ansatte ved verket lov å vandre rundt og beskue herlighetene, som faktisk strakte seg fra Bårdsethaugen i øst til nåværende Helseheimens inngangeport i vest. Jeg husker ennå at vi som vokste opp i området rett som det var støtte på eksotiske og rare planter; kristtorn og epletrær og bærbusker. Mødrene våre var ofte fortvilet; da vi kom hjem til middag, hendte det at vi bare pirket i maten – vi var allerede mette av alt ”det rare” vi fant og åt ute i naturen. ”En vakker dag blir dere forgiftet!”

Det ble også hevdet at munkar fra klosteret på Munkholmen i Oslofjorden hadde hatt urtehager i strøket her. Men alt ble effektivt utryddet rundt 1960 – da ble det for første gang brukt ”moderne rasjonelle metoder” i skogsdriften lokalt; hele området ble sprøytet med plantegift for at løvtrær og annet fanteri skulle gi plass til gran som ble plantet ut. Området så nærmest krigsherjet ut i lange tider etter dette. Det var omkring denne tiden at de hundretalls sandsvaler som i alle år kom med sommeren til oss her oppe under åsen, forsvant totalt. De holdt til i et sandtak rett nedenfor Gommerud gård.

Kreftingene hadde karpedam borte ved selve hovedbygningen ved jernverket. Men de hadde kanskje andre ting rundt omkring også. Jeg husker vi var noen gutter som gikk opp til det senere grusuttaket en sommerettermiddag midt i femtiårene. Vi fulgte en bekk oppover. Det var ikke store vannføringen i den – det så vidt – men den hadde en kildedam på cirka en og en halv ganger to meter. Der stod vannet helt stille. Da vi kom fram gjennom buskaset, ropte de forreste til de andre og pekte ned i vannet: Et nesten blyant langt gul-orange dyr svømte fort rundt og gjemte seg innunder kantene i den lille dammen. Vi sto som fjetret i innpå tyve minutter for om mulig å få et glimt av dyret igjen, men det viste seg ikke. I bøker syntes vi å kjenne det igjen som stor salamander. Senere besøk var også forgjeves – selv om vi snek oss så stille vi kunne frem mot denne lille pytten. Hadde Kreftingene hatt salamandere i sine dammer også? Dette økte bare mystikken og det trolske ved landskapet; omgivelser som ble fullstendig endret og ramponert ved de inngrep som ble gjort for å ta ut masse.

Jotnen – selve trollet i Gommerudåsen – holdt mye til i dette strøket av åsen i gammel tid, sies det. Og Juntåsen heter åskollen opp for grusuttaket. Om jotnen i Gommerudåsen knyttes følgende sagn: Da kirken på Tanum skulle bygges, planla en først at den skulle ligge på en sandvoll ved Wøyen gård. Jotnen likte ikke dette,

han ville ha den lenger unna seg. Så da folk kom for å starte byggingen, fant de ikke materialene de hadde kjørt frem før sent på kvelden. De var blitt flyttet over Isi-elva og opp i nærheten av Kirkerud gård. Så er det vel her kirken skal ligge da, tenkte arbeiderne. De tok flyttingen som et tegn på jotnens vrede, for dette kunne umulig være gjort av kristent folk. Neste dag møtte de grytidlig opp for å starte byggingen på den nye plassen – men materialene var borte igjen! Denne gang fant de dem igjen helt oppe på Tanum-plataet, hvor kirken så ble bygd. Da jotnen i Gommerudåsen så den ferdige kirken, ble han så sint at han nesten sprakk. Rasende tok han til å kaste store steiner etter kirken – mange av dem på flere tonn – og de ligger utover dalen den dag i dag. Rett ovenfor Gommerud skole ligger en stor en. Jotnen ble for øvrig meget sjalu på Kvitekrist da han fikk se den ferdige kirken på Tanum. En slik ville han ha selv, og hugget en kjempestein om til en kirke – «Juntekjerka» ble steinen kalt. Den lå ved foten av Gommerudåsen øst for Helseheimen helt inn i våre dager. Den gikk folk alltid forsiktig forbi for ikke å forstyrre Jotnen når de kom ned stien over åsen på vei fra Lommedalen til Tanum kirke. I dag er Juntekjerka sprengt i filler. Men prekestolen, som han først glemte og så ikke fikk plass til inni, står fremdeles som en topp i bergene bak Helseheimen.

Om dagens lovverk var blitt utformet den gang, ville trolig dette sagnet alene ha stoppet inngrepene som gjorde så stor skade på dette området. Det er derfor trist å tenke på at dette verktøyet ikke var tilgjengelig da vi trengte det som mest i 1970-årene. Idag er smådammene og mye av de fuktige områdene borte, terrenget er endret, og det fanger ikke opp vann som før.

Da virksomheten ved masseuttaket ble avsluttet, innrømmet man at det heller ikke hadde svart til forventningene økonomisk sett. Det var langt mer stein enn sand i massene enn det de første prøvene hadde antydnet. I de reguleringsbestemmelsene området senere fikk, het det at

det skulle beplantes med stedege vekster. Det ble aldri gjort. Området fremsto i tiår som et goldt sår i landskapet – skammelig synlig langt utover Oslofjorden. Man fikk også beskjed om

rasfare fra geologisk ekspertise, og området måtte sikres med en voll.

Og BM fikk ettertrykkelig vist at lokallagets nærvær trengtes.

Nye Fornebu – en utfordring for natur- og miljøvernet

Av Torbjørn Endal

Torbjørn Endal (f. 1958). Bor med familie på Eiksmarka. Oppvokst på Ullern, nær grensen til Bærum. Utdannet kjemi-ingeniør fra Oslo Ingeniørhøgskole. Hovedsakelig jobberfaring fra medisinsk mikrobiologi vedrørende mennesker og dyr. Jobber nå ved Veterinærinstituttet i Oslo. Interesser: Natur, miljøvennlig livsstil, alternativ energi, enkelt og opplevelsesrikt friluftsliv, biologisk mangfold, musikk og fotografering. Har tidligere vært kontorleder, er nå styremedlem i NiB og styremedlem i Eiksmarka Vel.

Utviklingen av det nye Fornebu har vært en spennende prosess å følge. I oktober 1998 var en nær 60 år lang epoke med Fornebu som hovedflyplass over og en ny stod for tur. Fornebu skulle utvikles til et bolig-, nærings- og rekreasjonsområde.

Siden tidlig på 1990-tallet engasjerte NiB seg i de overordnede løsningene for Fornebu som bolig-, nærings- og rekreasjonsområde. I uttalelsen til konsekvensutredningsprogrammet i 1996 tok NiB opp prinsipper for grønnstrukturen, frigjøring av strandsonen, trasévalg og løsning for kollektivtrafikken, gjenbruk av materialer, energi-

bruk, m.m. Fra naturvernhold var det viktig å få en god utnyttelse av arealene til boliger, slik at presset på de grønne lungene i boligsonen i det øvrige Bærum og marka ville bli mindre.

Parallelt med planarbeidet har NiB særlig vært engasjert i sikring av naturreservatene i området, spesielt fuglereservatene i Storøykilen og i Koksa. På Storøya lå nord-syd rullebanen på det som en gang var flyplass. NiB ville at mesteparten av Storøya skulle legges ut til friområde.

Sentral i arbeidet for å sikre naturverdiene på Fornebu var Komitéen for etterbruk av Fornebu (KEF). KEF ble stiftet på initiativ av Ketil Knutsen og ble et samarbeidsforum for ulike interesseorganisasjoner og velforeningene i Lysaker-, Fornebu- og Snarøy- området. Ornitologene var den drivende kraften i KEF og deres innsats har vært uvurderlig i Fornebus planleggingsfase. Styremedlem Torbjørn Endal har hele tiden representert NiB. KEF ga ut en rapport som beskrev hvorfor området er artsrikt, hva mangfoldet består av, ikke minst når det gjelder fugler og karplanter. Rapporten kommer med anbefalinger om hvordan området bør utformes for å ivareta naturverdiene. Sommeren 2002 ble artslisten supplert med insekter. KEF-rapporten vil danne et viktig grunnlag for oppfølging av naturkvalitetene i tiden fremover.

Kunne noe vært bedre?

Striden om utnyttelsen av tomtearealene på Fornebu har vært et spøkelse som hele tiden har

fulgt fremdriften i planleggingen. Hvor mange og hvilke type boliger? Ny amerikansk ambassade på Storøya? I vernet av biologisk mangfold er nett-opp arealplanlegging viktig. Områder av tilstrekkelig størrelse og utforming må sikres. Derfor er utfallet av striden mellom Oslo kommune og Staten som grunneiere i området viktig.

Bærum kommune som planmyndighet har utført planleggingsarbeidet med fast hånd og har vært åpen for innspill. Det er oppmuntrende å se at tanken om bærekraftig utvikling fikk bred innpass i innledningsfasen av dette store utbyggingsprosjektet.

NiB hadde helst sett bredere buffersoner mot naturreservatene og at bebyggelsen på Storøya hadde blitt trukket et par hundre meter inn mot sentrum. Slik naturreservatene ligger, lange og smale, er de veldig sårbare overfor menneskelige aktiviteter. Snaue 400 mål natur-/ friområde på Storøya vil bli heller lite fordelt på 15.000 nye innbyggere og et tilsvarende antall nye arbeidsplasser i området. I tillegg må Storøya, som får badestrand ytterst, forventes å bli et populært utfluktsmål for store deler av Bærum øst og Oslo vest med potensielt over 50.000 brukere.

Underveis har NiB savnet visjoner om bruk av miljøvennlig teknologi i for eksempel avfallsbehandling og energibruk. Det er ennå ikke for sent å ta noen virkelig fremtidsrettede grep i så måte, men det haster. Det er vedtatt at persontransporten mellom Lysaker og Fornebu vil bli betjent av en førerløs og støysvak automatbane.

I forholdet mellom arealer til boliger, næring og natur hadde NiB gjerne sett mer dreining til fordel for natur, særlig på bekostning av næringsarealene. Telenors kontorbygg fremstår som en mastodont som nærmest truer strandsonen med sin overhengende fasade der den stjeler fjordutsikt fra boligsonen. Områdets naturkvaliteter og åpne rom skulle i langt større grad kommet de nye beboerne til gode. Ved mer kompakt boligbygging kunne naturområdene blitt større og bedre.

Grønncorridorene i området bør få et naturlig preg med minst mulig parkmessig oppar-

Fjellerke

Denne fuglen er observert på Fornebu de siste vintrene.

Foto: Andreas Gullberg

Dragehode

Forekomsten av denne sjeldne planten er et eksempel på det særdeles rike plantelivet på Storøya.

Foto: Torbjørn Endal

beidelse. Det innebærer etablering av mye busk og kratt. Anleggelse av gressplener må begrenses til fordel for spredning av stedegen vegetasjon. NiB er fremdeles bekymret for at ulike barrierer kan ødelegge for biologisk funksjonelle grønnkorridorer.

Området har lokale stammer av rådyr og rev. Mink er observert og grevling må antas å finnes her. Sammen med fuglene har de krav på skjul, tilgang på mat og gode muligheter til å forflytte seg innen området. Grønnkorridorer vil fort kunne møte stengsler i form av veier og bygninger. I krysningspunktene er det meget viktig at korridorene ikke blir brutt. Derfor må veier og banetraséen ikke løpe i samme plan som grønnkorridorene.

Den største bekymringen dreier seg nok om skjebnen til de mange arter rovfugl som er å se i luftrommet her ute. Rovfugl og hakkespetter krever generelt store arealer for å trives. Derfor har blant annet størrelsen på buffersonene vært et hett diskusjonstema. Det er grunn til å frykte at en del av disse artene vil forsvinne fra området.

Fra naturvernhold påpekes eksempelvis følgende viktige elementer ved utformingen av det nye Fornebu:

1. Opprettelsen av et miljøoppfølgingsprogram i samarbeid mellom Statsbygg, Oslo og Bærum kommuner.

2. Alt overflatevann ledes slik at vanntilførselen til våtmarksområdene i vikene blir sikret.
3. Energiforsyningen må legge vekt på fleksible løsninger. Næringsområdet forsynes med energi via store varmepumper som utnytter temperaturen i sjøvannet.
4. Restriktive holdninger til antall P-plasser og utnyttelsen av disse.
5. Gode og fremtidsrettede systemer for kollektivtransport.
6. Styring av menneskelig ferdsel gjennom fysisk tilrettelegging av terreng og vegetasjon.
7. Opprette naturlige og ubrutte forbindelser mellom Lysakerfjorden, Holtekilen, Storøykilen og Koksa.
8. Omfattende innsamling av frø og stiklinger fra stedegen vegetasjon som benyttes til å etablere ny vegetasjon for å gi god beskyttelse til naturreservatene.
9. Gjenskaping av det lett kollete terrenget på Storøya ved hjelp av masser fra området.

NiB retter en spesiell takk til Ketil Knudsen, Morten Bergan og Odd Røse for deres uvurderlige bidrag til å kartlegge og verne om naturverdiene på Fornebu og Oksenøya. Uten deres utrettelige og innsiktsfulle innsats ville mange naturverdier i utviklingen av Fornebu blitt borte.

Bjergholmen sett fra Storøya

Hva er bygda Bærum uten Naturvernforbundet?

Av Tore Killingland, generalsekretær Norges Naturvernforbund

Miljøbevegelsen har utviklet seg og blitt mangfoldig. Men bare Naturvernforbundet er representert i kommunene og virker der. De lokale foreningene vokser og faller ofte med aktuelle sakers utvikling. Det skal kraft til å holde ut mot en utvikling som i pressområder mer fortoner seg som avviking av naturverdier, kulturlandskap, ja til og med identitet. Men i Bærum har foreningen etablert seg og arbeider jevnt i år og uår. Jeg er stolt av det arbeidet som er nedlagt av dere i Bærum og den kjærlighet dere viser til bygdas naturverdier som har nasjonal, ja også internasjonal verdi. Vi sier ofte om lokalforeningene at de er «lokale vakthunder» i en tid da vi synes å gå fremover med to ganger lyd-ens hastighet og en halv gang fornuftens hastig-

het. Dette jubileumsåret er også jubileumsår for FN's første miljøkonferanse i Stockholm i 1972 og 10 år etter den tilsvarende Rio-konferansen der «Tenke globalt og handle lokalt» var et sentralt motto. Naturvernforbundet i Bærum er en solid klippe i vårt internasjonale nettverk som gjennom lokalt arbeide oppfyller dette ved å arbeide for å bevare de nasjonale og internasjonale verdier i kommunen.

Bærum kommune holder hardt på at den er *bygda* Bærum. Men hvordan ville den sett ut uten Naturvernforbundets trofaste tillitsvalgte i bygda? Det er ikke tvil om at foreningens arbeide over mange år har betydd en forskjell for bygdas utvikling, slik at den på tross av det politiske flertallets definisjon av utvikling, fremdeles kan kalle seg *bygda Bærum*. Jeg ønsker dere lykke til med nye ti-år og gleder meg til et fortsatt trivelig samarbeide!

Bærum – bygda med den flotte naturen

Av Gjermund Andersen, daglig leder i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

Bygda med store ressurser og mange gode planer, men med 100.000 innbyggere, med kjempepress på natur og på kulturlandskap. Bygda med det eldste, det største og det sterkeste lokallaget i naturvernfamilien.

30 år er ingen alder, men tenk på alt som er utrettet. Mange vil peke på alt som er forandret – jeg vil peke på alt som er bevart, og som ikke hadde vært det uten lokallaget. Tenk på det

enorme presset på markagrensa, tenk på alle ønskene om å bygge ut grønne lunger, tenk på Kolsås og de andre verneområdene, tenk på Tanumplataået og de andre gjenværende jordbruksområdene, tenk på vassdragene og strandsonen! Hva kunne ikke gått tapt uten et våkent og hele tiden aktivt lokallag?

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus hilser dere alle og takker for 30 års innsats. Dere blir ikke arbeidsledige de neste 30 årene heller, så vi ser fram til nye felles krafttak for de grønne verdier. Stå frem som dere stevner!

Hjalmar Munthe-Kaas Lund

Av Christian Eitrem

Stå vakt om naturen! Slå angrepet ned!

Dem opp mot de hissigste hjerner!

La fjellvidden hvile i soldagens fred

i dryss av de evige stjerner!

Disse linjene fra Theodor Casparis kjente dikt sammenfatter Hjalmar forholds til naturen. For ham var det et kall å verne den mot uvettede inngrep, en oppgave han skjøttet uopphørlig. I foredrag, avisartikler, under debattmøter og i faglige fora talte han mot naturødeleggelsene.

Han var BMs markante profil fra starten av til han døde i 1987. I disse 15 årene arbeidet han utrettelig for naturvernsaken lokalt. Tidligere hadde han vært aktiv i ØNV.

Hjalmar Munthe-Kaas Lund var født i Trondheim, i 1913, men kom til Bærum som ganske ung, der familien hadde tilknytning til Helgerud gård. Etter å ha avlagt examen artium, studerte han kjemi, et fag han også praktiserte tidlig i sin karriere. Senere studerte han zoologi, som han fordyppet seg i og utøvet resten av sitt yrkesaktive liv. Først som bestyrer av zoologiavdelingen ved Tromsø Museum, deretter som forsker ved havforskningsstasjonen Flødevigen i nærheten av Arendal. Så fulgte oppdrag for Statens Viltundersøkelser. Senere underviste han ved Landbrukshøyskolen på Ås. I tiden frem til han ble pensjonist arbeidet han ved Zoologisk museum på Tøyen. Som pensjonist ble han naturverner på heltid.

Utallige er de artikler han skrev om dyr til fagtidsskrifter og ukeblader. Gjennom sine radiokåserier om fugler ble han kjent som "fuglemannen". Han forfattet en rekke bøker om naturen, både barnebøker og temabøker. En av dem – "Dyreliv i vann og vassdrag" – kom i 1970 og ble en uunnværlig håndbok for sportsfiskere og andre naturinteresserte.

Naturvernere går ofte på nederlag. Men selv i nederlaget forble han optimisten. "Neste gang" – pleide han å si. Og han var aldri bitter på sine motstandere. "Det skaper bare støy i informasjonskanalen." Om fremtiden kunne han si: "Si meg hvordan det går med naturen, så skal jeg si deg

hvordan det går med mennesket." Han gledet seg over hvert tegn i tiden som fortalte at naturvernet var på fremmarsj.

En gruppe på vel 40 fulgte ham da han la ut på sin siste tur til området rundt Dælivannet på vegne av BM. På sin sjarmerende og usminkede måte la han ut om naturtyper og dyrelivet i skog og vann. Et uttørket tre måtte få stå. Det ville bli en aristokratisk bolig for en huleruger. Han fortalte om bygdeborgene Gråmagan og Tjuenborg. Og han snakket om Dælibekken, selvfølgelig. I gammel tid var den en god gytebekk for sjørret. Den gang het den Vebekk, den hellige bekken.

Bekken spilte en helt sentral rolle hos Hjalmar. Enten den kom fra et høyt fjellsvann for å tømme dypt nede i en fjordarm, eller den kom fra Bærums vidstrakte åser, mange tjern og glemte setervanger, for mot slutten av sin ferd å ende i rør under et veianlegg, så utgjorde den et viktig element i naturens store kretsløp. Ikke minst endene i Engervannet satte nok stor pris på denne omsorgen.

Det var en berikelse å vandre i skog og mark sammen med Hjalmar. Med sitt kunnskapsforråd var han en kilde til inspirasjon. Naturen var for ham menneskets geografi av håp.

I fem år var han lokallagets formann. Under ØNVs årsmøte i 1987 ble han utnevnt til æresmedlem av fylkeslaget.

Han døde 16. juni 1987, 74 år gammel.

Sitater fra Ivar Alvers minneord i Budstikka (18.06.87):

"Han var en kjempende ridder for alt som levde og vokste i naturen, og han var aldri redd for å stille sine tanker ut offentlig."

"Hjalmar Munthe-Kaas Lund var en av de få mennesker i vårt land som i praktisk miljøvernpolitikk viste at liv og lære var ett."

I naturen fikk Hjalmar inspirasjon, der fant han skjønnhet, og der så han kilden til selve livet. For i hans verden var det ikke bare det som kunne veies, måles og tallfestes som var virkelighet i strengeste forstand.

Æresmedlemmer

Av Christian Eitrem

I sin omtanke for naturen har noen gått foran og satt dype spor. Ved sine sakkunnskaper og formidlingsevner har de tydeliggjort viktigheten av å verne den for etterslekten. For sin innsats er de utnevnt til æresmedlemmer av enten fylkeslaget eller forbundet.

Deres engasjement har ansporet de mange lokalt til å "stå på" for å beskytte naturen og verne miljøet på sitt hjemsted.

Vi er æresmedlemmene stor takk skyldig!

Æresmedlemmer i ØNV fra Bærum

Foto privat (1960)

ASBJØRN OMBERG

Født 1902. Bodde på Løkkeåsen fra 1939 til han døde i 1993. Mangeårig journalist i Morgenposten; redaksjonssekretær og politisk medarbeider og fast film- og teater-

anmelder. En kunnskapsrik journalist med sterke meninger.

Formann i ØNV fra 1965 til 1968. Æresmedlem 1969, blant annet for sin innsats for å verne bjørnen i Vassfaret. Viste stor interesse for arktiske strøk: foretok flere reiser til Svalbard og Øst-Grønland. Formann i Norsk Polarklubb. Redigerte Polarboken i 27 år sammen med blant annet Helge Ingstad. Motarbeidet utvidelser av Oslo Lufthavn (Fornebu). Fikk innført bussruten til Løkkeberg og ble kjent som "Løkkeberg-bussens far".

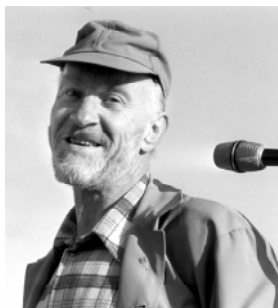

Foto: Karl Braanaas

HJALMAR MUNTHE-KAAS LUND

Æresmedlem 1987. Nærmere omtale på side 75.

Æresmedlemmer i NNV fra Bærum

OSCAR THAMS BREIEN

Født 1919. Oberstløytnant. Bodde i Bærum fra 1954 til han døde i 2000. Æresmedlem 1983.

Trofast medarbeider i NNV, hvor han utførte et betydelig arbeid i forbindelse med etableringen av Hardangervidda nasjonalpark (1981) ved konstruktivt å samle krefter om oppgaven, blant annet gjennom Samarbeidsrådet for naturvern-saker. Viste stort pågangsmot og stor samarbeidsvilje. Arbeidet også med en rekke andre høyt prioriterte vassdrags- og vernesaker.

Foto: Privat

NILS BORCHGREVINK

Født 1918. Bosatt i Bærum fra 1949. Oberstløytnant. Offiser 1940. Medlem av NNV fra 1946. Æresmedlem 1984.

Bidratt til å klargjøre og utdype viktige sider ved natur- og miljøvernet gjennom sine mange artikler i aviser og fagtidsskrifter. Særlig kjent for sin analytiske artikkel "Naturvernets systematikk" (1973).

Styreverv i OOF. I ØNV var han både viseformann og styremedlem, og fungerte også som

Foto: Privat

formann i én periode. Arbeidet for turveier og sykkelveier og kollektivtransport. Ettertraktet turleder og foredragsholder.

Foto: NNVs arkiv

MAGNE MIDTTUN

Født 1923. Bosatt i Bærum fra 1964. Medlem av NNV fra 1947. Æresmedlem 1993.

Skogbruker i Østerdalen fra 1951 til 1963. Norsk Skogbruksmuseums første styreformann og

senere æresmedlem.

NNVs første generalsekretær, fra 1963 til 1978, og var i denne tiden den drivende kraft innen det organiserte naturvernet i Norge. Senere konsulent i NNV til 1989.

Fylkesmannens oppsynsmann for verneområdene i Asker og Bærum fra 1981 til 1990.

Statens Naturvernråds hedersrose 1984.

KJELL BAALSRUD

Født 1921. Bosatt i Bærum fra 1959. Medlem av NNV fra 1955. Æresmedlem 2001.

Siv. ing. fra NTH 1947.

Arbeidet med mikro- og marinbiologi ved forskningsbidrag og stipendier til

1955. Deretter forskning omkring bruk av vann, forurensning av og tilstanden til vann i våre vassdrag, innsjøer og fjorder. Medvirket til opprettelsen av Norsk institutt for vannforskning (NIVA), som han ledet til 1981; seniorforsker til 1988. Tidligere styremedlem og leder for Oslofjordens Fri-luftsråd. Aktiv i NiB fra 1972.

Initiativtaker til stiftelsen av Naturvernforbundets Venner i 1998 for å støtte NNV da forbundet hadde økonomiske problemer. For-eningen ytet NNV lån og kapitalbidrag. Dette gjorde det mulig for NNV å fortsette sin virksomheten som landets fremste natur- og miljøvernorganisasjon. Venneforeningen kunne avvikles i 2001.

Foto: Privat

Medlemmene utgjør ryggraden i naturvernarbeidet

Av Finn Otto Kvillum

Det er medlemmene som gjør naturvernarbeidet mulig ved å betale den årlige medlemskontingenten til NNV. Dette er i seg selv innsats god nok.

I en avisartikkel i Budstikka i oktober 1990 stod det at "Naturvernforbundet gjør suksess i Bærum". NNV sentralt hadde iverksatt en telefonvervekampanje som også kom lokallaget i Bærum til gode. Vervekampanjen førte til en fordobling av medlemsmassen. Men det er en hake ved slike vervekampanjer. Mange av dem som verves lar seg overtale, men brenner i bunn og grunn ikke nok for saken. De faller dessverre fra etter kort tid.

NiBs medlemsutvikling ser slik ut:

1986	728	1994	1.268
1987	1.018	1995	1.265
1988	1.063	1996	1.220
1989	1.220	1997	1.004
1990	2.641	1998	983
1991	2.215	1999	906
1992	1.605	2000	811
1993	1.753	2001	836

Mesteparten av nedgangen på ca. 500 medlemmer fra 1993 til 1994 må tilskrives at NNV gikk ut og erklærte seg som motstander av at Norge skulle bli medlem av EU. I 1996 kom

det frem at NNV hadde et akkumulert under-skudd og at forbundet var på randen av konkurs. Det gjorde ikke saken bedre at NNVs sentralorganisasjon ikke fungerte som den skulle. Den interne striden fikk brede oppslag i mediene. Nedgangen på ca. 200 medlemmer fra 1996 til 1997 skyldtes nok derfor i stor grad manglende tiltro til NNV, selv om de enkelte lokal-lagene fungerte tilfredsstillende.

Tallene forteller med all tydelighet at som organisasjoner flest, har også NiB opplevd medlemssvikt. Det er en liten trøst at dette har rammet alle typer organisasjoner – fra kristelige

foreninger til politiske partier, men man kan spørre seg hva som skal til for å snu trenden. Der ligger en stor utfordring for alle som arbeider i foren-inger med ideelle formål.

NiB har de siste årene lagt ned et betydelig arbeid for å verve nye medlemmer. Blant annet er det utarbeidet vervebrosjyrer som tar for seg de lokale forhold.

Både nasjonalt og lokalt får naturvernet god dekning i mediene, og folk flest verdsetter det arbeidet som gjøres. Muligheten for en økning av medlemsmassen burde derfor i høy grad være til stede.

Organisasjon og arbeidsform

Av Finn Otto Kvillum

Naturvernarbeidet er helt og holdent basert på frivillig innsats. Styremedlemmene kommer og går og deres innfallsvinkler for å delta i arbeidet kan ha forskjellig utgangspunkt. Noen deltar fordi de har et overordnet syn på naturvernet, andre vil gjøre en innsats for naturen og miljøet i den kommunen hvor de bor i, mens andre igjen er opptatt av en bestemt vernesak. Fellesnevneren er at verne-tanken har slått rot hos den enkelte.

La oss ta en titt på hvordan lokallaget er blitt drevet gjennom disse 30 årene.

Styrene

Styrene de første årene besto av styreleder, fire styremedlemmer og to varamedlemmer. På årsmøtet i 1991 ble nye vedtekter vedtatt som innebar en styrking av styrene som siden har bestått av styreleder, nestleder, fire styremedlemmer og fire varamedlemmer. Tidvis har det vært fem varamedlemmer.

NiB har i mange år fulgt den praksis at alle varamedlemmene samt de tre medlemmene i valgkomitéen innkalles til styremøtene. Dermed oppnås et bredere styremiljø. De få gangene det votes, stemmer selvsagt bare styremedlem-

mene. En fordel ved å ha med valgkomitéen, er at der sitter som regel tidligere styremedlemmer eller personer som på annen måte har engasjert seg for NiB. De bidrar til kontinuitet, og styret nyter godt av deres erfaringer.

Arbeidsgrupper/ Konsulenter

Saksbehandlingen i lokallaget har foregått gjennom regelmessige styremøter. Oppgavene er blitt fordelt mellom styremedlemmene, men det er blitt trukket særlig store veksler på lederen.

Til å støtte styret i dets arbeid, ble det tidlig opprettet arbeidsgrupper: Informasjons- og aksjonsgruppe, forurensningsgruppe, areal-disponeringsgruppe og juridisk gruppe. Tanken var at gruppevervene skulle ivaretas av personer utenom styret. De to første gruppene var aktive, mens oppgavene til de to siste måtte fordeles mellom styremedlemmene selv.

Ordingen med arbeidsgrupper ble etter hvert forlatt og styret knyttet til seg flere konsulenter innen ulike fagfelt. Dette var aktive medlemmer, hvorav de fleste ikke hadde hatt styreverv tidligere. I de senere årene har bare 1–2 personer fungert som konsulenter.

Lokallaget som høringsinstans

Lokallagets mest brukte måte å fremme sine synspunkter på har vært gjennom høringsuttalelser til reguleringsplaner, kommuneplaner og -meldinger. Dette har vært et viktig og tidkrevende arbeid. For å få best mulig gjennomslag i enkelte saker, er høringsuttalelsene blitt kombinert med leserinnlegg og/eller reportasjeartikler i Budstikka. Gode eksempler er Bråtjordet, Østre Hosle jordene, Jarmyra og Haga Golfbane.

NiB har i liten grad benyttet seg av aksjonsformen. Et par ganger er det blitt arrangert opp- og nedtog med appell foran Rådhuset før kommunestyret behandlet en sak som lokallaget var særlig opptatt av, for eksempel da NiB appellerte til kommunestyret om ikke å omregulere landbruksarealet ved Griniveien til golfanlegg.

Kontorledere

I 1986 fikk styret en ny medarbeider. Da ble lokallagets første kontorleder, Helge Fritsen, ansatt. Med sin bakgrunn som naturfaglærer ved Dønski vg. skole og tidligere arbeid som kommunal planlegger, ble han til stor nytte for styret. Han gjorde en fortjenestefull innsats for lokallaget.

I 1994 ble Torbjørn Endal kontorleder. Han var særlig opptatt av helheten og samspillet i naturen og hadde botanikk og fugler som spesielle interessefelt. Endal var en solid støtte for lokallaget og bidro til at det ble bedre tilpasset tidens kommunikasjonsform med internett. Han utførte som kontorleder langt mer for NiB enn det som kunne forventes. På årsmøtet i 2001 ble Endal innvalgt som styremedlem. Han gikk av som kontorleder 1. august samme år.

Mediene

Asker og Bærums Budstikke er desidert det medium som mest og best har dekket NiBs virksomhet. Budstikka og NiB har i flere saker tatt forskjellig standpunkt, og det skal ikke legges skjul på at NiB gjerne hadde sett at avisen hadde vært en mer konsekvent talsmann for naturverninteressene. Blant annet kunne avisen i større grad konfrontert de politiske partiene med de

overordnede planene for natur- og kulturlandskapet som de har vedtatt, men som de stadig vekker ser bort fra i den enkelte reguleringssak.

Turarrangementer

Særlig i den første tiden ble det arrangert turer for medlemmene og andre interesserte. Miljøvern- dagen, 5. juni, ble spesielt markert på denne måten. Mange var de stedene hvor turene gikk til, ja, Bærum ble turgått fra "fjellene" og skogene til det urbane og kyststripen med skjærgården.

Åpne møter

Gjennom årene er det blitt arrangert en rekke åpne møter hvor viktige temaer for natur- og miljøvernet i Bærum er blitt drøftet.

Fondet Naturvernopplysning

Kolsås-Dælivann området ble vernet som landskapsvernområde ved Konglig resolusjon i 1978. Denne begivenheten ble i 1982 fulgt opp med utgivelsen av et hefte om naturverdiene i dette området. Omtalt på side 24.

Inntekten av salget gikk til opprettelsen av fondet Naturvernopplysning. Fondet har siden finansiert utgivelsen av NiBs 20 års jubileumsnummer av Nøttekråka, bidratt til utgivelsen av boken "Bekkene i Bærum som ble borte" og støttet også utgivelsen av dette jubileumsnummeret av Nøttekråka.

Samarbeidspartnere

En viktig samarbeidspartner er fylkeslaget NOA. Dessuten har NiB et verdifullt samarbeid med OOF hvor lokallaget ble medlem i 2002. NiB er også medlem av Oslofjorden Friluftsråd.

I Bærum har NiB hatt et godt samarbeid med blant annet Asker og Bærum Bonde og Småbrukerlag, Asker og Bærum Bondelag, Bærumsmarkas Venner samt Norsk Ornitologisk Forening – Avd. Asker og Bærum. Dessuten bør nevnes kontakten med Eiksmarka Vel, Gjøttum Vel, Skui Vel og Tanum Vel.

På kommunalt nivå har det vært et godt samarbeid med Natur- og idrettsforvaltningen, tidligere Park- og idrettsvesenet.

Styreledere i Naturvernforbundet i Bærum 1972–2002

1972	Dag Fjeldstad	1987	Jens Erik Røste
1973	Hjalmar Munthe-Kaas Lund	1988	Jens Erik Røste
1974	Hjalmar Munthe-Kaas Lund	1989	Jens Erik Røste
1975	Hjalmar Munthe-Kaas Lund	1990	Jens Erik Røste
1976	Frithjof Funder	1991	Jens Erik Røste
1977	Frithjof Funder	1992	Kjell Driveklepp
1978	Frithjof Funder	1993	Kjell Driveklepp
1979	Frithjof Funder	1994	Tom Ekeli
1980	Hjalmar Munthe-Kaas Lund	1995	Tom Ekeli
1981	Johannes Bjørkeli	1996	Tom Ekeli
1982	Tove Nakken	1997	Tom Ekeli
1983	Tove Nakken	1998	Finn Otto Kvillum
1984	Rolf Mjelde	1999	Finn Otto Kvillum
1985	Hjalmar Munthe-Kaas Lund	2000	Finn Otto Kvillum
1986	Jens Erik Røste	2001	Finn Otto Kvillum
		2002	Finn Otto Kvillum

Tre ledere og halve historien

Fra venstre Jens-Erik Røste (6 år), Tom Ekeli (4 År) og Finn Otto Kvillum (5 år)

Miljøvernprisen

Av Finn Otto Kvillum

Prisen ble innstiftet på årsmøtet i 1975 etter forslag fra BMs styremedlem Axel Wannag. Forruten å være et ledd i lokallagets opplysningsvirksomhet, skal den bidra til å synliggjøre naturvernarbeidet i Bærum. I følge vedtektene er det styret som skal kåre prisvinneren, men medlemmene kan gjennom kalenderåret foreslå kandidater. Prisen skal utdeles på årsmøtet når enkeltpersoner eller organisasjoner er funnet verdig.

Asker og Bærums Budstikke har i en årrekke skjenket enten en akvarell, en tegning eller et grafisk verk til prisvinneren.

Nedenfor gjengis navnene på alle som har mottatt miljøvernprisen og begrunnelsen for tildelingen.

1975 Nils Borchgrevink

I en årrekke har han utdypet og klargjort viktige sider ved natur- og miljøvernet gjennom sine mange leserinnlegg og artikler i aviser og tidskrifter. Han har arbeidet målbevisst for turveier, sykkelstier og kollektivtransport og vært en ettertraktet turleder og foredragsholder.

1976 Stig Andersen

Pådriver bak aksjonen for å bevare bebyggelsen på Løkketangen og gamle Løkke bro. Aksjonen fikk stor oppslutning. Visjonen om et mykere samfunn og evnen til å tenke i nye baner for å nå målet lå også bak tildelingen.

1977 Elisabeth Bjørnstad og Cecilie Hegle

De to pikene på 10 år protesterte mot bilvei i turveien langs Øverlandselva ved Kloppa. Dette medvirket til å stoppe veiprojektet.

1978 Idar Dworsky

Som el-verksjef gjorde han en fremragende innsats for å skape forståelse for energisparing, bl.a. ved å arrangere temauke for elevene ved skolene i Bærum.

1979 Erik Østbye

Gårdbrukeren på Dalbo for aktivt jordvern og jordbruksinformasjon til skolebarn.

1980 Sverre Olsen

Mangeårig, utrettelig arbeid med fiskeoppdrett og vern av fiskebestanden i Bærums vassdrag.

1981 Ikke utdelt

1982 Ikke utdelt

1983 Harald Kolstad

Stort engasjement for natur- og kulturvern i Bærum. Spesielt ble fremhevet hans innsats for gjennomføringen av Vestmark- vandringene i samarbeid med idrettslaget Jutul der tusenvis av bæringer har fått del i naturglede og lokal-historiske kunnskaper.

1984 Skui Vel

Motarbeidet luktplagene fra Isi avfallsdeponi der VEAS mellomlagret slam. Engasjerte seg også mot motorcrossbanen som lå i naturområdet ved siden av avfallsdeponiet.

1985 Teknisk utvalg i Bærum kommune

Vedtok to års prøvestans i giftsprøyting av veigrøfter.

1986 B. Christian Jenssen

Utviste et sterkt engasjement gjennom Folkeaksjonen mot videre utbygging av Fornebu og utfordret de politiske myndighetene til å ta miljøansvar.

1987 Tanum Vel

Styret i Tanum Vel kjempet for å bevare Tanumskogen som natur- og friluftsområde.

1988 Ingolf Kristiansen

Lang og trofast innsats for å bevare naturkvalitetene og miljøet på Kalvøya.

1989 Per Øien

Han og hans kone Kristine bygget opp arboretet på Øverland.

1990 Torbjørn Haslestad

Åpnet Stein gård for barn for at de skulle kunne oppleve et levende gårdsmiljø.

1991 Odd Røseeng

Høyt respektert innsats for plantelivet i Bærum med registrering av floraen bl.a. på Kalvøya, Tanumplataet, i Stubberud Skogpark og på Hosle.

1992 Trygve Christensen

For sitt arbeid for vern av Bærumsmarka og sitt forfatterskap om markas historie. Tok initiativet til stiftelsen av Bærumsmarkas Venner.

1993 Kirsten Jacobsen

Hun har gjennom Budstikkas debattspalter gitt viktige bidrag til gagn for natur- og miljøarbeidet.

1994 Bjørn Kåre Salvesen

Utrettelig innsats for Bærumsmarka og for kampen mot boligbygging i Østernvann-området.

1995 Ragnhild og Johnny Fagerstrøm

Ekteparet har i mange år gjennomført selvpålagt kildesortering som har gitt som resultat at de ikke leverer avfall til det kommunale renovasjonssystemet.

1996 Store Stabekk gård representert ved

Benedicte Lorange og Mona og Sven Haaverstad
Aktivt jordvern og pietetsfullt vedlikehold av gamle gårdsbygninger i Bærums boligområde.

1997 Trygve Rynning

Initiativtaker og leder av Jarmyras Venner. Det er i stor grad takket være hans innsats at Jarmyra unngikk et nytt skolebygg.

1998 Per Håkon Nervold

Som tidligere leder av Skui Vel og som privatperson har Nervold gjennom en årrekke kjempet for naturverdiene i sitt nærområde.

1999 Terje Böhler

Som leder av Norsk Ornitologisk Forening – Avd. Asker og Bærum har han gjort en særlig fortjenestefull innsats ved å delta i registreringen av fuglebiotopene i forbindelse med planene for utviklingen av Fornebu og etableringen av Haga golfbane. Videre har han drevet opplysningsvirksomhet for bevaring av fuglelivet og biologisk mangfold.

2000 Yngve Andersen

Som tidligere skogbestyrer i Bærum kommune og gjennom sitt personlige engasjement i interesseorganisasjoner har han gjort en betydelig innsats for naturvern og naturforvaltning i Bærum.

2001 Barnas Turlag

Dette laget i Den Norske Turistforening – Oslo og Omegn har bygget opp et aktivt miljø for barn i og omkring den nyrestaurerte Sæteren Gård. Laget ved dets leder Grethe Johnsen, har lyktes i å trekke barn ut i naturen for å lære å kjenne og bli glad i den.

Miljøvernprisen 1996

Foto: Asker og Bærums Budstikke

Miljøvern og politikk

- et intervju med Bærum Høyres leder Hårek Elvenes

Av Finn Otto Kvillum

Hårek Elvenes

Foto: Kristin Bjelke

Høyre har vært det største eller det dominerende partiet i Bærum i nøyaktig de siste 50 år og er således det partiet som har hovedansvaret for kommunens utvikling i denne lange perioden. Når først en politiker skulle få seg forelagt noen spørsmål fra vår side, hva var da mer naturlig enn å stille dem til en representant fra Bærum Høyre.

Hårek Elvenes svarer nedenfor på våre spørsmål som har utkrystallisert seg fra de sakene NiB er opptatt av i sitt arbeid.

I Høyres valgprogram for kommunevalget 1999 står det under pkt. 2.2 "Verne større sammenhengende jordbruksområder i Bærum mot utbygging". Slikt vern har også partiet forpliktet seg til gjennom sin tilslutning til overordnede planer for natur- og kulturlandskapsvern, bl.a. kulturvernplanen og Miljømelding 97. Hvordan kan det da ha seg at Høyre gikk inn for boligbygging på Bjerkehavna, Bingeaugen, Burud gård og Larshavna i Lommedalen som er ett av de fem sammenhengende jordbruksområdene? Vi mener at dette vedtaket brøt med Høyres eget valgprogram og de overordnede planene. Hvordan vil du forklare dette?

De aktuelle feltene i Lommedalen er et resultat av en helhetlig planlegging og gitt en egen vurdering i kommuneplanprosessen.

Høyre sier i sitt valgprogram for 1999-2003 at de vil vurdere boligbygging i begrensede deler av markas grensone uten at høyverdige friluftsområder berøres? Hva legger Høyre i "høyverdige kontra ikke høyverdige friluftsområder"?

Det er ikke foretatt en konkret vurdering av hvilke områder som kan falle inn i denne kategorien. Med "ikke høyverdige friluftsområder" menes områder som i liten utstrekning benyttes til friluftsformål, og der det heller ikke finnes særskilte biologiske grunner som taler mot å ta området i bruk til boligformål.

Under pkt 2.3 i Høyres valgprogram står det at "Med utgangspunkt FNs handlingsplan for arbeidet med miljø og

utvikling i det 21. århundre (Agenda 21) vil Bærum Høyre vedta en Lokal Agenda for å sikre en helhetlig lokal miljøinnsats". En slik Lokal Agenda (LA 21) er vedtatt, men etter vårt syn har politikerne sviktet ved at de har fra-skrevet seg plikten til å delta i prosessen. Den ble overlatt til kommuneadministrasjonen som igjen har overlatt den til befolkningen som er anmodet om å søke om støtte til LA 21 prosjekter som den må gjennomføre selv. William Lafferty, leder av Prosus (som forsker på bærekraftig samfunn), hevder at det var politikerne som var målgruppen for LA 21 ved at de i samarbeid med befolkningen skulle utarbeide en overordnet plan for kommunens arbeid med å utvikle seg i henhold til prinsippene om en bærekraftig utvikling. Vi opplever at LA prosessen i Bærum er lagt død fra politikernes side. Hvorfor har politikerne skjøvet LA 21 fra seg?

Bærum Høyre tar utgangspunkt i FNs handlingsprogram for arbeidet med miljø og utvikling – LA21. Bærum Høyre ønsket et LA 21 forum hvor visjoner kan utvikles. Vårt politiske system er oppbygget etter Formannskapsmodellen med utvalg.

LA 21-forum med politikere vil være i strid med denne modellen, da politikere ikke har beslutningsmyndighet i et LA 21-forum. Det er ikke dermed sagt at vi har lagt LA 21 prosessen død. Tvert imot har vi i stedet praktisert «høringer» i store vanskelige arealspørsmål. Det ønsker Høyre å videreutvikle. Nå ønsker vi en «høring» om Boligmeldingen, slik at befolkningen kan være med i prosessen om hvordan Bærum skal se ut i fremtiden. Slike høringer er også en del av LA 21 intensjonen.

Tidligere het det seg at vi måtte bygge boliger for kommunens unge og vi måtte sørge for innflytting av yngre mennesker som skulle betale for de utgiftene som eldre mennesker påførte kommunen. Denne årsaks-sammenhengen ser ut til å være nedtonet i politikernes argumentasjon. Nå heter det at Bærum må bygge boliger til dem som skal utføre det nødvendige arbeidet på grunnplanet. Men om vi legger sammen alle foreliggende planer for boligbygging, inklusive Avtjerna og Burudmarka, som Høyre går inn for, betyr dette en befolkningsvekst på ca. 45.000. Dette antallet overgår mange ganger behovet til arbeidstagerne på grunnplanet. Hvorfor da denne kraftige veksten?

Utbygging av Fornebu, Avtjerna pluss noen mindre utbygginger vil ifølge den nye Boligmeldingen i løpet av en 30-årsperiode gi et boligtilskudd på 15.000 boliger og ca. 30.000 innbyggere. Dette gir en årlig boligbygging på 500 boliger og er en videreføring av den utviklingen Bærum har hatt på 80 og 90-tallet. Dette er en moderat utbyggingstakt mens det i periodene 1961–1975 og 1981–1985 ble bygget gjennomsnittlig 8–900 boliger pr. år. En årlig boligbygging i størrelsesorden 500 boliger vurderes å være nødvendig for å kunne opprettholde en balansert aldersfordeling i kommunen som er forutsetningen for å kunne opprettholde en velfungerende kommune.

Er begrensning av befolkningsveksten i Bærum noen gang et tema i Høyre? Hvilke virkemidler kunne partiet i så fall tenke seg å anvende?

Dette spørsmålet drøftes når kommuneplanen behandles hvert fjerde år. Det har vært bred enighet i Høyre om at man skal tilrettelegge for en moderat boligbygging, ref. spørsmål 4. Men Bærum er en del av det regionale boligmarkedet i Oslo og kan alene ikke bygge seg ut av presset. Et nullvekstalternativ har heller ikke hatt særlig tilsutning da dette vil virke sterkt prisdrivende på boligprisene og over tid gi en aldrende befolkning. Dette vil på sikt sannsynligvis gi krise i eldreomsorgen og gjøre det svært vanskelig for ungdom å skaffe seg bolig i Bærum

Høyre hegner om eiendomsretten og synes ofte å side stille denne med grunneiers nærmest ufravikelige rett til å bygge ut sin eiendom. Dette viser seg ved alle de godkjente private utbyggingsprosjektene på inntil 20 boenheter som kun krever bebyggelsesplan, selv i uregulerte områder. Det er disse godkjennelsene som representerer den bit-for-bit og ukontrollerte nedbyggingen av Bærum som vi mener finner sted, ref. spørsmålet om boligprosjektene i Lommedalen som vi stilte tidligere. Vil dere fortsatt følge denne linjen eller innser dere at den er i ferd med å uthule både vedtatte overordnede planer og intensjonen om å bevare et grønt Bærum?

Det er noe unyansert å hevde at det skjer en ukontrollert bit for bit utbygging. Kommunen har sørget for at det er utarbeidet helhetplaner for så vel Sandvika som Bekkestua nettopp for å beholde oversikten og kontrollen og for å ha et godt beslutningsgrunnlag.

Det er politisk enighet om at det primært bør bygges boliger i de eksisterende tettstedene. Vi er opptatt av hvor grensene skal gå. Hvor mener du for eksempel at grensene for Bekkestua skal gå?

Det er laget en helhetsplan for Bekkestua hvor det gis en analyse av ulike utbyggingsretninger. Det er et hvert kommunestyres privilegium å revurdere planer og kommuneplaner.

I utgangspunktet spares Bærums landskap ved å utvide tettstedene isteden for å bebygge jomfruelige arealer. Tror du at dette vil spare så mye av Bærums natur i boligsonen som er tanken bak denne strategien når vi vet hvordan en økt befolkning i neste omgang vil medføre økt tverrgående trafikk, krav om nye og bedre veier, idrettsanlegg, skoler og andre serviceanlegg utenom tettstedene? Er bivirkningene av slike fortettinger analysert?

Bærum kommune er av staten gjennom rikspolitiske retningslinjer pålagt å primært fortette langs trafikkknutepunkter bl.a. for å oppnå en mer effektiv trafikkavvikling med de miljøgevinster det medfører. Dette gjelder særlig Lysaker, Bekkestua, Stabekk og Sandvika. Men fortettningsmuligheten har sin klare begrensning. En ytterligere sterk fortetning innenfor dagens byggesone er ikke ønskelig. Analyser viser at trafikkøkningen på lokalveiene kan bli for høy, samt at fortetning gir begrenset mulighet til planmessig og styrt utbygging. En sterk ytterligere fortetning med bymessige strukturer er ikke forenlig med det "Grønne åpne Bærum".

Naturvernforbundet i Bærum er høringsinstans til reguleringsplaner, kommuneplaner, meldinger, m.m. Vi nedlegger ganske mye arbeid i våre høringsuttalelser, men føler at i hvert fall Høyre aldri tar hensyn til dem. Leser dere i Høyre noen gang gjennom hele våre uttalelser, ikke bare Rådmannens korte utdrag og kommentar, og diskuterer om de har noen poenger som det er verdt å ta hensyn til?

Naturvernforbundet er en viktig høringsinstans i arealpolitiske saker. Uttalelsene leses og forsøkes så langt som mulig å bli tatt hensyn til. Men areal- og boligpolitikk er et saksområde med sterke interessekonflikter der enkle løsninger er "mangelvare". Høyre er opptatt av å ha et godt og konstruktivt samarbeid med Naturvernforbundet. Både partiet og ordføreren gjennomfører regelmessige samtaler med Naturvernforbundet.

Hva er dine personlige visjoner for naturvernet i Bærum som har vedtatt å bli en ledende miljøkommune?

Urørt natur er "dokumenter" som viser hvordan det opprinnelig Bærum har sett ut siden tidenes morgen. Min visjon er å gi kampen for å bevare naturarven den politiske status som er nødvendig for at våre etterkommere skal få de samme muligheter til rekreasjon og naturoplevelser som vi har.

Hvordan andre ser på oss

Av Finn Otto Kvillum

NiB ønsker å nå frem med sitt budskap og vil på sin måte prøve å påvirke utviklingen i Bærum. Men hvordan blir presentasjonen av budskapet oppfattet og hvilken appell har NiB som organisasjon? For å få et inntrykk av dette, var det naturlig å henvende seg til to personer som ut fra sine posisjoner formodes å ha klare oppfatninger om NiB.

Nedenfor besvarer direktør Bjørn Frodahl i Bærum Næringsråd og ansvarlig redaktør Andreas Gjølme i Asker og Bærums Budstikke ti spørsmål som NiB har stilt om seg selv og sin arbeidsform.

**Bjørn Frodahl, direktør
Bærum Næringsråd**

Foto: privat

Bjørn Frodahl

Spørsmålslisten som er oversendt er ganske omfattende og krever - etter min oppfatning - et meget grundig kjennskap til NiBs arbeid. Bærum Næringsråd har siden organisasjonen ble opprettet vært involvert i en rekke oppgaver og prosjekter hvor våre veier har krysset. Disse danner naturlig nok grunnlaget

for så vel kjennskap som inntrykk av NiB og igjen mine svar på de spørsmålene som er stilt.

Mener du NiB spiller en meget viktig, viktig, mindre viktig eller ubetydelig rolle i natur- og miljøvernarbeidet i Bærum? Begrunn ditt standpunkt.

NiB spiller helt klart en meget viktig rolle i natur- og miljøvernarbeidet i vår kommune. Uansett graden av enig- eller uenighet i den enkelte sak, er det viktig å ha en lokal - og offentlig uavhengig(!) - "vaktbikkje" i natur- og miljøsaker.

NiB har som arbeidsform å informere og argumentere på en saklig måte. I hvilken grad mener du at vi oppfyller denne målsettingen?

NiB skal roses for en behersket markedsføring av sine synspunkter. Dere er ikke markskrikereske, noe jeg tror er taktisk riktig. Formen bidrar til å gi et saklig inntrykk.

I enkelte saker hvor Næringsrådet og Naturvernforbundet har klart ulike syn, har vi stilt spørsmål til tolkningen av grunnlagsmaterialet. Andre forklaringer og konklusjoner kan i slike situasjoner raskt bli til usaklighet.

Mye av vår tid går med til å skrive høringsuttalelser (som i hvert fall de store partiene synes å ta lite hensyn til) og i noen grad leserinnlegg i Budstikka. Er dette en for passiv måte å drive naturvernarbeid på? Bør vi avholde flere åpne møter der vi debatterer aktuelle saker og temaer?

I en tid hvor "tabloidiseringen" tar mer og mer overhånd, kan NiBs "beherskede" markeringer bli mindre synlige. Åpne møter er selvsagt en vei å gå, men disse skal også markedsføres kraftig for å bli besøkt av andre enn den "indre krets". En måte kan selvsagt være å utfordre partier, organisasjoner eller enkeltindivider med avvikende meninger til enkeltsaker. En slik debatt kan - i tillegg til folkemøtet - gjennomføres i kanaler som lokalavisen eller fjernsynet.

Som vernere av natur og miljø blir det ofte til at vi har innvendinger mot planer som vi mener går ut over disse verdiene. Når vi sier nei til nedbygging, betyr jo dette at vi sier ja til bevaring eller vern. Er det ikke da urettferdig at vi stadig får ord på oss for å protestere mot "alt"?

Jeg må - dessverre - innrømme at jeg deler noe av oppfatningen om at NiB er en protestorganisasjon. Hovedårsaken er at det er protestene det legges merke til, konstruktive forslag og innspill forsvinner eller blir ikke omtalt. Er NiB flinke nok til å komme med forslag til hvordan man positivt kan løse en sak organisasjonen protesterer mot?

Har du noen forslag på hva vi bør legge mer vekt på i vårt arbeid og argumentasjon?

Det er en sak som bør oppta de fleste: Arealbruken i Bærum; hvor skal fremtidens bæring bo - hvor arbeide? Her er det - etter min mening - for lett og unyansert å protestere mot enkeltprosjekter i grønne områder, landbruksområder eller i marka. Jeg tror at den viktigste oppgaven for NiB - som for BN - er å få politikerne med på en overordnet arealplan. Vi snakker med

andre ord om å etablere en langsiktig arealpolitikk basert på en balansert innbyggerstruktur og som tar hensyn til grønne lunger, kulturlandskap og til den del av marka som med fordel kan bebygges.

Nevn en eller to saker fra de siste årene som du mener vi har tatt feil i våre protester og begrunn kort hvorfor.

Avstår fra å besvare.

Nevn en eller to saker fra de siste årene som du mener det er riktig at vi har grepet fatt i og begrunn kort hvorfor.

Avstår fra å besvare.

Det er en kjensgjerning at det er vanskelig å verve nye medlemmer. Tror du dette skyldes miljøbevegelsene selv eller at det har andre årsaker? Begrunn ditt svar kort.

Kampen mellom de utallige organisasjoner og interessefora om medlemmer er formidabel. Jeg tror at naturvern og miljøsaker – i en viss grad – opptar langt de fleste av oss, men at medlemskap i Turistforeningen, Skiforeningen, Bærumsmarkas Venner, speider'n, o.a. langt på vei oppfattes å dekke dette.

Valget står derfor mellom å fortsette som en liten, men sterkere markert organisasjon eller legge opp til bred dialog og samarbeide – gjerne som en paraplyfunksjon – med andre organisasjoner og fora.

Tatt i betraktning at vi er en verdikonservativ forening, synes du ikke derfor det er paradoksalt at vi ikke får større gjennomslag for våre saker i en presumptivt verdikonservativ kommune?

Her kan man neppe trekke noen parallell mellom NIBs verdikonservatisme og kommunens politiske tyngdepunkt. Snarere tvert om. NiB fremstår som en organisasjon med særdeles idealistiske mål og strategier og er derfor spesielt attraktiv for idealistene innenfor natur- og miljøvern.

Natur- og miljøvernsspørsmål er viktige for oss alle! Vi ser derfor frem til samarbeidet!

Gratulerer!

**Andreas Gjølme ,
ansvarlig redaktør
Asker og Bærums
Budstikke**

Foto: Ulf Hansen

Andreas Gjølme

Mener du NiB spiller en meget viktig, viktig, mindre viktig eller ubetydelig rolle i natur- og miljøvernarbeidet i Bærum? Begrunn ditt standpunkt.

Naturvernforbundet i Bærum oppfattes som en engasjert organisasjon som bidrar til å bevare og utvikle det gode miljøet i Bærum.

NiB har som arbeidsform å informere og argumentere på en saklig måte. I hvilken grad mener du at vi oppfyller denne målsettingen?

Forsett å etterstrebe kvalitet i informasjonen og argumentasjonen. Omverdenen trenger det saklige korrektivet. Samfunnet har nok av miljøgrupper som går i ytterkant og roper høyt.

Mye av vår tid går med til å skrive høringsuttalelser (som i hvert fall de store partiene synes å ta lite hensyn til) og i noen grad leserinnlegg i Budstikka. Er dette en for passiv måte å drive naturvernarbeid på? Bør vi avholde flere åpne møter der vi debatterer aktuelle saker og temaer?

Mangler Naturvernforbundet i Bærum en informasjonsstrategi? Høringsuttalelser og presseutspill er vesentlige bidrag – men kontakten med lokalbefolkningen må også skapes gjennom direkte aktivitet i nærmiljøet.

Som vernere av natur og miljø blir det ofte til at vi har innvendinger mot planer som vi mener går ut over disse verdiene. Når vi sier nei til nedbygging, betyr jo dette at vi sier ja til bevaring eller vern. Er det ikke da urettferdig at vi stadig får ord på oss for å protestere mot "alt"?

Når en samfunnsdebattant har ett syn å forfekte og én interesse å ivareta, blir ofte synspunktene forutsigbare og derfor noe uinteressante. Når Naturvernforbundet i Bærum opplever dette som et problem, sier det kanskje mer om organisasjonen enn om omverdenen. Det er ikke ofte "nei" fremføres med et smil, og enda sjeldnere ser vi at organisasjonen roper "ja" til utviklingsplaner.

Har du noen forslag på hva vi bør legge mer vekt på i vårt arbeid og argumentasjon?

Finn noe å juble for, noe å si "ja" til. Det gir også legitimitet til kritiske utsagn.

Nevn en eller to saker fra de siste årene som du mener vi har tatt feil i våre protester og begrunn kort hvorfor.

Motstand mot nye anlegg for golfporten. Her fremstår miljøbevegelsen som en ren neibevegelse. Sitter igjen med et inntrykk av at det sies nei mer på trass enn på fornuft.

Nevn en eller to saker fra de siste årene som du mener det er riktig at vi har grepet fatt i og begrunn kort hvorfor.

Både i markadebatten og i diskusjonen om allemannsretten er miljøvernorganisasjonen er verdifull diskusjonspartner. Det samme er tilfelle når kyststier skal etableres.

Det er en kjensgjerning at det er vanskelig å verve nye medlemmer. Tror du dette skyldes miljøbevegelsene selv eller at det har andre årsaker? Begrunn ditt svar kort.

Er ikke det de fleste bevegelsers skjebne akkurat nå? Vi gjennomlever individualismens og pragmatismens tidsalder. Vi sloss for oss selv – ikke for verdier. Dessverre.

Oppfatter du miljøvernorganisasjonene som partipolitisk nøytrale?

Miljøbevegelsen fremstår i dag som partinøytral i de fleste spørsmål. Det har ikke alltid vært slik. Dagens miljøvernminister viser at miljøspørsmål er forankret både på høyre- og venstresiden i norsk politikk. Heldigvis.

Tatt i betraktning at vi er en verdikonservativ forening, synes du ikke derfor det er paradoksalt at vi ikke får større gjennomslag for våre saker i en presumptivt verdikonservativ kommune?

Naturvernforbundet i Bærum burde snarere glede seg over at miljøtanken preger mye av politikken i Bærum enn å undre seg over at organisasjonen ikke vinner frem i alle saker. Når man i en rekke enkeltsaker etablerer seg som høylydt motpart til det politiske flertallet, er det kanskje ikke så rart at man ikke alltid når helt frem.

Undrer på hva vi får se . . . om 30 år?

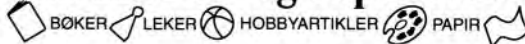
Vi gratulerer Naturvernforbundet i Bærum med sitt 30 års jubileum

EIKSMARKA VEL

Postboks 119 - 1332 Østerås

Stabekk Bok- og Papirhandel

Gml. Drammensvei 34, 1369 Stabekk
Telefon 67 69 10 61, Telefax 67 59 18 28

Folkeuniversitetet
Bærum

Kurs og utdanningstilbud
Be om katalog
Postboks 144, 1321 Stabekk
Tlf 67 52 91 00

STABEKK OPTISKE A/s

OFFENTLIG GODKJENT

Optiker Jarl Bjørseth

STABEKKHUSET

Gml. Drammensv. 38, 1369 Stabekk, Telefon/faks 67 53 32 38

BRILLER - SYNSPRØVER - KIKKERTER

**SOLSIKKEN HELSEKOST
ØSTERÅS**

Otto Rugesv. 80 Østerås
TLF.: 67 15 71 75

STABEKK

Sport og fritidsklær as

Gamle Drammensvei 44B, Boks 124, 1321 Stabekk
Tlf./fax nr.: 67 53 75 20, org.nr.: 983 224 997

Gml. Ringeriks vei 1 - 1369 Stabekk

Tlf. 67 12 39 63

APOLLO RENS
Stabekk

Telefon 67 14 68 61
Telefax 67 14 68 00

Stabekk Innramming

Peterhofvn. 5 - 1320 Stabekk
Tlf. 67 58 36 42

Tlf: 67 14 19 80

osteraas.blomster@interflora.no

**Norlandia
Omsorg**

Tlf. 67 10 46 61

4MEN

Herre &
Ungdomsklær

Gml. Ringeriksvei 40 - 1357 Bekkestua - Tlf 67 12 50 13

Bekkeblomst

Fri frakt til
Haslum krematorium

Bærumsv. 207, 1340 Bekkestua - Tlf: 67 12 33 12

ASKER BÆRUMS^{og} BUDSTIKKE

Det b^onkende hjerte for Asker og Bærum

Bekkestua Sko AS

Gml. Ringeriksv. 34 C – 1357 Bekkestua
Tlf.: 67 53 40 98

ØKRIVEIEN 2, 1349 RYKKINN
TELEFON 67 13 32 19

Blomstervogna på Lefdalsenteret

Vi selger ferdigbuketter, blomstrende-
og grønne planter

marikken

BARNETØY PÅ BEKKESTUA
TLF.: 67 12 01 14

gardenia

BLOMSTER

www.gardeniablomster.no

Dinamo

Bærumsvn. 210 – 1357 Bekkestua – Tlf.: 67 53 64 09

STEINERSKOLEN I BÆRUM

Grav gårdsvei 5 1358 Jar
tlf. 67 16 22 70

steinerskolen-i-baerum.no

G. KJELLMAN AS

DIGITAL FOTOLAB - ALLE TJENESTER

Prøv vår nye digitalstasjon, lag selv dine kvalitetsbilder på fotopapir

BRYNSVN. 134, 1352 KOLSÅS TLF. 67 17 71 40

E-post: nils-erik@kjellman.no

TORNEROSE^{AS}

BEKKESTUA, GML. RINGERIKSV. 36, Inngang Bærumsv. TLF. 67 58 19 00

Nærsenteret
på Rykkinn

URKJEDEN BEKKESTUA AS

URMAKER

Jon Ilmo

GML. RINGERIKSVEI 37 - TELEFON 67 12 41 49

Værtshuset Bærum Verk
Bør Løyen

Vertshusveien 10 – Tlf.: 67 800 200 – Fax 67 800 201

**aktiv
fritid**

Sykkel og
padlesport
Sandvika

MANAGING RISK

DNV

Helgerudhallen

Gågaten i Sandvika

STØRST I BARNEUTSTYR

SALG OG Utleie

Løkketangen, Sandvika - tlf. 67 80 80 08

Sandvika Apotek
(nedenfor bussterminalen)

Bernhard Moe	67 57 39 50
Jar Fargehandel	67 16 70 50
Sandvika Jern & Farge	67 56 49 85
Jernia CC-Vest	24 12 90 90
Eiksmarka Jern & farge	67 14 05 07

NOTAR

Notar Eiendom Bærum - Tlf 67 55 49 70

**SKOMAKER
INGOLF KRISTIANSEN**

Løkketangen 3, Sandvika

tlf. 67 56 42 51

Westaff
VIKARTJENESTER

Internett: www.westaff.no - E-post: westaff@westaff.no

**GUU'S
HÅRTEAM**

Rådmann Halmrastvei 4
1300 Sandvika

Tlf.: 67 54 83 41

Sunkost

LIENS OPTISKE A/S
GÅGATEN SANDVIKA

BRILLER - KONTAKTLINSER - SYNSKONTROLL
Brilleavd. 67 54 70 20 Kontaktlinseavd. 67 54 67 83

**Trykksaker og prospektkort med
høy kvalitet, riktig pris og rask levering.**

Vi folierer med gull og sølv, preger og stanser.
Vi mestrer spesialeffekter
som gjør trykksaker mer eksklusive!

Blomsterstua as
Helgerudgården - Tlf. 67 54 13 47

**HASLUM
GRAFISK**

Kontakt oss på:
Haslum Grafisk
Rudsletta 85, Postboks 174, 1309 Rud
Tlf. 67 17 51 51, Faks 67 17 51 52
e-mail: post@haslumgrafisk.no

Fra markeringen av NiBs 30 års jubileum på Sæteren Gård i Bærumsmarka 22. september 2002.

Styret i Naturvernforbundet i Bærum 2002

Første rekke fra venstre: Styremedlem Torbjørn Endal, styremedlem Gun Skaug Mæland, nestleder Olaf Nielsen, leder Finn Otto Kvillum, styremedlem Anette Haug, styremedlem Trygve Chr. Hansen. Bakke rekke fra venstre: Varamedlemmene Kirsten Borgnes, Trond Taugbøl, Jan Schwencke og Gunnar Mæland. Varamedlem Tomas Sydberger var ikke til stede da bildet ble tatt.

Foto: Haldor Strand

Naturvernforbundet i Bærum, Postboks 252, 1319 Bekkestua
Bankgiro: 1627.11.84243 Postgiro: 05040 0800539